

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

Nele Cox – Leen Van der Vorst – Steven Willems

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

1. Onderzoeksvragen

1. Onderzoeksvragen

1. **Wat is het profiel van de kwetsbare jongeren in Knokke-Heist, Brugge3, Blankenberge en De Haan?**
 - *Wie zijn deze jongeren?*
 - *Wat doen ze in andere kustgemeentes en welke noden ondervinden ze hier?*

2. **Welk dienst- en hulpverleningsaanbod zet (specifiek) in op deze jongeren binnen en tussen de gemeentes en welke hiaten zijn er?**
 - *Van welke diensten maken de jongeren gebruik inzake mobiliteit, vrijetijd, hulpverlening, werkgelegenheid en onderwijs in andere gemeentes?*
 - *Welke bevorderlijke en belemmerende factoren ervaren ze hierbij?*

3. **Welke initiatieven / aanpassingen zijn nodig om beter in te spelen op deze noden over de gemeentes heen?**

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

2. Wat leren de gemeenterapporten?

2. Wat leren de gemeenterapporten?

Nodenonderzoek Knokke-Heist – Arktos (2016)

Methodiek:

- Stuurgroep
- Objectieve analyse: cijfermatige omgevingsanalyse
- Subjectieve analyse: interviews van jongeren & sleutelfiguren

Aanbevelingen en conclusies: veelheid aan voorstellen met opdeling volgens rode (alarmerend) en oranje (minder dringend) knipperlichten

- Overkoepelende langetermijnvisie
- Aanstellen van brugfiguur en/of jeugdopbouwwerker
- Aandacht voor kennis van aanbod van andere diensten
- Aandacht voor samenwerking tussen diensten
- ...

2. Wat leren de gemeenterapporten?

Brugge(n) voor jongeren – Uit De Marge (2012)

Methodiek:

- Documentanalyse
- Interviews met sleutelfiguren en bevoorrechte getuigen
- (Tussentijdse) terugkoppeling op denkdagen

Vaststelling denkdagen:

- Sterk uitgebouwd aanbod met hoge mate van deskundigheid en engagement
- Weinig samenhang door aanbod gestuurde benadering: 'de verschillende huisjes zijn op zichzelf gericht'

5 aanbevelingen:

- Betere aansturing: jeugdwelzijnsoverleg met duidelijke visie en sociaalpedagogisch kader
- Structurele ondersteuning ipv versnipperd landschap van projectmatige ad-hoc initiatieven
- Vindplaats- en leefwereldgericht
- Registratie (weten wie wat doet in welke situatie) – casemanagement (activeren/ondersteunen van bestaande hulpverlening), voorzorg & nazorg
- Aandacht voor signaalfunctie van het sociaal werk

Opmerking: weinig specifieke aandacht voor Noord-Brugge want klein aanbod

2. Wat leren de gemeenterapporten?

Onderzoek kwetsbare kinderen, jongeren en gezinnen Blankenberge – Uit De Marge (2015)

Methodiek

- Cijfermatige schets: omgevingsanalyse
- Bevraging sleutelfiugeren en jongeren/gezinnen

Besluit en aanbevelingen

- Drempelverlagend werken
- Kennis en expertise bundelen via actiegericht (jeugd)welzijnsoverleg
- Nood aan mensen op het veld: inzetten op outreachende ankerfiguren & basiswerkers in eerste lijn
- Ondersteunen, honoreren en faciliteren van vrijwilligerswerk

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

3. Begrippenkader

3. Begrippenkader

Begrippenkader

Armoede:

= een **netwerk** van **sociale uitsluitingen** dat zich uitstrekt over **meerdere gebieden** van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze **niet op eigen kracht overbruggen**.
(prof. Jan Vranken)

Kansarmoede:

= een toestand waarbij mensen **beknot worden in hun kansen** om voldoende deel te hebben aan maatschappelijk hooggewaardeerde goederen, zoals onderwijs, arbeid, huisvesting. Het gaat hierbij niet om een eenmalig feit, maar om een **duurzame toestand** die zich voordoet op **verschillende terreinen**, zowel materiële als immateriële. (Kind & Gezin)

3. Begrippenkader

Hoe wordt naar (kans)armoede gekeken?

‘De bril maakt het verschil’ (Driessens & Geldof, 2009)

Twee vragen bepalen welke visie men hanteert als men naar (kans)armoede kijkt en welke strategie men hanteert in het bestrijden ervan:

		Wat is de aard van de oorzaak?	
		Intern (schuld)	Extern (ongeval)
Waar ligt de oorzaak?	Micro	Individuele schuldmodel	Individuele ongevallenmodel
	Meso	Institutionele schuldmodel	Institutionele ongevallenmodel
	Macro	Maatschappelijke schuldmodel	Maatschappelijke ongevallenmodel

3. Begrippenkader

- Elk model op zich geeft een éézijdige kijk op armoede
- Armoede = gevolg van elkaar versterkende factoren
- Daarom: armoede bekijken vanuit **theorie van maatschappelijke kwetsbaarheid**

		Wat is de aard van de oorzaak?	
		Intern (schuld)	Extern (ongeval)
Waar ligt de oorzaak?	Micro	Individuele schuldmodel	Individuele ongevallenmodel
	Meso	Institutionele schuldmodel	Institutionele ongevallenmodel
	Macro	Maatschappelijke schuldmodel	Maatschappelijke ongevallenmodel

Maatschappelijke kwetsbaarheid

3. Begrippenkader

Maatschappelijke kwetsbaarheid

= ontstaan vanuit jeugdcriminologie, jaren '80 (N. Vettenburg, L. Walgrave)

Vertrekpunt: de samenleving en haar instellingen (school, arbeidsmarkt, hulpverlening, georganiseerde vrije tijd) bieden kansen (informatie, hulp, vorming, ondersteuning) maar doet dit vanuit eigen waarden en normen → **structurele component!**

Kwetsbaar zijn betekent dat je, in contact met die maatschappelijke instellingen, niet van dit aanbod kan profiteren maar wel geconfronteerd wordt met **negatieve aspecten: de sanctionerende, controlerende en normerende mechanismen van de instellingen.**

Oorzaak: kloof tussen (cultureel) kapitaal die jongeren thuis meekrijgen en de voorwaarden die instellingen opleggen om toegang te krijgen

Een **meervoudige benadering**, met aandacht voor

- processen op micro-, meso- en macroniveau die op elkaar inwerken en elkaar versterken
- de samenhang tussen culturele en structurele componenten

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

**4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede
gemeten en gewogen**

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Vlaamse Armoedemonitor 2017 – Vlaams gewest

Op basis van 'armoederisicodrempel' = 60% van het mediaan gestandaardiseerde netto beschikbaar huishoudinkomen van een land. Personen die leven in huishoudens die moeten rondkomen met een inkomen onder deze drempel lopen een verhoogd risico op armoede.

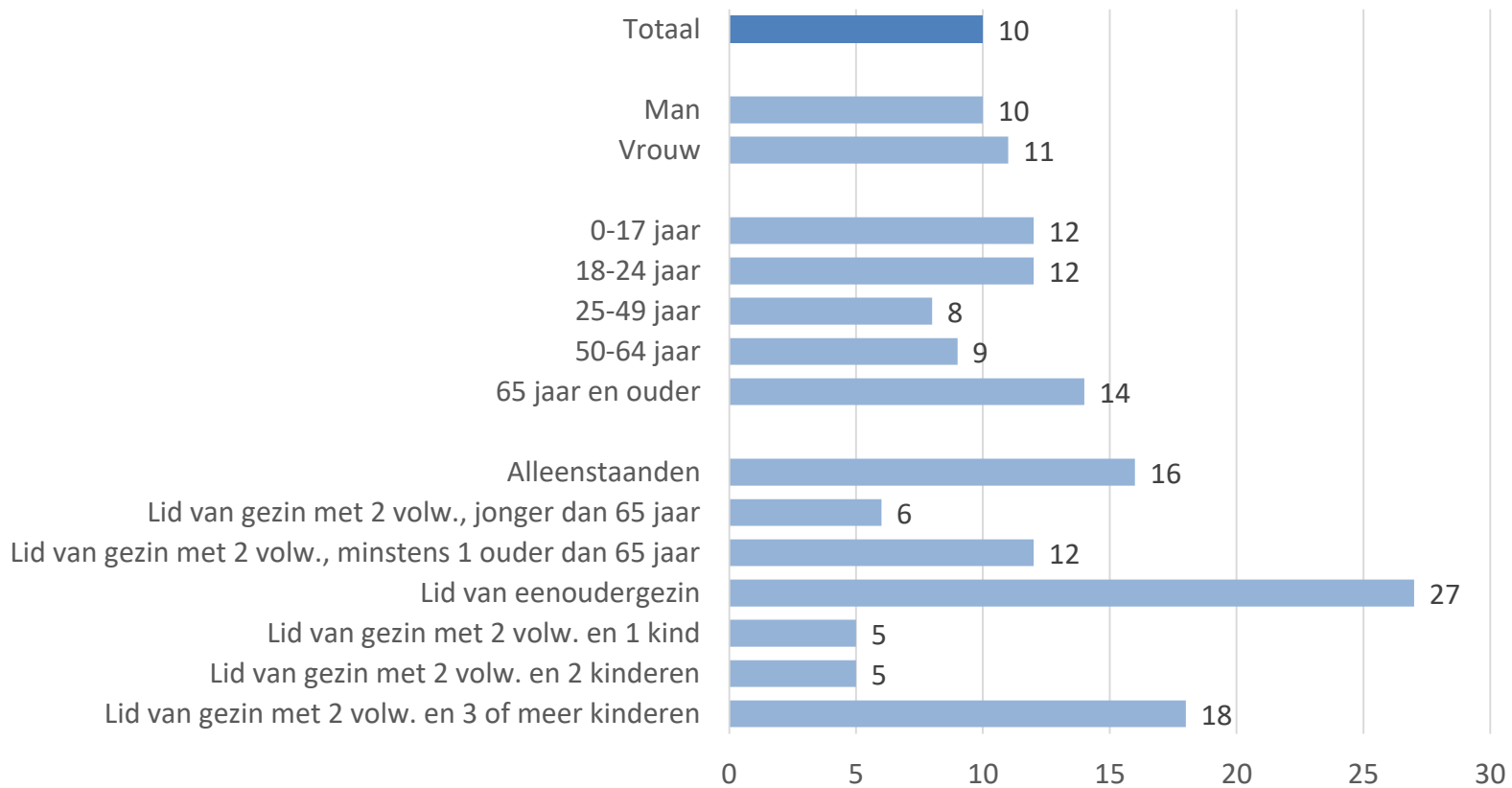
Kritiek: grens is arbitrair en houdt geen rekening met 'subjectieve armoede'

Deze drempel helpt wel om risicogroepen in kaart te brengen:

- Leden van éénoudergezinnen (27% loopt verhoogd risico op armoede)
- Werklozen (31%) en niet-actieven (21%)
- Leden van gezinnen met lage (26%) & zéér lage (49%) werkintensiteit
- Laaggeschoolden (19%)
- Leden van gezinnen die huis huren (24%)
- Personen geboren buiten de EU (33%)

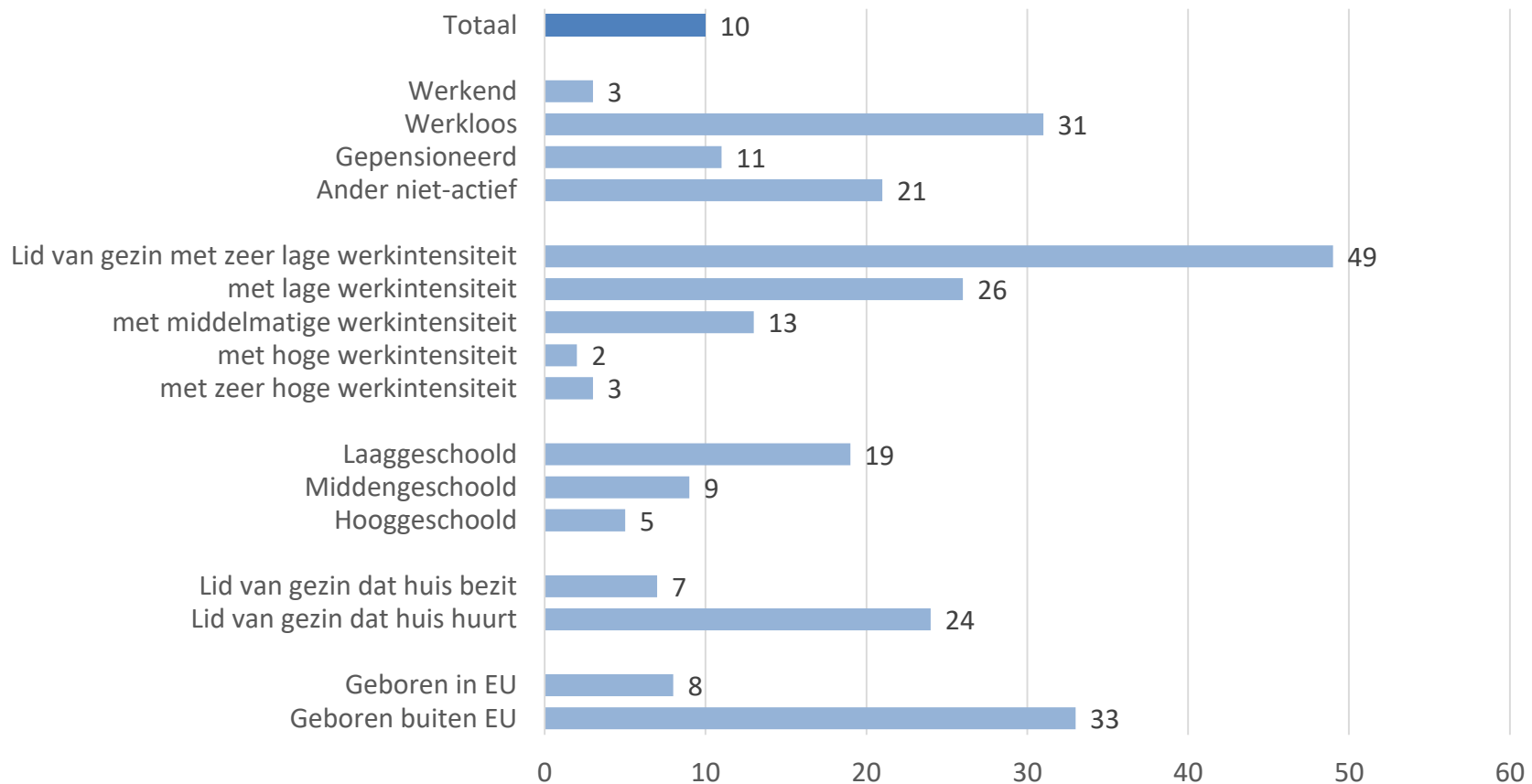
4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

% personen onder de armoederisicodrempel
Vlaams Gewest 2015

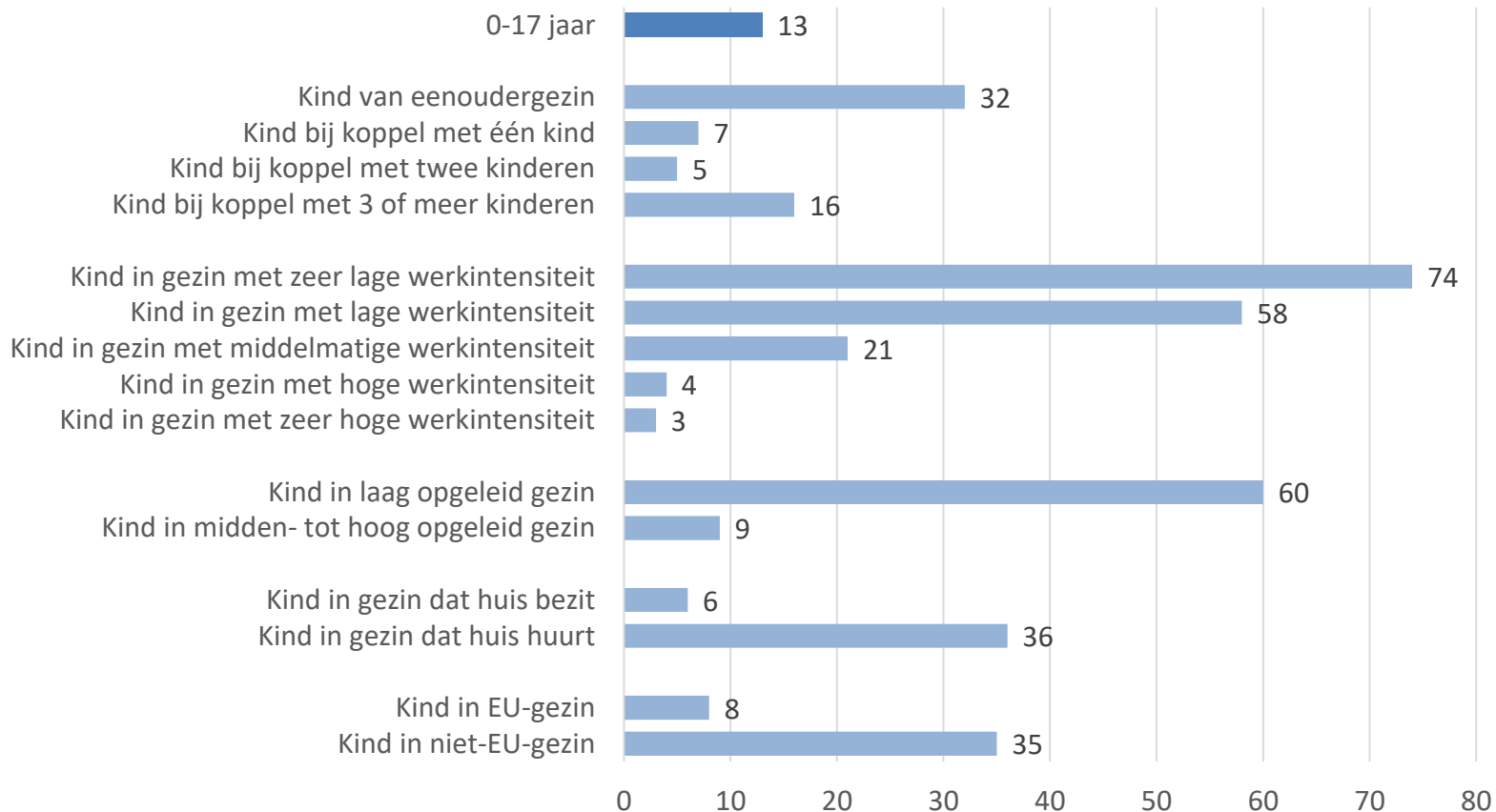
4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

% personen onder de armoederisicodrempel
Vlaams Gewest 2015 (2)

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

% 0-17 jarigen onder de armoederisicodrempel
Vlaams Gewest 2015

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Indicatoren binnen de Oostkust-context

Bron: Kansarmoede-atlas Steunpunt Sociale Planning (provincie West Vlaanderen, 2014)

Gemeentes worden ingedeeld in buurten, voor elke buurt worden 4 dimensies (10 indicatoren) tegen het licht gehouden:

- *Demografie: eenoudergezinnen, alleenstaanden, gescheiden 60-plussers*
- *Huisvesting: wooninstabiliteit, huurders 35-59 jaar, huurders 60+*
- *Werkloosheid: laaggeschoolde werkzoekenden*
- *Onderwijs: leerlingen met schoolse vertraging in het lager onderwijs, leerlingen met schoolse vertraging secundair onderwijs, leerlingen buitengewoon onderwijs*

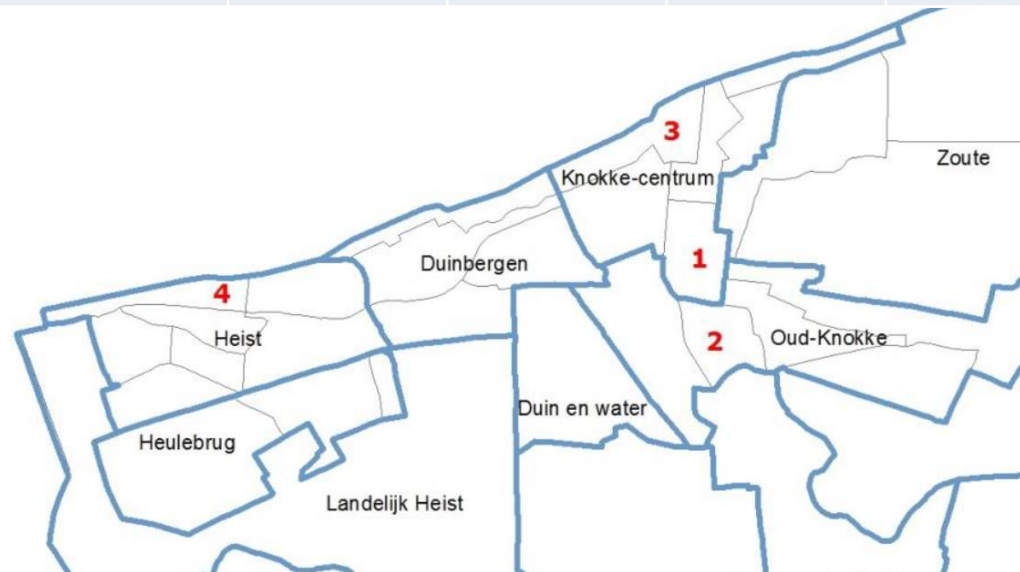
Een buurt wordt gelabeld als 'kansarm' indien op minstens 3 dimensies een drempelwaarde wordt overschreden.

Oostkust: **12 kansarme buurten**. Elk van deze buurten scoort ook op de drempelwaarde '**kansarme jongeren**' (rekening houdend met leerlingen in het buitengewoon onderwijs, schoolse vertraging in lager en secundair onderwijs, kansarme geboortes, wooninstabiliteit, eenoudergezinnen)

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Knokke-Heist

	Buurt	Drempel demografie	Drempel huisvesting	Drempel onderwijs	Drempel Werk	Drempel kwetsbare jongeren
1	Knokke – Dorp	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
2	Sport- en Openluchtcentrum	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
3	Albertstrand	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
4	Heist - Zeedijk	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Zeebrugge, Lissewege, Zwankendamme

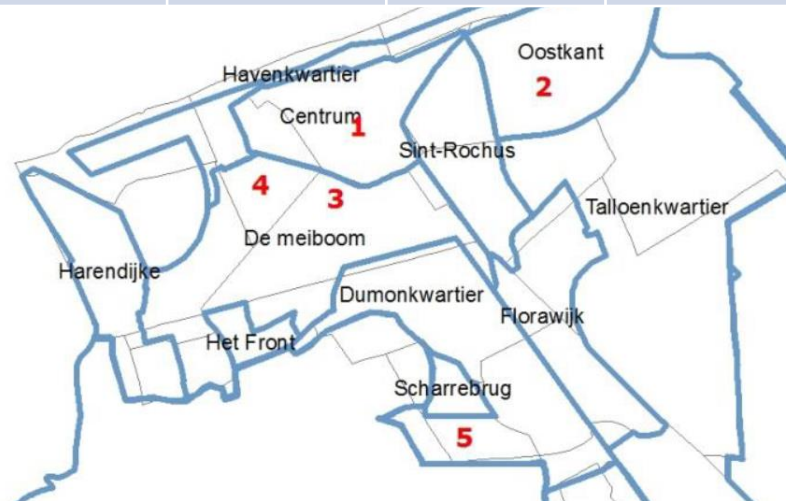
	Buurt	Drempel demografie	Drempel huisvesting	Drempel onderwijs	Drempel Werk	Drempel kwetsbare jongeren
1	Zeebrugge Mijn	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
2	De Mole	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Blankenberge

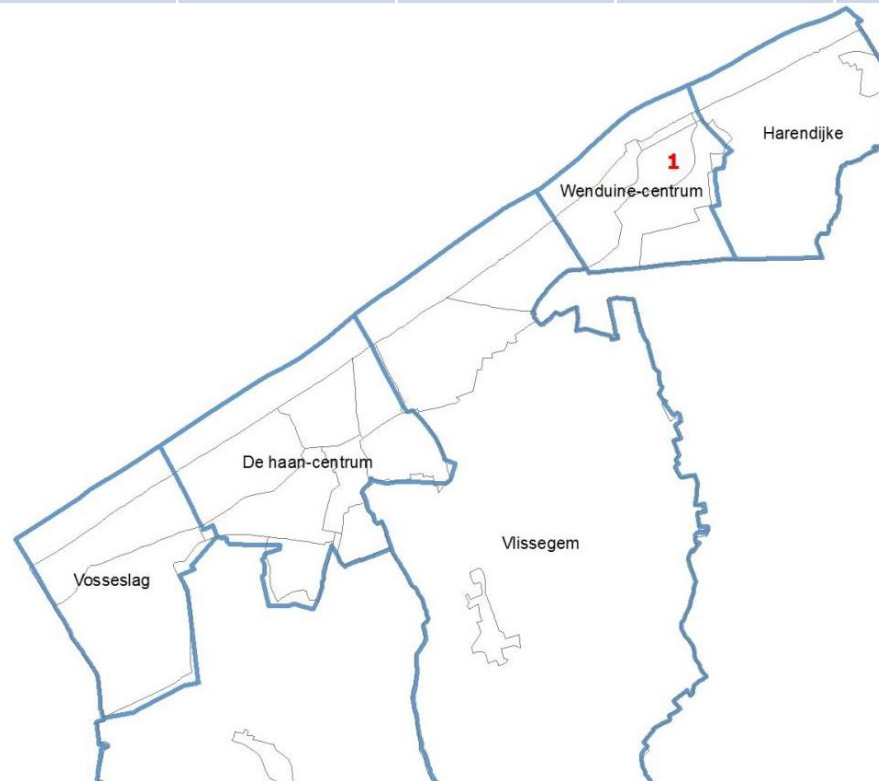
	Buurt	Drempel demografie	Drempel huisvesting	Drempel onderwijs	Drempel Werk	Drempel kwetsbare jongeren
1	Centrum	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
2	Koninginlaan	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
3	De Swertlaan	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja
4	Marktwijk	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Molenhoek	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

De Haan

	Buurt	Drempel demografie	Drempel huisvesting	Drempel onderwijs	Drempel Werk	Drempel kwetsbare jongeren
1	Wenduine Centrum	Ja	Ja	Ja	Nee	Ja

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

Gehanteerde indicatoren binnen dit onderzoek

1. Eigen opleidingsniveau & dat van de ouders

Binnen onze kennismaatschappij lopen laaggeschoolden een verhoogd risico om uit de boot te vallen. Een **lage opleiding leidt tot een merkelijk hoger armoederisico**: 27,8 % versus 6,6 % voor hooggeschoolden (Website van Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2016).

Ook Kind & Gezin hanteert bij hun registratie van gezinnen die als kansarm kunnen worden beschouwd onder meer het criterium 'opleiding ouders': 'als de alleenstaande ouder of minstens een van beide ouders geen diploma hoger secundair heeft of het niet met zekerheid weet, enkel buitengewoon onderwijs volgde, (functioneel)analfabeet is.' (Website van Kind en Gezin, 2017).

2. Alleenstaanden & éénoudergezinnen

Net als personen in grote gezinnen en alleenstaanden lopen personen die opgroeien in éénoudergezinnen een verhoogd risico op armoede. Bij de eenoudergezinnen moet **bijna 3 op de 10 zien rond te komen met een inkomen onder de armoederisicodrempel**. (Vlaamse Armoedemonitor, 2017).

4. Kwetsbaarheid en (kans)armoede gemeten en gewogen

3. Migratieachtergrond

Diverse studies wijzen op de kloof tussen autochtone Belgen en niet-Westerse immigranten op vlak van inkomensniveau (Corluy & Verbist, 2010; Van Robaeys, Vranken, Perrin & Martiniello, 2007). Colruy & Verbist (2010) stellen dat het armoederisico voor niet-Europese burgers die in België verblijven oploopt tot 48%. Het armoederisico bij 'autochtone' Belgen is 12%.

4. Thuis taal niet Nederlands & schoolse achterstand

Onderzoek toont aan dat de thuis taal een significante rol speelt in de onderwijskansen. Kleuterparticipatie is beduidend lager bij kleuters waar de thuis taal niet Nederlands is, en de schoolse achterstand is beduidend hoger (Sierens Et al, (2006).

Thuis taal wordt dan ook als een van de vaste indicatoren gebruikt in onderzoek om de impact van gezinskenmerken op schoolse prestaties te meten.

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

5. Omgevingsanalyse

5. Omgevingsanalyse

Cijfers via:

- Steunpunt Sociale Planning – Provincie West Vlaanderen (SSP)
 - ✓ Rijksregister
 - ✓ Departement Onderwijs
 - ✓ Kind & Gezin
 - ✓ Kruispuntbank Sociale Zekerheid
 - ✓ VDAB
- Agentschap Binnenlands Bestuur – Studiedienst Vlaamse Regering
- Departement Onderwijs
- Kind & Gezin

Opmerking: waar dit mogelijk was werden de cijfers voor Brugge3 opgenomen (de optelling van de cijfers op niveau van de deelgemeenten Zeebrugge, Lissewege en Zwankendamme samen). Waar dit relevant leek, werden de cijfers voor de drie Brugse deelgemeentes apart besproken. Indien enkel cijfers voor de fusiegemeente Brugge beschikbaar waren, wordt dit vermeld.

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Bevolkingsindex 2006 – 2016

- Oostkust volgt +/- West-Vlaamse trend
- Opvallend: grote toename Blankenberge camoufleert afname in Knokke-Heist

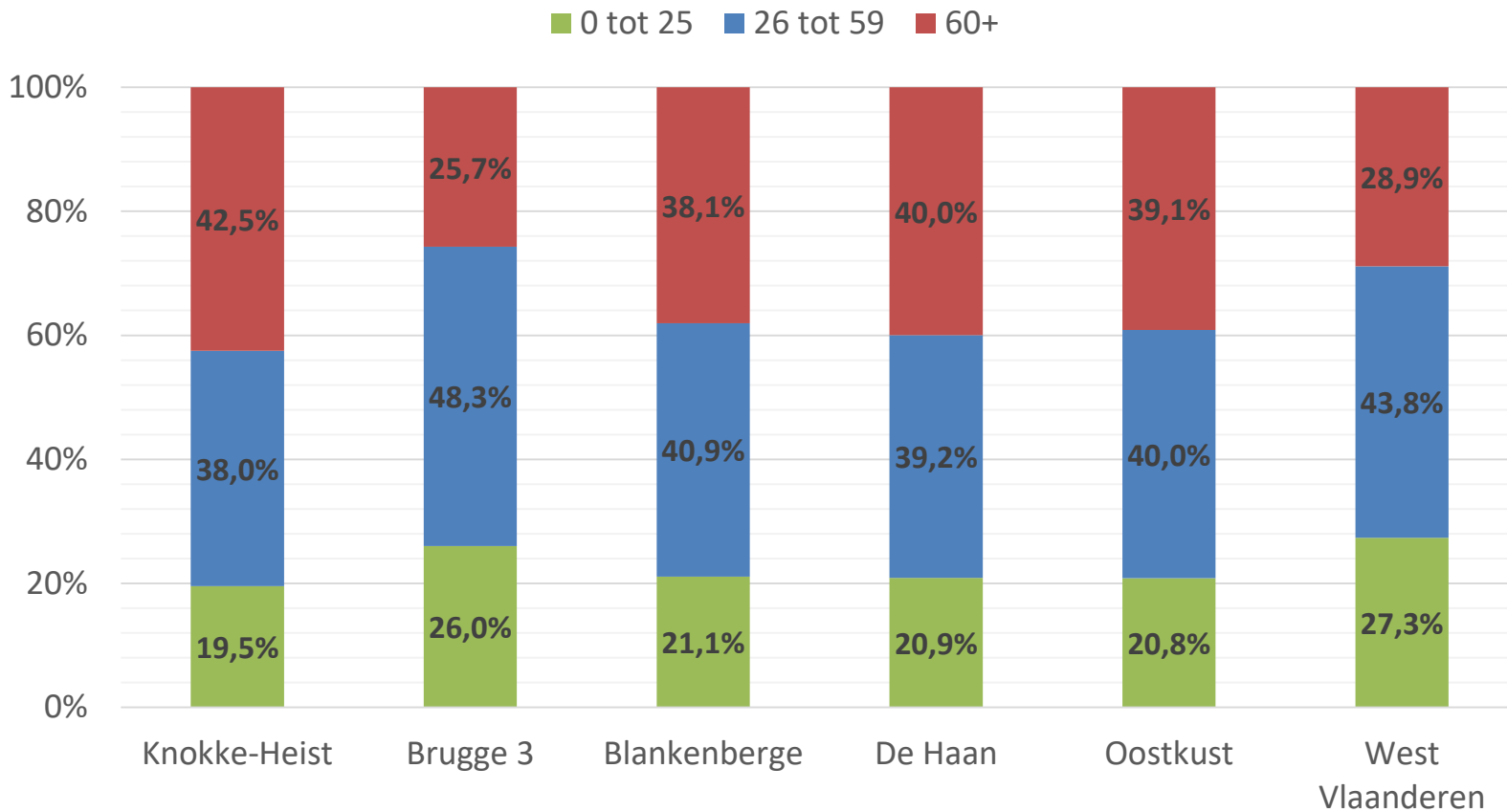
	2006	2016	Groei-index
Knokke-Heist	34 093	33 317	97,7
Brugge 3	7 137	7 483	104,8
Blankenberge	18 260	20 006	109,6
De Haan	11 959	12 648	105,8
Oostkust	71 449	73 454	102,8
West Vlaanderen	1 147 711	1 185 111	103,3

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

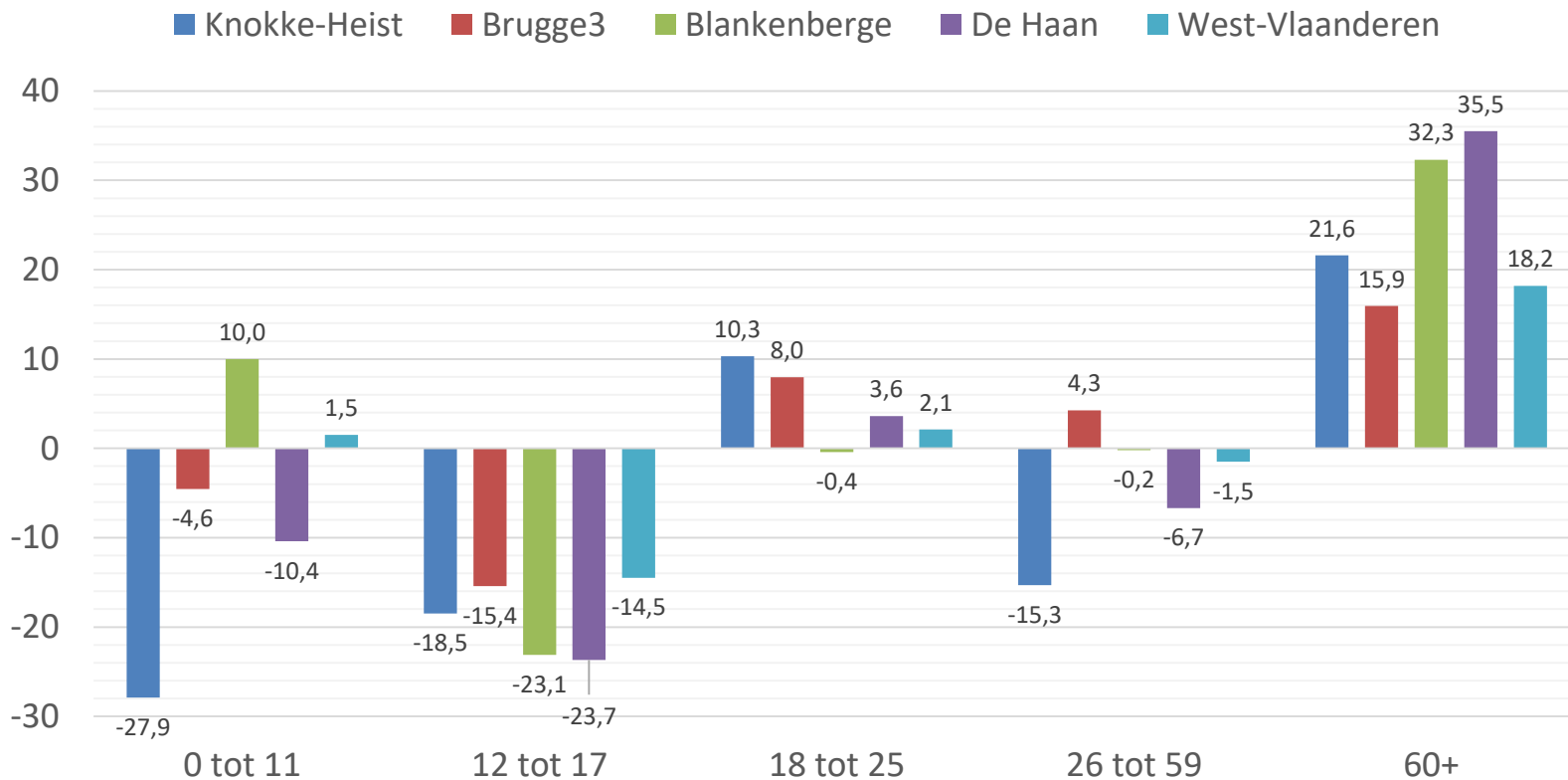
Leeftijdsstructuur op 1/1/2016

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Groei-index 2006-2016 per leeftijdscategorie

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Niet-Belgen bij geboorte, 1/1/2016

- Oostkust kent relatief gezien meer niet-Belgen onder zijn bevolking
- Knokke-Heist kent hoogste aandeel
- De Haan onder het West-Vlaamse gemiddelde
- In Blankenberge groter aandeel onder jongeren, in Brugge 3 kleiner
- Belangrijk: wat is het profiel van de groep 'niet-Belgen'? Wat is het land van herkomst?

	Totaal	Aandeel bevolking	0-25 jarigen	Aandeel 0-25 jarigen
Knokke-Heist	3 384	10,2 %	748	11,5%
Brugge3	765	10,2 %	172	8,8%
Blankenberge	1 711	8,6 %	411	9,7%
De Haan	820	6,5 %	157	5,9%
Oostkust	6 680	9,1 %	1 488	9,7%
West Vlaanderen	89 658	7,6 %	25 926	8,0%

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Niet-Belgen: land van herkomst

1. Opsplitsing volgens HDI

HDI = Human Development Index

De Human Development Index (HDI) is een index ontwikkeld door de VN, die de menselijke ontwikkeling weergeeft van een land. Het houdt rekening met de volksgezondheid (levensverwachting), kennis (analfabetisme en opleiding) en de levensstandaard (koopkrachtpariteit).

Opsplitsing in vier categoriën:

- *Zeer hoge HDI: landen 1 – 51 (België = 22)*
- *Hoge HDI: landen 52 – 106*
- *Gemiddelde HDI: landen 107 – 147*
- *Lage HDI: landen 148 – 188*

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Niet-Belgen bij geboorte: land van herkomst naar HDI (1/1/2016)

- Oostkust kent minder niet-Belgen uit landen met lage of gemiddelde HDI dan West-Vlaanderen
- De niet-Belgen hebben binnen Blankenberge het 'zwakste profiel': 27,4% uit een land met lage/gemiddelde HDI (31,9% bij 0-25-jarigen)
- Hiermee nog steeds lager dan West-Vlaanderen!

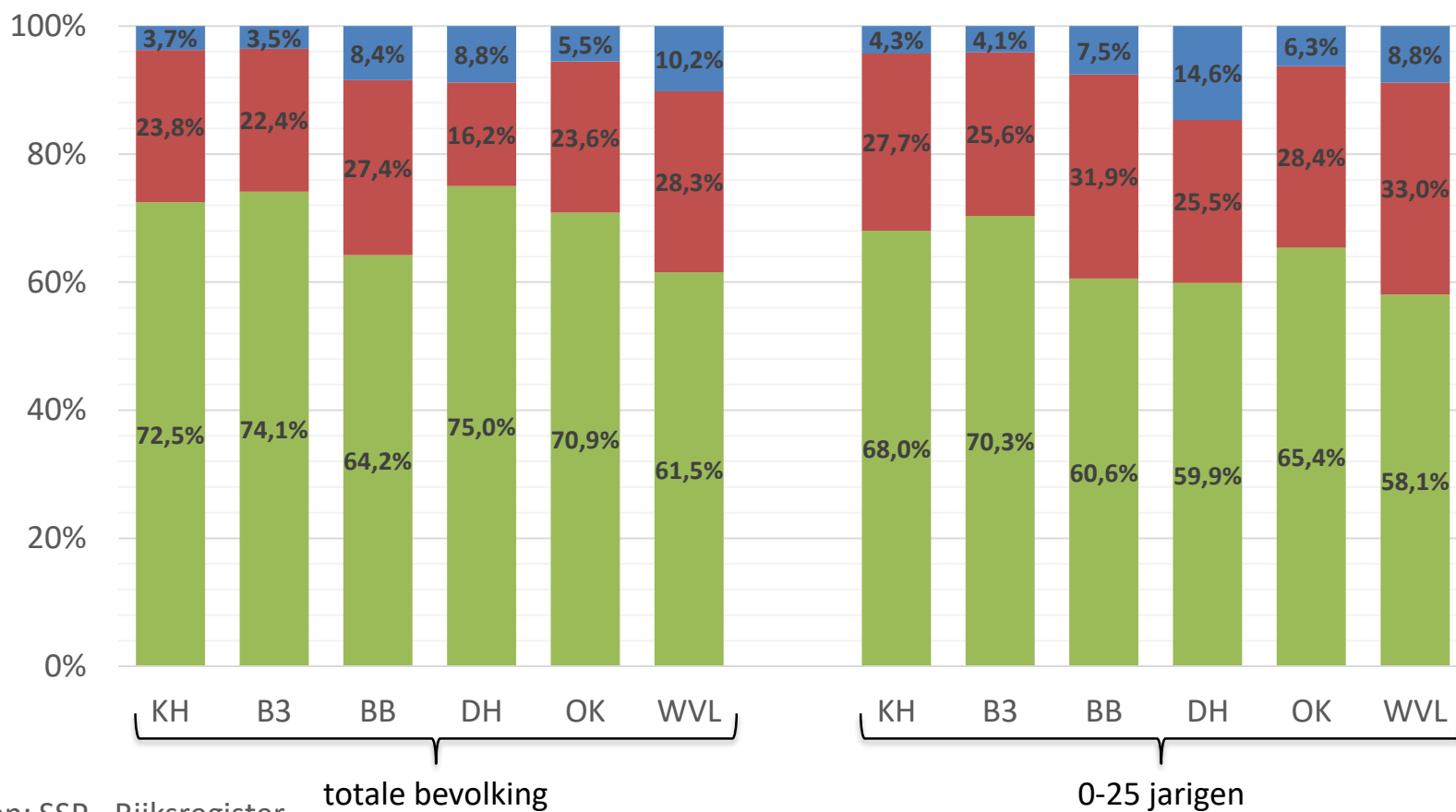
	Hoge tot zeer hoge HDI		Laag tot gemiddeld HDI		onbekend	
Knokke-Heist	2452	72,5%	806	23,8%	126	totale bevolking
Brugge3	567	74,1%	171	22,4%	27	
Blankenberge	1099	64,2%	468	27,4%	144	
De Haan	615	75,0%	133	16,2%	72	
Oostkust	4733	70,9%	1578	23,6%	369	
West Vlaanderen	55178	61,5%	25349	28,3%	9131	
Knokke-Heist	509	68,0%	207	27,7%	32	0-25 jarigen
Brugge3	121	70,3%	44	25,6%	7	
Blankenberge	249	60,6%	131	31,9%	31	
De Haan	94	59,9%	40	25,5%	23	
Oostkust	973	65,4%	422	28,4%	93	
West Vlaanderen	15 065	58,1%	8 567	33,0%	2 294	

Bron: Rijksregister, verwerking SSP

Land van herkomst niet-Belgen bij geboorte naar HDI

■ Hoge tot zeer hoge HDI ■ Lage tot gemiddelde HDI ■ HDI onbekend

Bron: SSP - Rijksregister

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Niet-Belgen: land van herkomst

2. Indeling Agentschap Binnenlands Bestuur

Vier criteria:

- de huidige nationaliteit van de persoon,
 - de geboortenationaliteit van de persoon (vóór een eventuele nationaliteitswijziging),
 - de geboortenationaliteit van de vader
 - de geboortenationaliteit van de moeder.
- Indien aan één voorwaarde voldaan: 'buitenlandse herkomst'

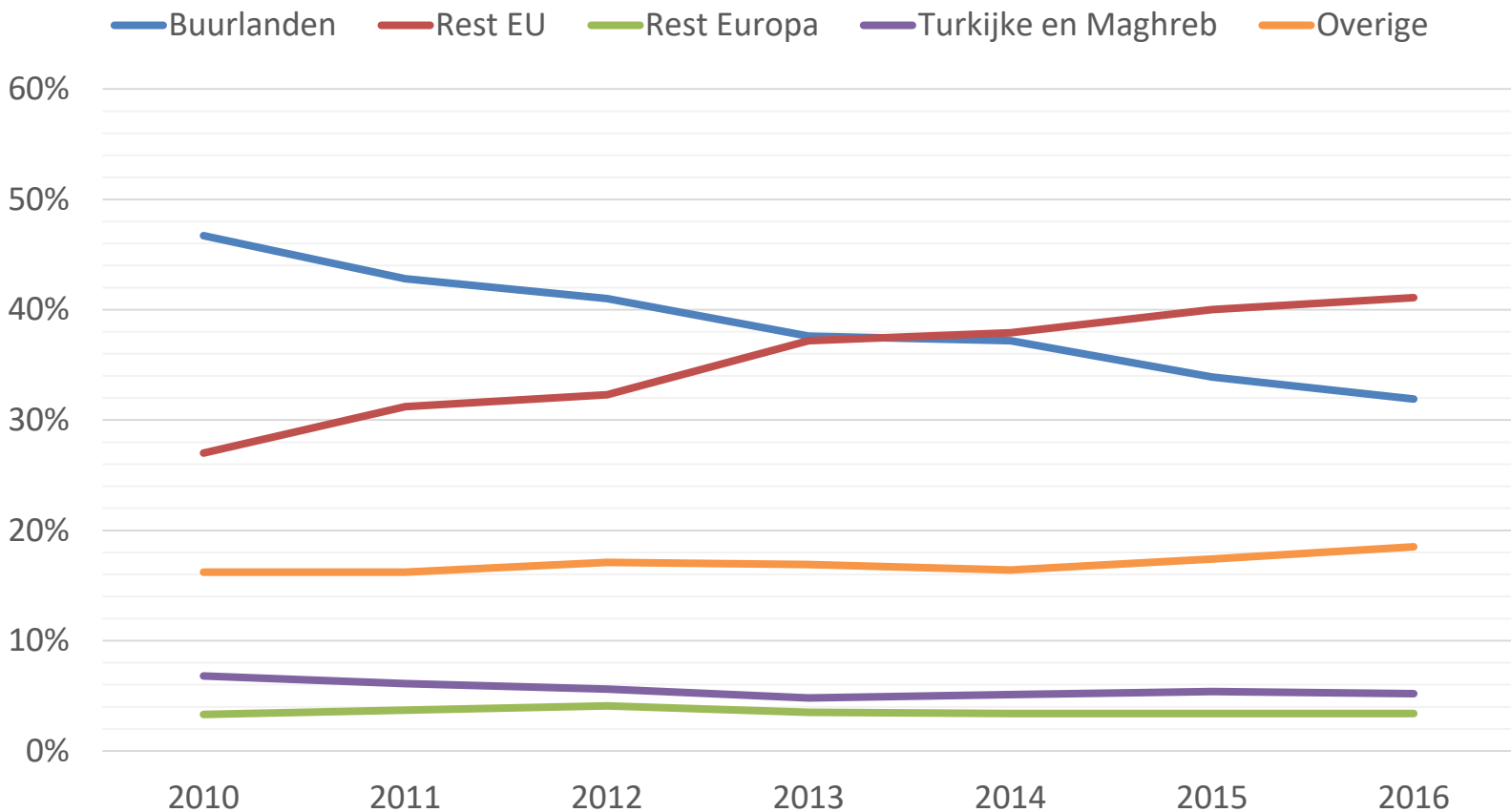
Indeling:

- Buurlanden
- Rest EU
- Rest Europa
- Turkije en Maghreb
- Overige

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Knokke-Heist

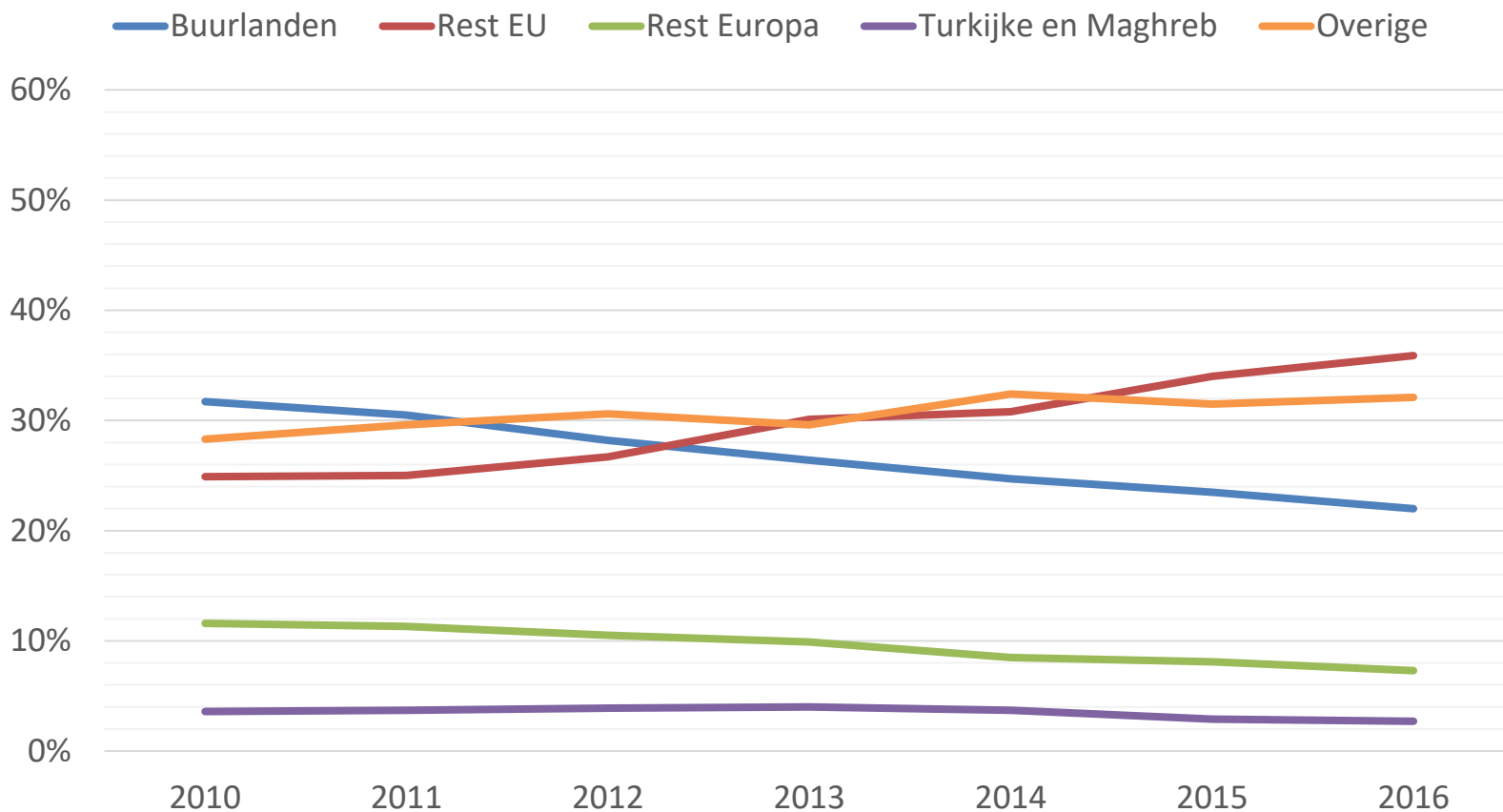

Bron: ABB - SVR

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Fusiegemeente Brugge

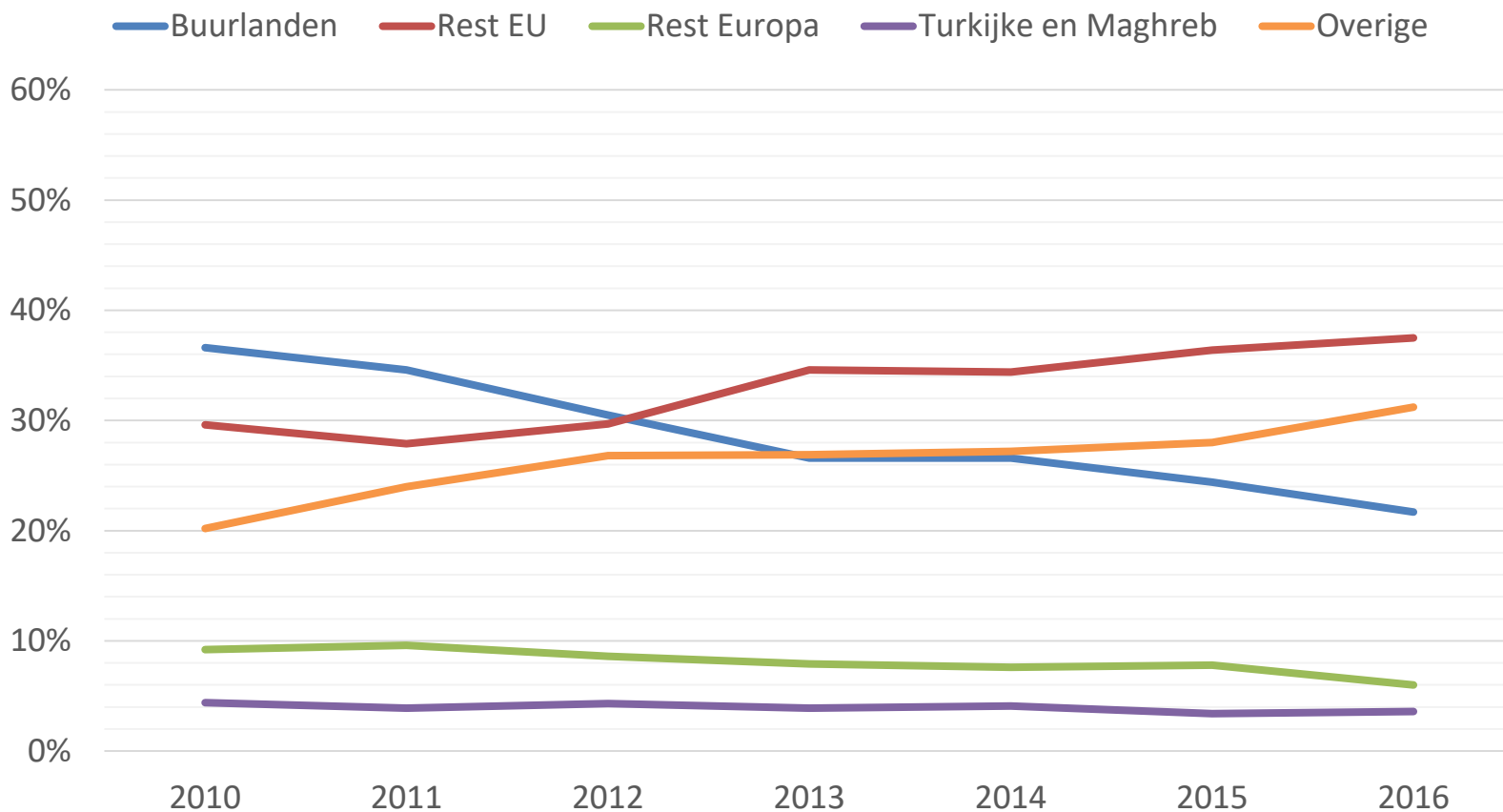

Bron: ABB - SVR

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Blankenberge

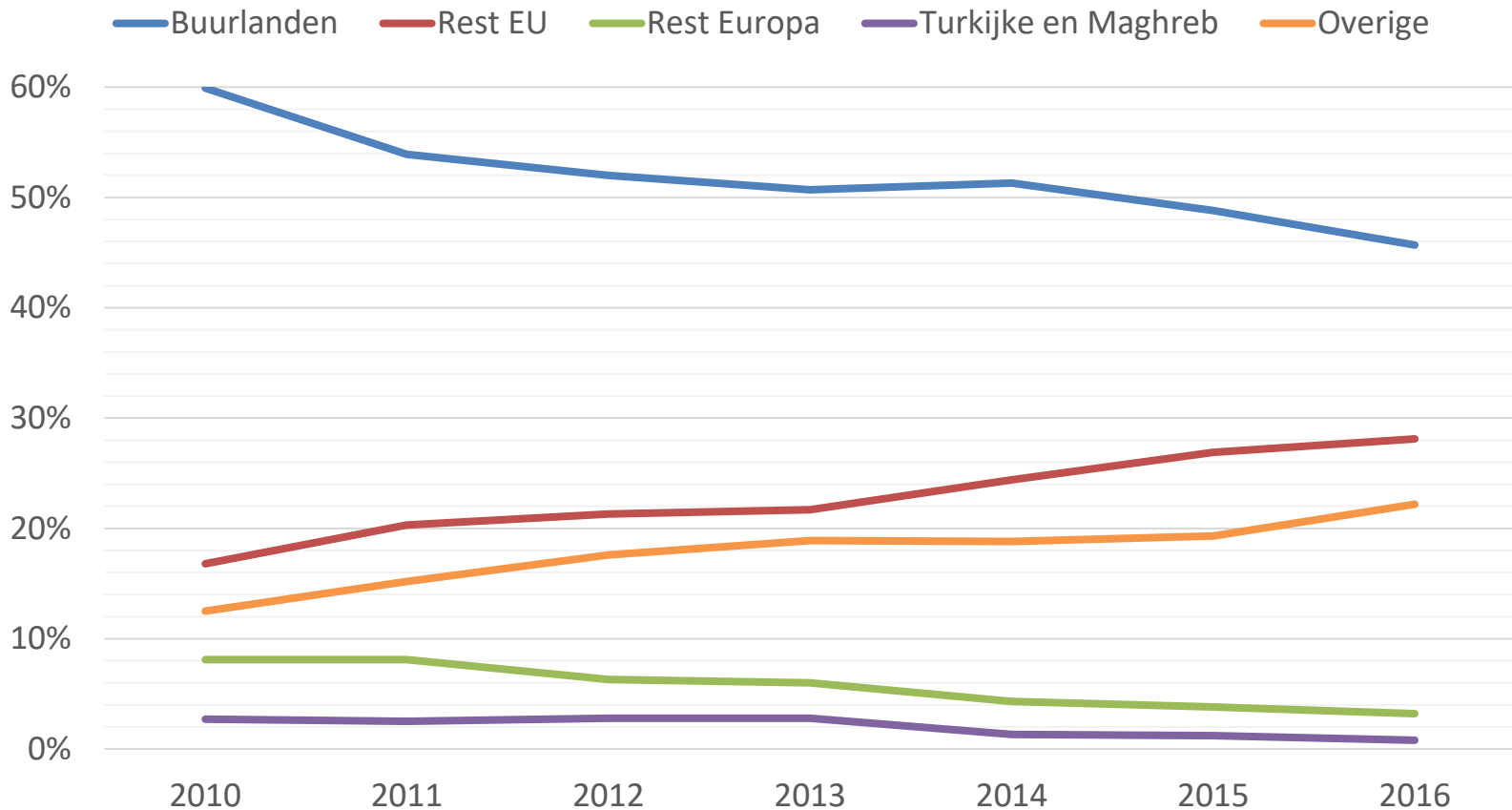

Bron: ABB - SVR

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

De Haan

Bron: ABB - SVR

5. Omgevingsanalyse

A. Demografie

Opvallend:

- Aantal 'buurlanders' blijft overal stabiel, aandeel zakt
- Groot aandeel 'buurlanders' in De Haan en Knokke-Heist
- Vanaf 2013: overal sterke toename in aantal en aandeel uit EU12-landen (voormalige Oostblok)
- Profiel niet-Belgen verschilt per gemeente. Blankenberge en Knokke-Heist kennen een gelijk aandeel niet-Belgen onder hun bevolking, maar:
 - Aandeel laag & gemiddeld HDI in Blankenberge (27,4%) stuk hoger dan Knokke-Heist (23,8%), Brugge3 (22,4%) en De Haan (16,2%)
 - Aandeel 'overige' in Blankenberge en (fusiegemeente) Brugge hoger dan De Haan en Blankenberge

5. Omgevingsanalyse

B. Huishoudstructuren

	Aantal huishoudens	Gezinnen met kinderen	% (1)	Eenoudergezinnen	% (2)
Knokke-Heist	16 819	2 436	14,5%	391	16,1%
Brugge 3	3 552	792	22,3%	120	15,2%
Blankenberge	10 306	1 660	16,1%	329	19,8%
De Haan	6 293	1 008	16,0%	155	15,4%
Oostkust	36 970	5 896	15,9%	995	16,9%
West-Vlaanderen	518 192	122 178	23,6%	14 997	12,3%

	Alleenstaanden	% (3)	Alleenstaanden 18-25 jaar	Totaal 18-25 jarigen	% (4)
Knokke-Heist	6 747	40,1%	174	2 645	6,6%
Brugge 3	1 333	37,5%	48	665	7,2%
Blankenberge	4 378	42,5%	178	1 548	11,5%
De Haan	2 486	39,5%	70	986	7,1%
Oostkust	14 944	40,4%	470	5 844	8,0%
West-Vlaanderen	166 475	32,1%	6 135	110 622	5,5%

(1) ten opzichte van het totaal aantal huishoudens

(2) ten opzichte van het aantal gezinnen met kinderen

(3) Ten opzichte van het totaal aantal huishoudens

(4) Ten opzichte van het totaal aantal 18-25 jarigen

5. Omgevingsanalyse

B. Huishoudstructuren

Opvallend:

- Eenoudergezin & alleenstaanden lopen een verhoogd *risico* op kansarmoede
- Laag aandeel gezinnen met kinderen en hoog aantal alleenstaanden in overeenstemming met de bevolkingsstructuur
- Groot aandeel alleenstaanden onder jongeren
- Naar Oostkust-normen: veel GMK in Brugge3, hier inderdaad jongere bevolking
- Inplanting nieuwe wijk 'Zeewege' in Lissewege

5. Omgevingsanalyse

B. Huishoudstructuren

Kansarme geboortes

= geboorte in kansarm gezin volgens criteria Kind & Gezin.

Gezin wordt beschouwd als kansarm indien men zwak scoort op minstens drie van volgende zes toetsingscriteria (telkens bevraagd aan de hand van 1 indicator):

1. het **maandinkomen** van het gezin: het gezin beschikt over een onregelmatig maandinkomen, het beschikbaar inkomen (min schulden) ligt lager dan bedrag leefloon, leeft van een werkloosheidsuitkering en/of leefloon
2. de **opleiding van de ouders**: als de alleenstaande ouder of minstens een van beide ouders geen diploma hoger secundair heeft of het niet met zekerheid weet, enkel buitengewoon onderwijs volgde, (functioneel)analfabeet is.
3. het **stimulatie niveau van de kinderen**: een inschatting van het stimulatie niveau in het gezin gebeurt op basis van observatie en bespreking met de ouders. Ook het gegeven of kinderen op regelmatige basis deelnemen aan het kleuteronderwijs en/of er moeilijkheden zijn in de verzorging van de kinderen wordt meegenomen in de bespreking.
4. de **arbeidsituatie van de ouders**: wanneer de ouders zich in een precaire tewerkstelling bevinden (interim, zwart werk,...), werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam zijn in een beschutte werkplaats.
5. de **huisvesting**: het gezin leeft in een verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning; de woning is te klein en/of beschikt over onvoldoende nutsvoorzieningen thuis en in de omgeving; het gezin is dakloos (geen woning) of thuisloos (verblijf in Centrum voor Integrale Gezinszorg, Opvangcentrum voor Asielzoekers; kraakpand,...)
6. de **gezondheid**: een van de gezinsleden (ouder, kind, ander inwonend gezinslid) heeft een zwakke gezondheid, een gebrek aan kennis en deelname aan de gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicaps in het gezin, ervaren drempels in de toegang tot de gezondheidszorg.

De waarde voor jaar X =
$$\frac{\text{gemiddelde aantal geboortes binnen een kansarm tijdens jaren X, X-1 en X-2}}{\text{gemiddelde aantal geboortes jaren X, X-1, X-2}}$$

5. Omgevingsanalyse

B. Huishoudstructuren

Cijfers: K&G*	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Knokke Heist	5,5	7,2	8,7	9,9	8,2	13,3	15,4	17,6	13,6	13,1	15,0
Brugge (fusie)	4,4	4,4	4,0	4,3	5,6	7,4	7,7	8,2	7,1	7,9	9,6
Blankenberge	14,0	12,4	11,3	15,9	19,7	22,9	23,4	21,5	24,3	28,4	31,4
De Haan	4,7	5,6	6,2	5,3	7,9	8,5	10,9	9,5	9,3	9,8	16,2
West-Vlaanderen	4,7	5,3	5,7	6,1	7,2	9,0	10,3	10,8	10,3	10,5	11,7

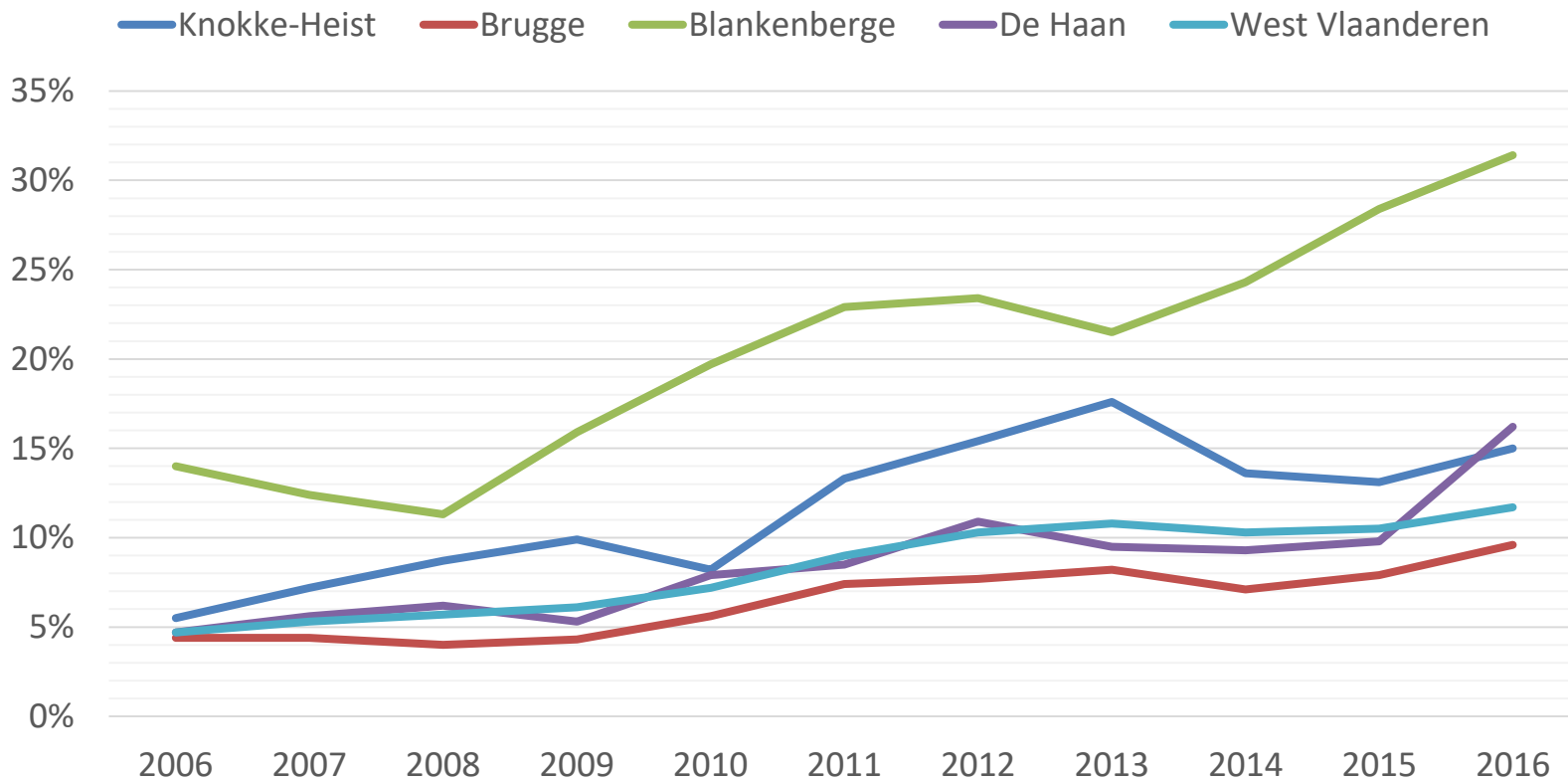
Cijfers: SSP*	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fusiegemeente Brugge	5,8	7,5	8,1	8,2	7,7	8,2
Lissewege	5,5	6,5	7,4	4,2	4,7	9,9
Zeebrugge	10,5	15,0	15,0	21,6	18,3	18,2
Zwankendamme	0,0	0,0	5,6	5,6	5,9	0,0
West-Vlaanderen	6,8	8,8	10,1	10,6	10,2	10,1

* Opmerking: bij SSP waren enkel gemiddelde cijfers op het niveau van de deelgemeenten beschikbaar. Het gaat hier om gemiddeldes: aangezien de juiste weging van de gemiddelde score van elke deelgemeente op zich ontbrak, konden geen cijfers voor Brugge3 (als optelling van Zeebrugge, Lissewege en Zwankendamme) berekend worden. Het verschil tussen de cijfers van K&G en SSP (die hun cijfers ook baseren op de cijfers van K&G), is gebaseerd op een verschillende berekeningswijze.

5. Omgevingsanalyse

B. Huishoudstructuren

Aandeel kansarme geboortes ten opzichte van alle geboortes

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

OKI – Onderwijs kansarmoede-indicator

Het financieringsdecreet van het Vlaamse onderwijs gaat uit van het principe dat de onderwijskansen van leerlingen beperkter zijn indien ze meer dan andere leerlingen scoren of aantikken op een aantal kenmerken. Het betreft volgende 4 leerlingenkenmerken:

- **Schooltoelage**
- **Gezinstaal** niet Nederlands
- **Laag opleidingsniveau** van de **moeder** (maximaal lager onderwijs)
- **Buurt** met hoge mate van **schoolse vertraging**

Deze 4 kenmerken vormen samengevoegd de onderwijs kansarmoede-indicator (OKI).

We vermelden enkel de 3 individuele indicatoren. De buurtindicator nemen we niet op in deze cijfers omdat het geen individuele indicator is (het zegt niets over de leerling). Wel nemen we de schoolse achterstand van de leerling zelf mee op in de cijfers. Voor het *lager onderwijs* tikt een leerling aan indien hij/zij *minstens één jaar schoolse achterstand* kent, voor het *middelbaar onderwijs* gaat het om *minstens twee jaar*.

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon lager onderwijs		Aantal leerlingen	Risico schooltoelage	Risico thuistaal	Risico opleiding moeder	Schoolachterstand
Knokke-Heist	N	1 848	267	325	297	155
	%		14,4%	17,6%	16,1%	8,4%
Brugge 3	N	681	112	84	153	67
	%		16,4%	12,3%	22,5%	9,8%
Blankenberge	N	1 392	256	174	381	164
	%		18,4%	12,5%	27,4%	11,8%
De Haan	N	832	131	66	147	60
	%		15,7%	7,9%	17,7%	7,2%
Oostkust	N	4 753	766	649	978	446
	%		16,1%	13,7%	20,6%	9,4%
West-Vlaanderen	N	682 629	146 808	128 790	140 571	54 288
	%		21,5%	18,9%	20,6%	8,0%

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats leerling

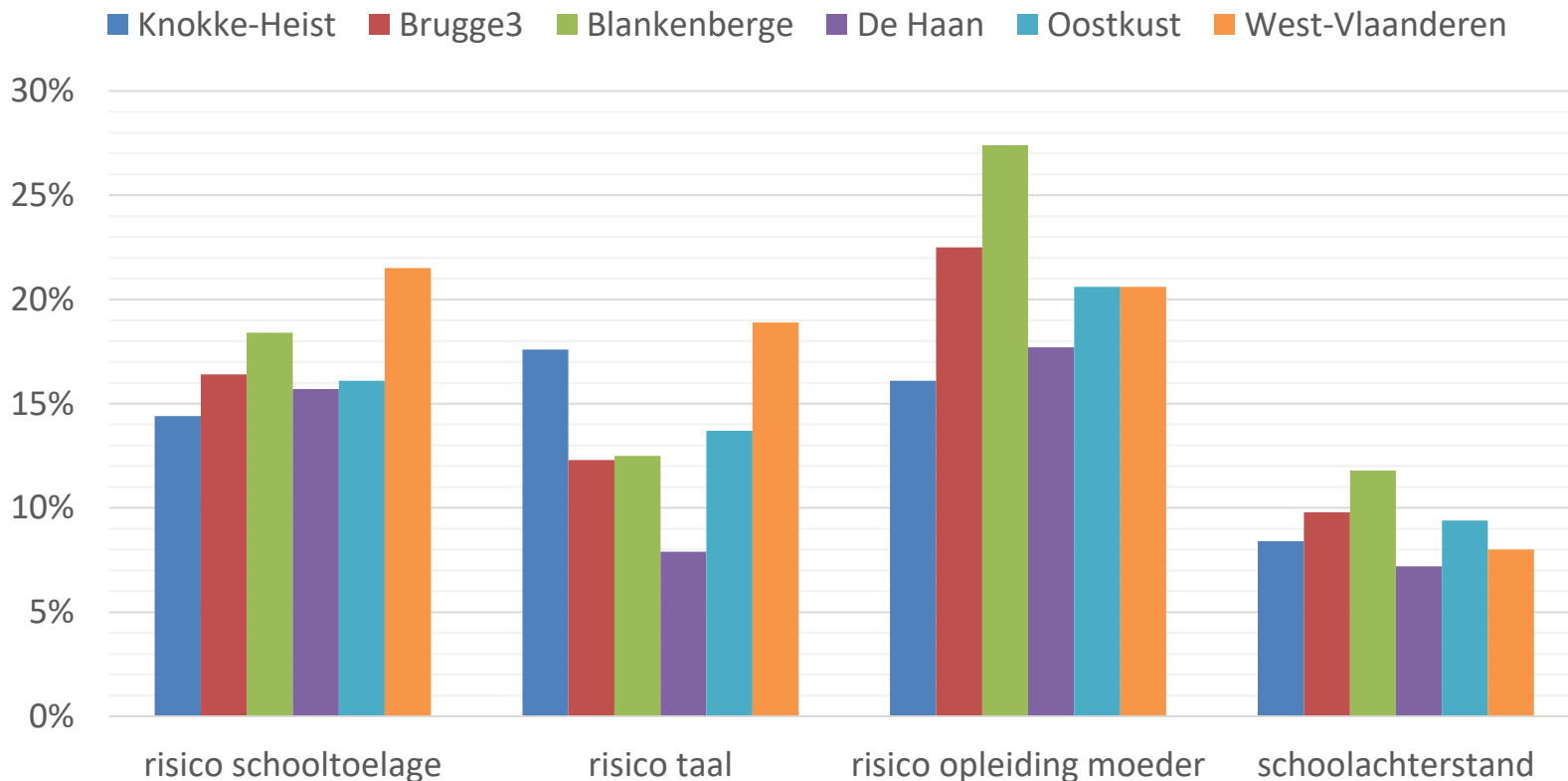
Bron: Departement Onderwijs, verwerking SSP

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon basisonderwijs naar leerlingenkenmerk

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats leerling (Departement Onderwijs, verwerking SSP)

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon secundair onderwijs		Aantal leerlingen	ASO	BSO	GSO	HBO	KSO	TSO
Knokke-Heist	N	1 746	557	278	486	29	22	346
	%		31,9%	15,9%	27,8%	1,7%	1,3%	19,8%
Brugge 3	N	433	91	107	126	8	10	81
	%		21,0%	24,7%	29,1%	1,8%	2,3%	18,7%
Blankenberge	N	969	228	219	277	25	13	181
	%		23,5%	22,6%	28,6%	2,6%	1,3%	18,7%
De Haan	N	707	240	110	193	12	9	135
	%		33,9%	15,6%	27,3%	1,7%	1,3%	19,1%
Oostkust	N	3 855	1116	714	1082	74	54	743
	%		28,9%	18,5%	28,1%	1,9%	1,4%	19,3%
West Vlaanderen	N	433 275	113 772	75 987	131 203	7 402	6 145	89 130
	%		26,3%	17,5%	30,3%	1,7%	1,4%	20,6%

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats scholier

ASO = algemeen secundair onderwijs
BSO = beroepssecundair onderwijs

GSO = gemeenschappelijk secundair onderwijs (eerste graad)
HBO = hoger beroepsonderwijs

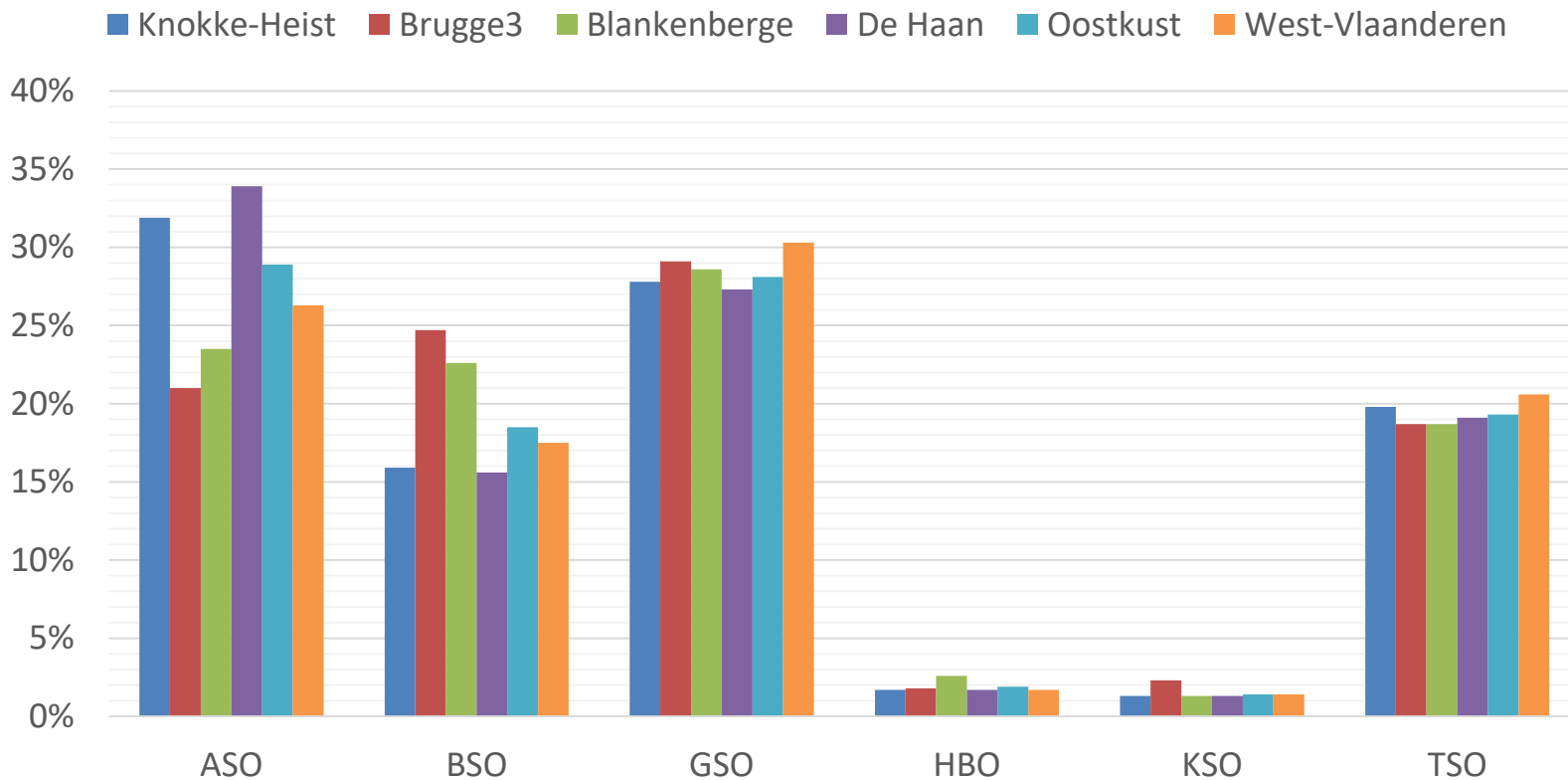
KSO = kunst secundair onderwijs
TSO = technisch secundair onderwijs

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon secundair onderwijs naar onderwijsvorm

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats leerling (Departement Onderwijs, verwerking SSP)

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon secundair onderwijs		Aantal leerlingen	Risico schooltoelage	Risico thuistaal	Risico opleiding moeder	Schoolachterstand
Knokke-Heist	N	1 746	330	149	354	75
	%		18,9%	8,5%	20,3%	4,3%
Brugge 3	N	433	85	19	118	21
	%		19,6%	4,4%	27,3%	4,8%
Blankenberge	N	969	258	83	295	54
	%		26,6%	8,6%	30,4%	5,6%
De Haan	N	707	143	39	113	38
	%		20,2%	5,5%	16,0%	5,4%
Oostkust	N	3 855	816	290	880	188
	%		21,2%	7,5%	22,8%	4,9%
West-Vlaanderen	N	433 275	114 048	57 768	103 944	23 870
	%		26,3%	13,3%	24,0%	5,5%

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats scholier

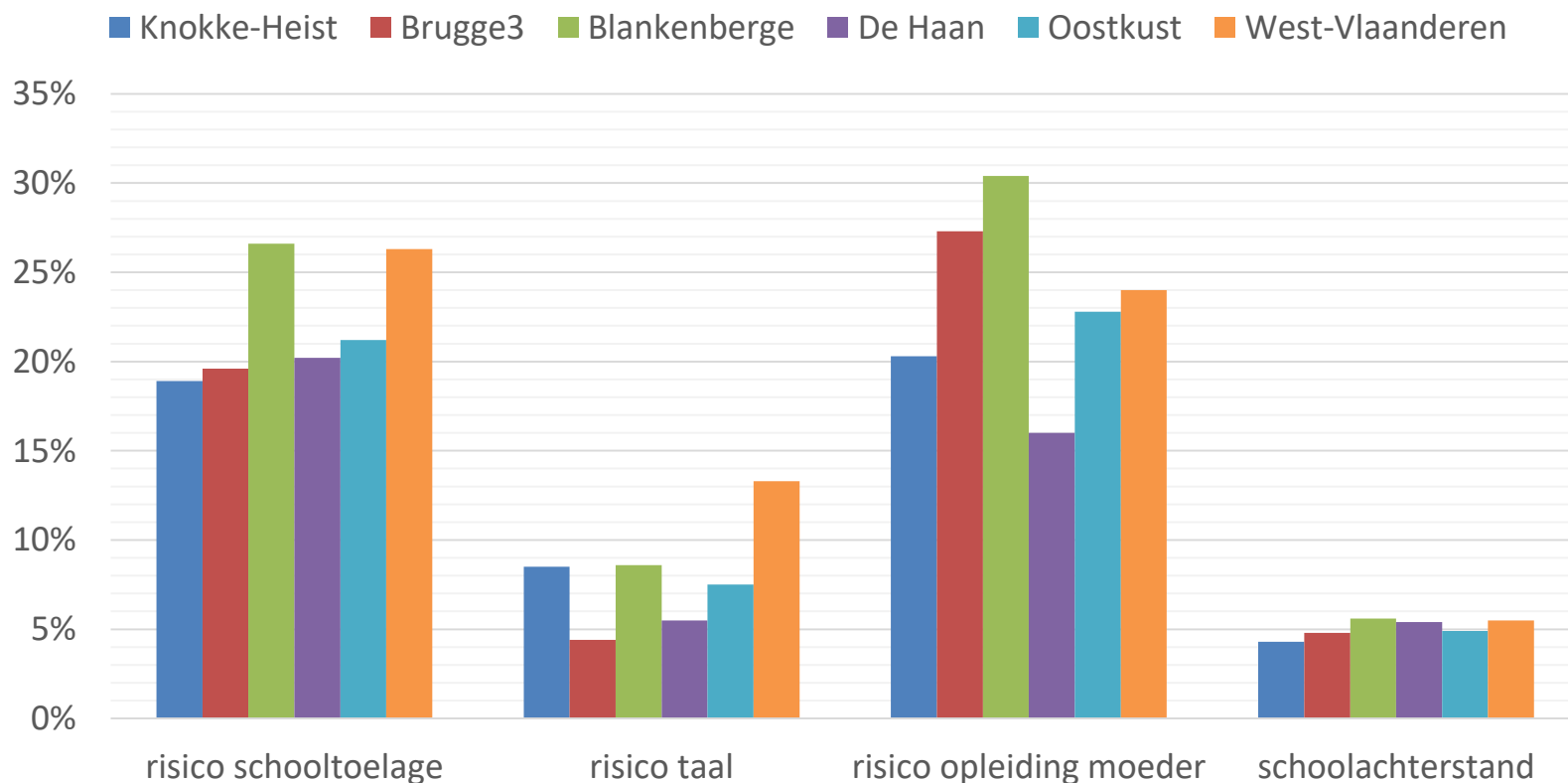
Bron: Departement Onderwijs, verwerking SSP

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Gewoon secundair onderwijs naar leerlingenkenmerken

Schooljaar 2014-2015 volgens woonplaats leerling (Departement Onderwijs, verwerking SSP)

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Vroegtijdige schoolverlaters

= leerlingen die het Vlaams secundair onderwijs verlaten **zonder voldoende kwalificatie**.

Onder **kwalificatie** wordt begrepen:

- een diploma secundair onderwijs
- een studiegetuigschrift van het 2de leerjaar van de 3de graad van het beroepssecundair onderwijs (bso)
- een eindgetuigschrift behaald in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso)
- een certificaat behaald in de leertijd (Syntra)
- een getuigschrift behaald in de opleidingsvormen 3 (OV3) en 4 (OV4) van het buitengewoon secundair onderwijs (buso)
- een certificaat behaald in het modulair stelsel van het bso, het dbso en buso OV3

Het percentage vroegtijdig schoolverlaten komt voort uit de verhouding tussen enerzijds vroegtijdige schoolverlaters (teller) en anderzijds de som van vroegtijdige schoolverlaters en gekwalificeerden (noemer). Een leerling die in een bepaald schooljaar voor de eerste keer één van bovenstaande kwalificaties behaalt, wordt in dat schooljaar gerekend tot de gekwalificeerden.

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

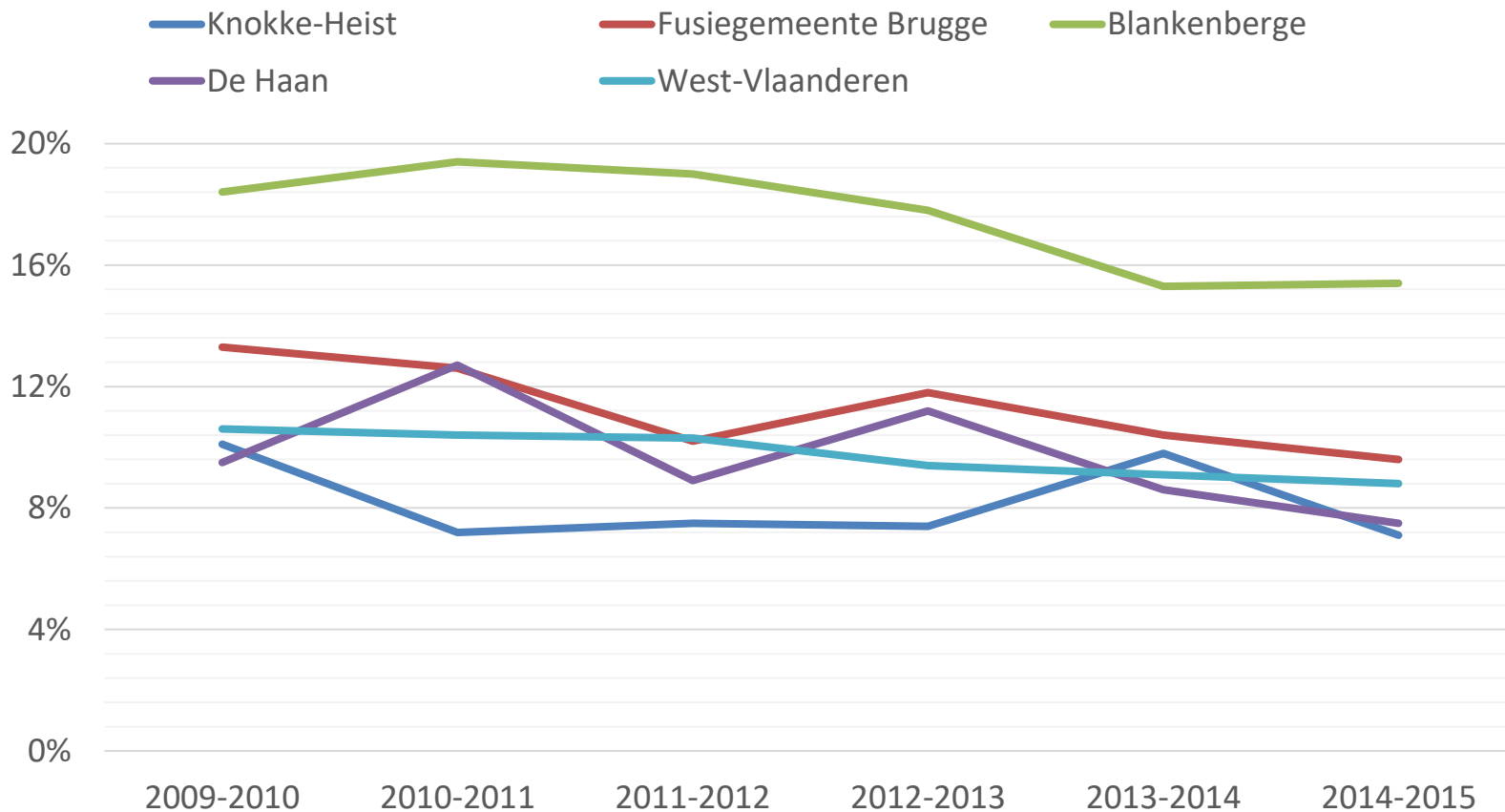
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Knokke-Heist	10,1%	7,2%	7,5%	7,4%	9,8%	7,1%
Fusiegemeente Brugge	13,3%	12,6%	10,2%	11,8%	10,4%	9,6%
Blankenberge	18,4%	19,4%	19,0%	17,8%	15,3%	15,4%
De Haan	9,5%	12,7%	8,9%	11,2%	8,6%	7,5%
West-Vlaanderen	10,6%	10,4%	10,3%	9,4%	9,1%	8,8%

Bron: Departement Onderwijs, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Evolutie vroegtijdige schoolverlaters

Bron: Departement Onderwijs, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Waar gaan leerlingen die in deze gemeente wonen naar school secundair onderwijs

		Knokke-Heist	Brugge (fusie)	Blankenberge	Oostende	Andere gemeentes
Woonplaats	Knokke-Heist	48,5%	35,9%	4,3%	0,8%	10,5%
	Brugge (fusie)	1,0%	91,6%	1,4%	0,6%	5,4%
	Blankenberge	4,0%	34,3%	53,2%	2,4%	6,1%
	De Haan	1,6%	32,7%	31,9%	24,3%	9,5%

Bron: Departement Onderwijs, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Waar gaan scholieren, die in deze gemeente wonen, naar school?

		Gemeente van de school				
		Knokke-Heist	Brugge (fusie)	Blankenberge	Oostende	Andere gemeentes
Woonplaats	Knokke-Heist	48,5%	35,9%	4,3%	0,8%	10,5%
	Brugge (fusie)	1,0%	91,6%	1,4%	0,6%	5,4%
	Blankenberge	4,0%	34,3%	53,2%	2,4%	6,1%
	De Haan	1,6%	32,7%	31,9%	24,3%	9,5%

Secundair onderwijs

Bron: Departement Onderwijs, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

C. Onderwijs

Waar wonen scholieren die in Blankenberge school lopen?	
Blankenberge	51,83%
De Haan	21,75%
Brugge (fusie)	11,08%
Knokke-Heist	7,01%
Zuienkerke	3,35%
Bredene	2,85%
Oostende	0,91%
Zedelgem	0,20%
Oudenburg	0,20%
Lokeren	0,10%

Waar wonen scholieren die in Knokke-Heist school lopen?	
Knokke-Heist	76,87%
Brugge (fusie)	7,19%
Blankenberge	3,84%
Damme	3,25%
Maldegem	1,77%
De Haan	1,08%
Sluis - Aardenburg (NL)	1,08%
Oostburg (NL)	0,79%
Oostende	0,49%
Eeklo	0,30%

Secundair onderwijs

Bron: Departement Onderwijs, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

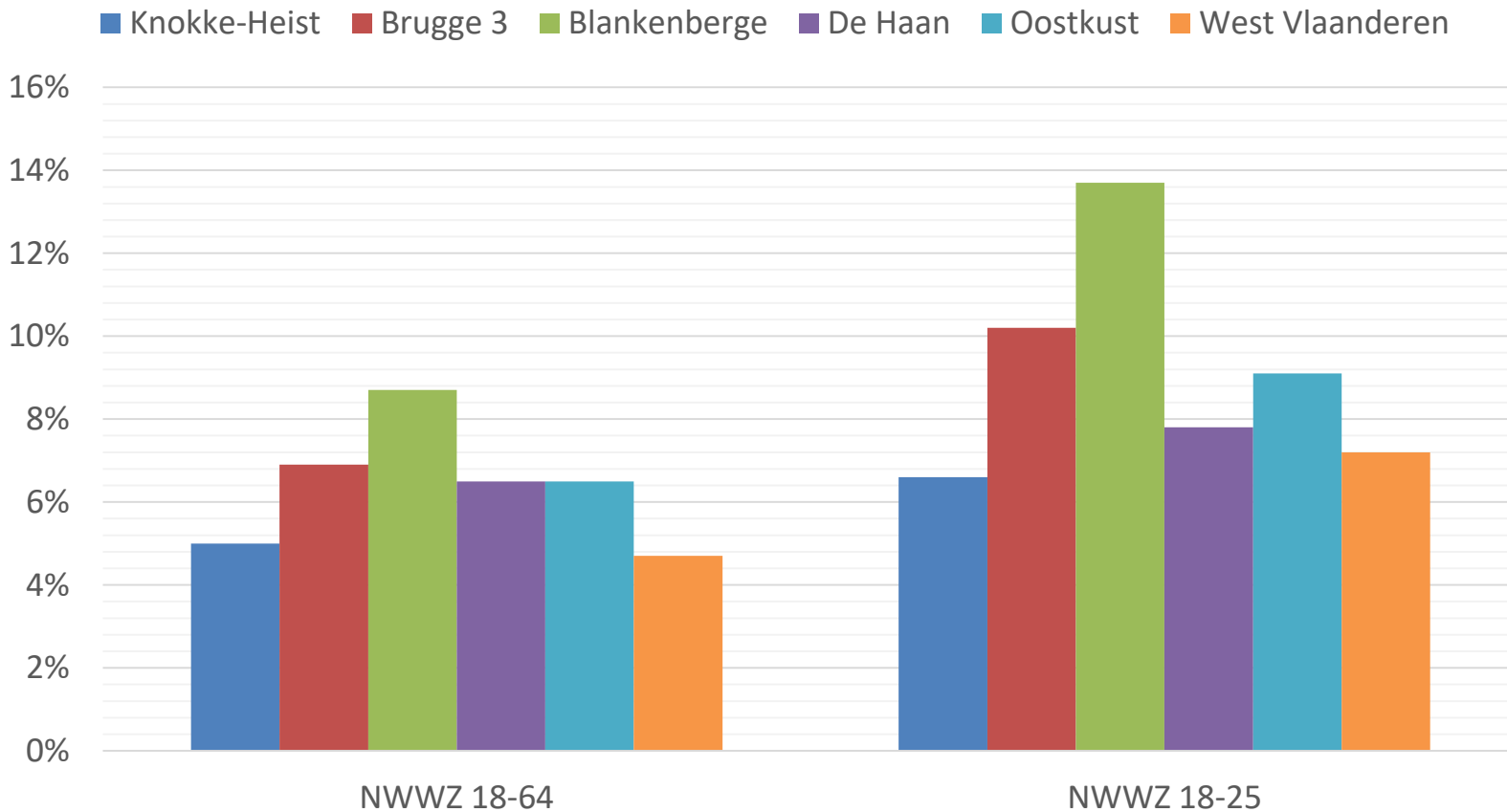
	NWWZ	Bevolking 18-64 jaar	%	NWWZ 18-25 jaar	Bevolking 18-25 jaar	%
Knokke-Heist	899	18 144	5,0%	175	2 645	6,6%
Brugge 3	325	4 715	6,9%	68	665	10,2%
Blankenberge	996	11 506	8,7%	212	1 548	13,7%
De Haan	457	7 054	6,5%	77	986	7,8%
Oostkust	2 677	41 419	6,5%	532	5 844	9,1%
West Vlaanderen	33 379	706 527	4,7%	7 931	110 622	7,2%

Bron: VDAB & Kruispuntbank, verwerking SSP

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Niet-werkende werkzoekenden

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

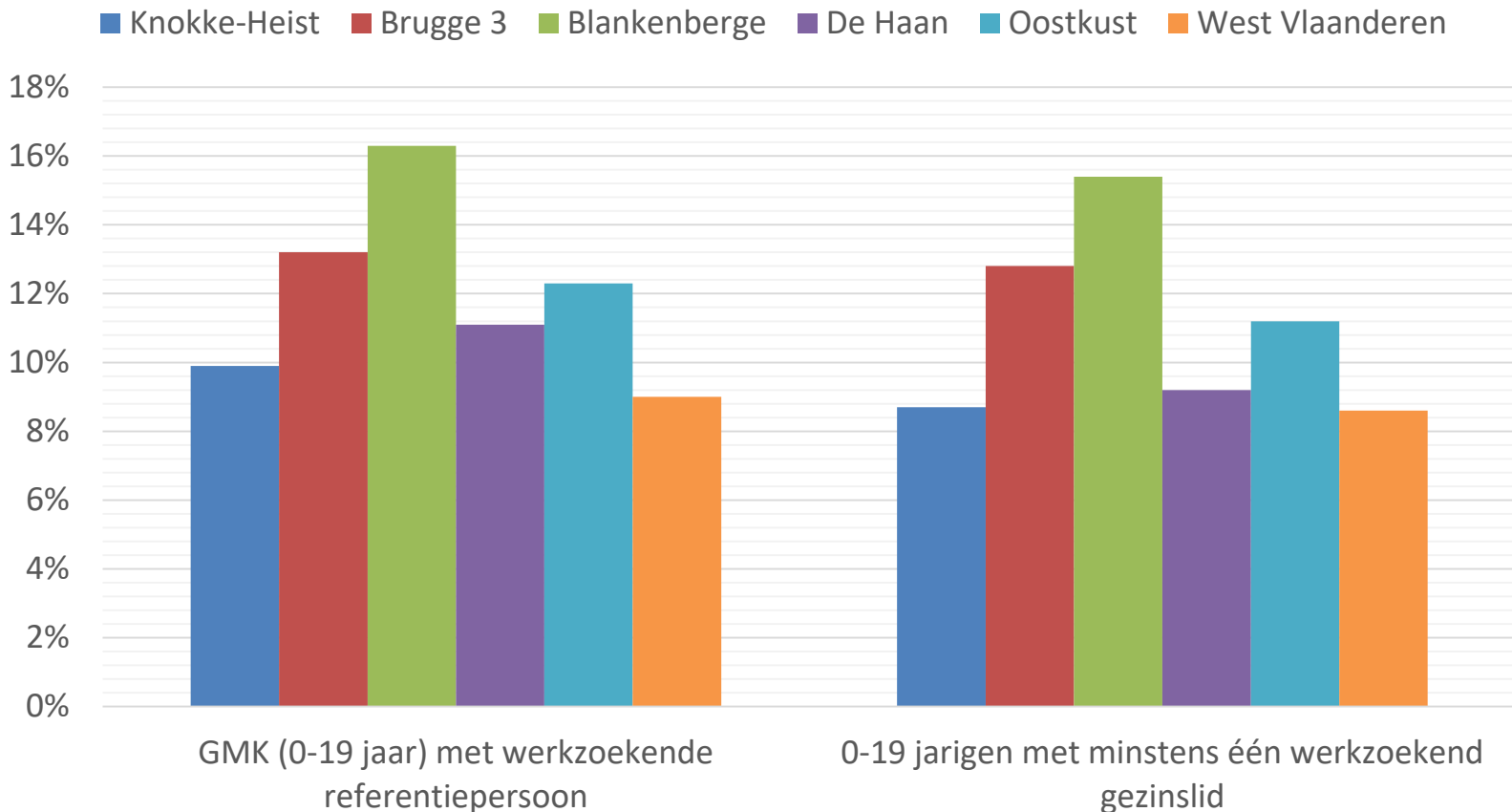
	Gezinnen met kinderen (0-19) met werkzoekend gezinshoofd	Totaal aantal gezinnen met kinderen (0-19 jaar)	%	0-19 jarigen met minstens 1 werkzoekend gezinslid	Totaal aantal 0-19 jarigen	%
Knokke-Heist	276	2 797	9,9%	392	4 529	8,7%
Brugge 3	116	877	13,2%	184	1 440	12,8%
Blankenberge	300	1 835	16,3%	466	3 019	15,4%
De Haan	126	1 137	11,1%	174	1 897	9,2%
Oostkust	818	6 646	12,3%	1 216	10 885	11,2%
West Vlaanderen	12 149	134 703	9,0%	20 528	239 447	8,6%

Bron: VDAB & Kruispuntbank, verwerking SSP

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Werk & kinderen

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Aantal personen met **een (equivalent) leefloon (18 t.e.m. 24 jaar)** in het kader van het Recht op Maatschappelijke Integratie of Maatschappelijke Hulp naar leeftijd **per 1.000 inwoners** van 18 t.e.m. 24 jaar (ABB – SVR)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Knokke Heist	6,0‰	3,1‰	3,5‰	3,5‰	4,4‰	3,0‰	6,5‰
Brugge (fusie)	24,6‰	21,7‰	17,8‰	19,0‰	20,3‰	18,8‰	18,4‰
Blankenberge	36,3‰	35,6‰	35,5‰	38,6‰	36,7‰	41,3‰	29,0‰
De Haan	13,8‰	14,8‰	15,4‰	9,8‰	12,5‰	11,4‰	8,1‰
Belfius Kustgemeenten*	18,6‰	17,6‰	17,1‰	17,0‰	16,7‰	18,0‰	18,6‰
Vlaams Gewest	18,1‰	17,6‰	16,3‰	16,4‰	17,3‰	17,8‰	19,4‰

* Belfius Kustgemeenten: de groep waartoe de gemeentes Knokke-Heist, Blankenberge en De Haan behoren volgens de typologie opgesteld door de studiedienst van Belfius. Die studie komt tot 16 clusters van gemeenten met een gelijkaardig sociaaleconomisch profiel. Voor meer informatie hierover:

https://www.belfius.be/publicsocial/NL/Media/NL_Methodo_tcm_31-36260.pdf

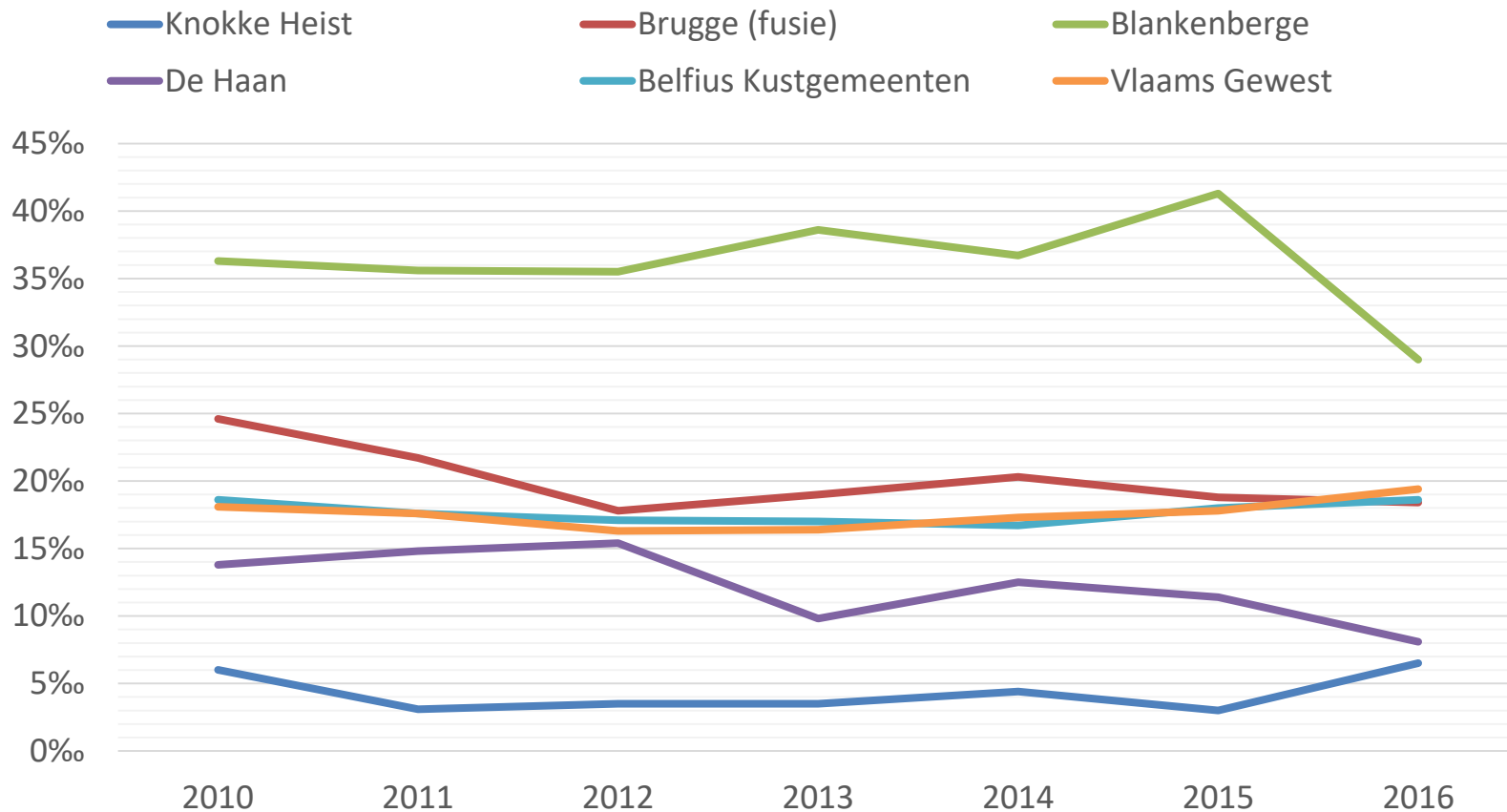
Bron: ABB – SVR, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Evolutie equivalent leefloon 18-24 jaar

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Percentage van de bevolking met een **verhoogde tegemoetkoming** in de **ziekteverzekering**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Knokke-Heist	11,41%	11,78%	11,86%	12,20%	11,72%	11,93%	11,91%
Brugge (fusie)	11,56%	12,02%	12,24%	12,32%	11,98%	12,03%	12,49%
Blankenberge	16,36%	16,69%	16,76%	17,16%	17,69%	18,32%	19,07%
De Haan	12,55%	13,37%	13,28%	13,31%	13,20%	13,59%	14,16%
Belfius Kustgemeenten	13,43%	14,05%	14,24%	14,60%	14,34%	14,68%	15,11%
Vlaams Gewest	12,02%	12,70%	13,09%	13,32%	12,98%	13,42%	13,72%

Personen met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering genieten onder andere van hogere terugbetalingen voor geneeskundige verzorging en geneesmiddelen, een gunstiger stelsel voor de vooruitbetalingen en het persoonlijk aandeel (remgeld) in geval van hospitalisatie.

Er zijn 3 rechtgevend categorieën:

- op basis van een ontvangen sociaal voordeel (leefloon of gelijkaardige OCMW-hulp, IGO, GIB of recht op rentebijslag, uitkering voor personen met een handicap volgens de wet van 27 februari 1987, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen, gehandicapte kinderen met ongeschiktheid van ten minste 66%)
- op basis van een specifieke hoedanigheid en een inkomenscontrole (wezen, gepensioneerden, invaliden, weduwen/weduwnaars, personen die minstens 1 jaar werkloos of arbeidsongeschikt zijn, personen met een erkende handicap die geen tegemoetkoming ontvangen en leden van eenoudergezinnen)
- op basis van een inkomenscontrole voor de gezinnen die zich niet in één van bovenstaande situaties bevinden maar leven in een gezin met een bescheiden inkomen (OMNIO-statuut).

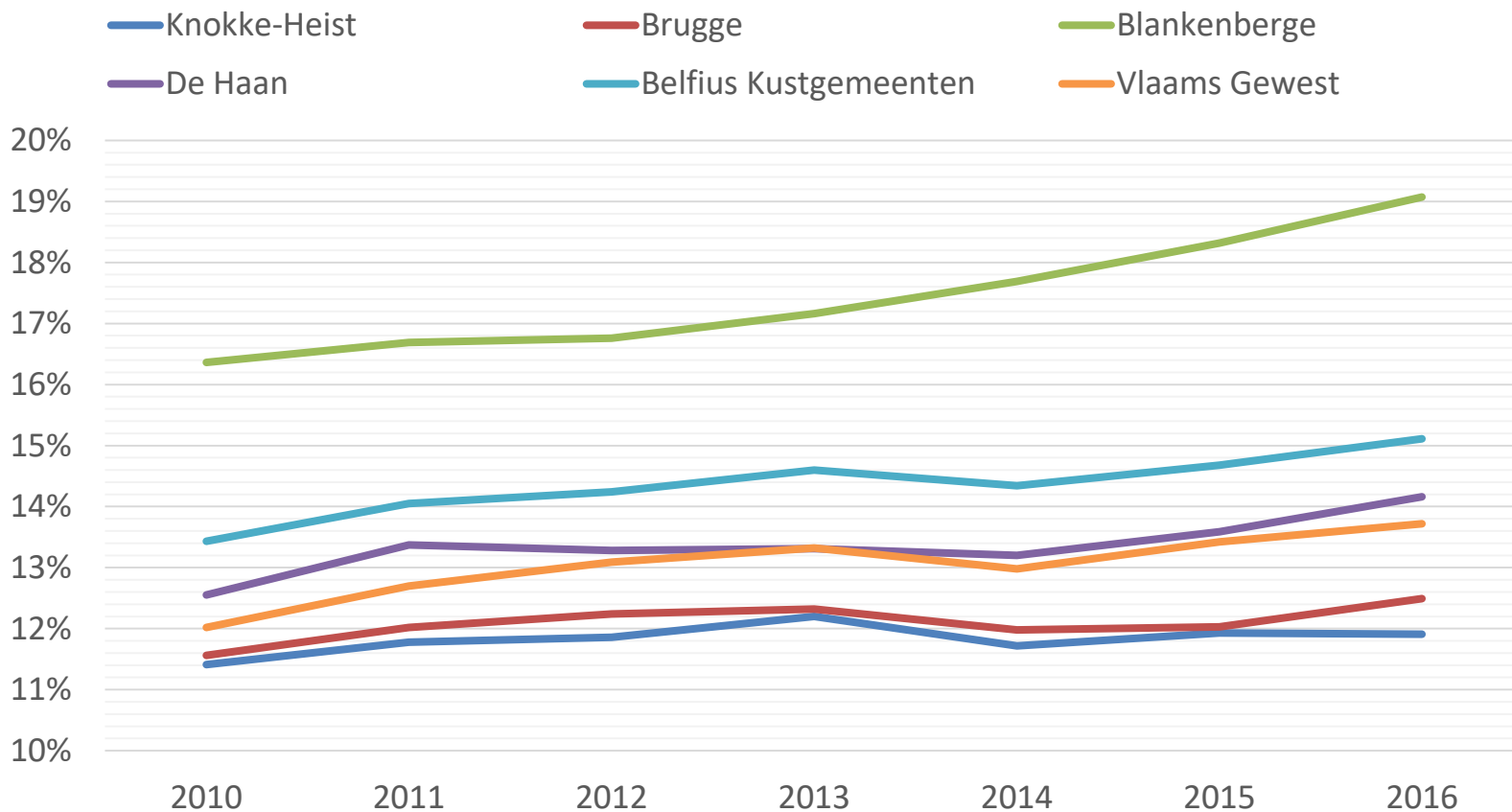
Bron: ABB – SVR, verwerking EC Sociale Innovatie

5. Omgevingsanalyse

D. Werk en inkomen

Verhoogde tegemoetkoming ziekteverzekering

Bron: ABB – SVR, verwerking EC Sociale Innovatie

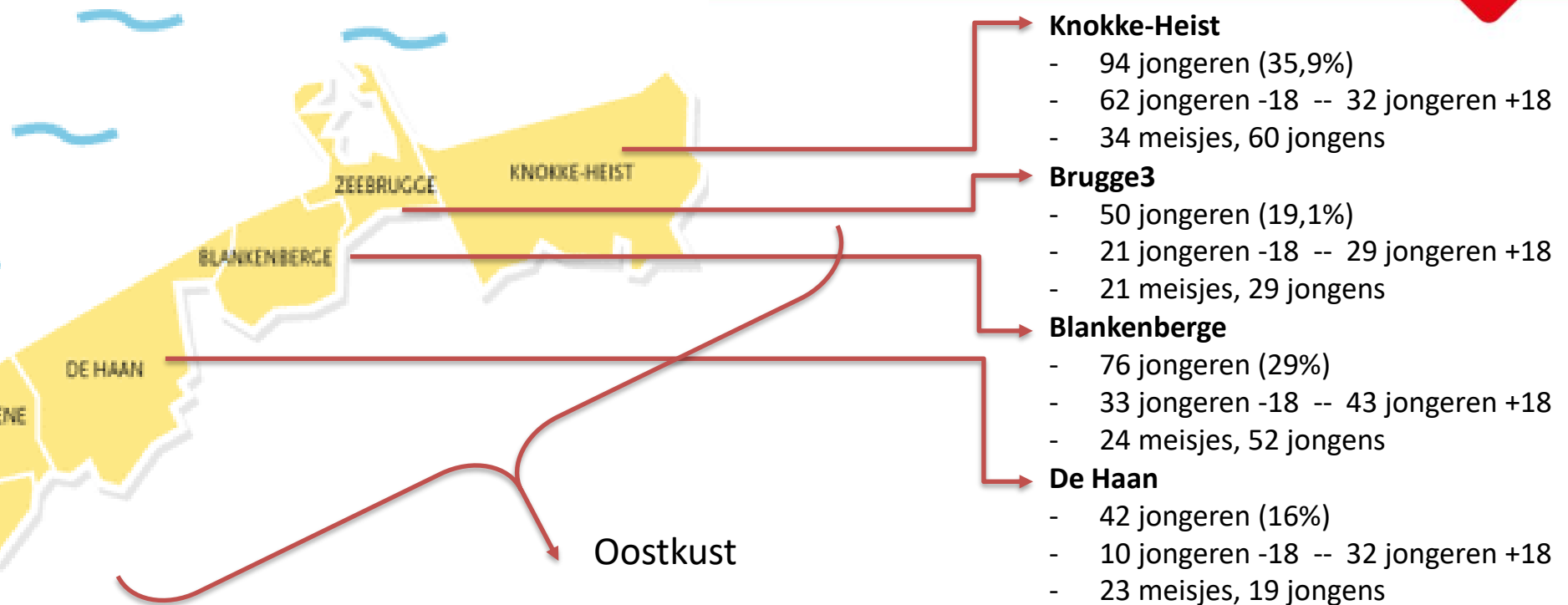
Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

6. Survey aan de Oostkust

6. Survey aan de Oostkust

A. De steekproef

Oostkust

- 272 jongeren bevroegd
- 48,2% minderjarig (15-17 jaar), 51,8% meerderjarig (18-22 jaar)
- 62,5% mannen, 37,5% vrouwen, evenredig verdeeld over leeftijd
- 55% is niet gelovig, vrijzinnig of interesseert zich niet in godsdienst; 37% identificeert zich als (praktiserend) Christen, 3,3% identificeert zich als (praktiserend) Moslim.

6. Survey aan de Oostkust

A. De steekproef

De vindplaatsen

Knokke-Heist	Brugge 3	Blankenberge	De Haan
Verweeplein	OLV Ter Duinen	Maerlantatheneum	Bakkerij Deneubourg
Sint Jozefskyceum	Sint Donaaspark	Skatepark	Tramstation
Knokke – MAKZ	Sint Donaasstraat	Stationsstraat	Stationsstraat
Knokke – Snookersalon		Koning Leopold III plein	Tramhalte Wenduine
OLV Ter Duinen		Kerkstraat	Kerkstraat Wenduine
Tramstation Heldenplein		Zeedijk	
Evendijk		Kustcafé	
Knokke – Strandhuisje		Winkelstraat	
Lakeside		Tramstation	
Sportcentrum		Station	
Kleine Dennen		Boulevard Bikes	
		@4us	
		Jeugdhuis De Leute	
		Chiro Bloemkine	

6. Survey aan de Oostkust

B. Kansarmoedeindicatoren

1. *Woonsituatie*: jong zelfstandig of éénoudergezin
2. *Migratieachtergrond*: zelf of één van ouders of beide grootmoeders in buitenland geboren
3. *Subjectieve Inkomensgevoel*: aangeven dat rondkomen met inkomen (zeer/nogal) moeilijk lukt binnen het gezin
4. *Thuistaal* is niet Nederlands
5. *Schoolachterstand*: er is minstens twee jaar schoolse achterstand t.o.v. leeftijdgenoten
6. *Schoolrichting*: BSO, BuSO of hoogstens attest/diploma BSO/BuSO
7. *Zelf werkloos*
8. *Vader werkloos*
9. *Moeder werkloos*
10. *Vader laaggeschoold*: hoogstens middelbaar onderwijs
11. *Moeder laaggeschoold*: hoogstens middelbaar onderwijs

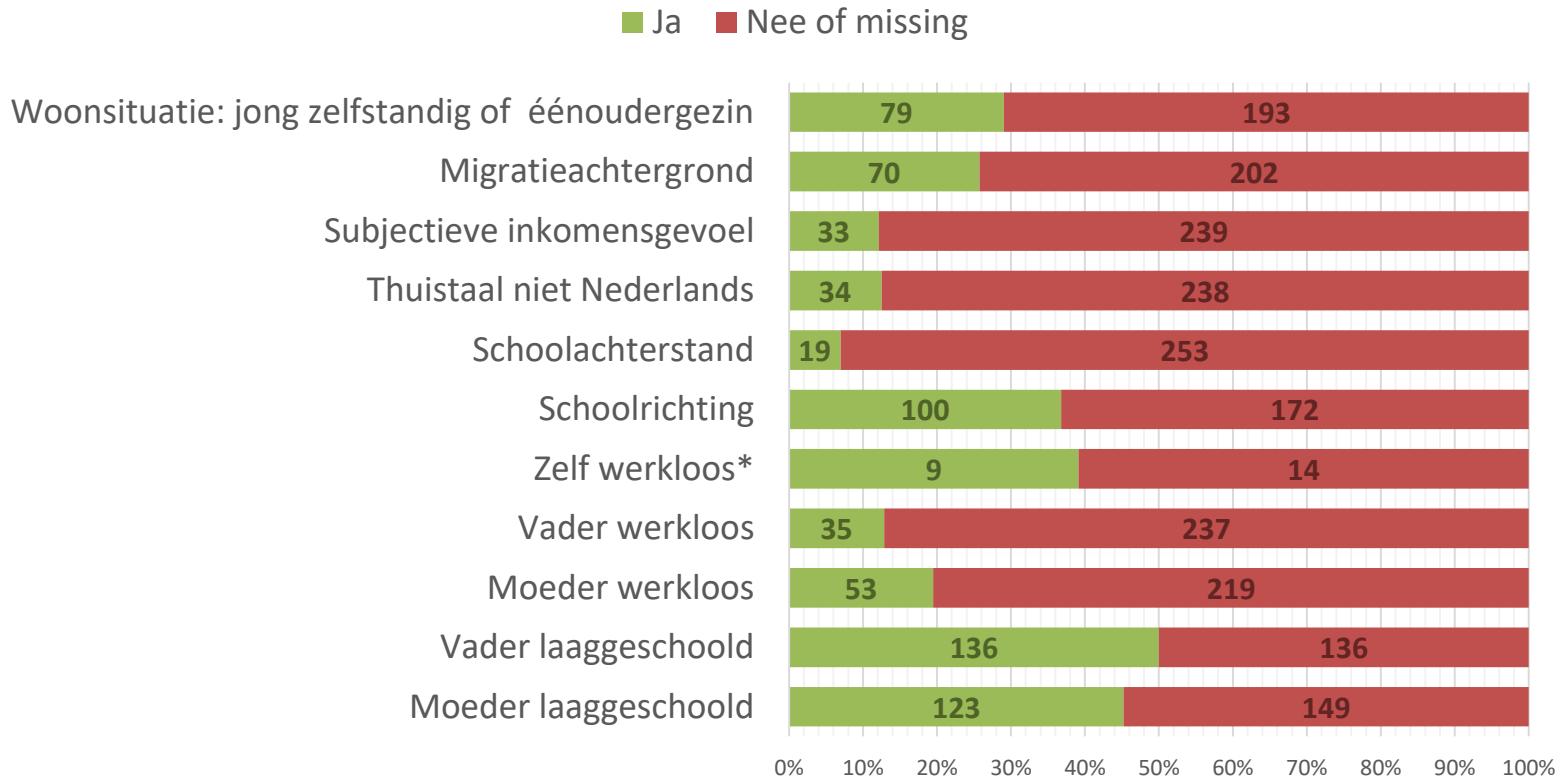
11 dichotome variabelen:

elke respondent heeft een score '1' (de respondent 'vinkt aan') of '0' (de respondent vinkt niet aan of er is geen antwoord).

De optelling levert voor elke respondent een score tussen 0 en 11.

6. Survey aan de Oostkust

B. Kansarmoedeindicatoren

* Bij de indicator 'zelf werkloos' is N = 23 (23 ondervraagden uit de steekproef gaven aan niet meer naar school te gaan en konden dus bevroegd worden naar hun werksituatie). Bij de andere indicatoren is N telkens 272 of de volledige steekproef.

6. Survey aan de Oostkust

B. Kansarmoedeindicatoren

Nieuwe variabele: kansarmoede-risico

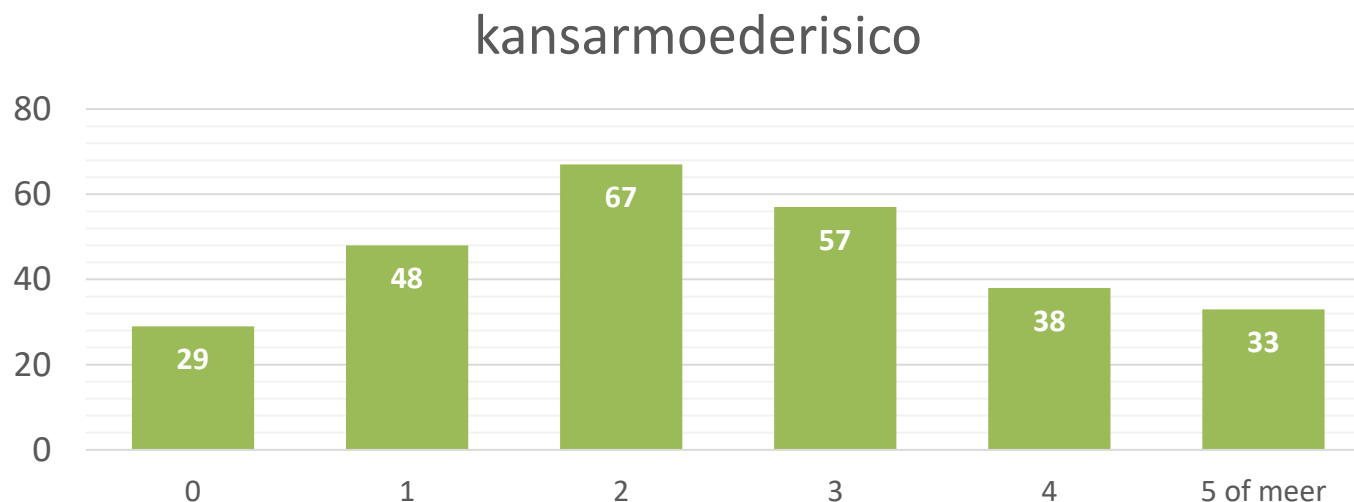
= mate van *risico* op kansarmoede

0 = scoort op geen enkele indicator 'positief'

1 = scoort op 1 van de indicatoren 'positief'

...

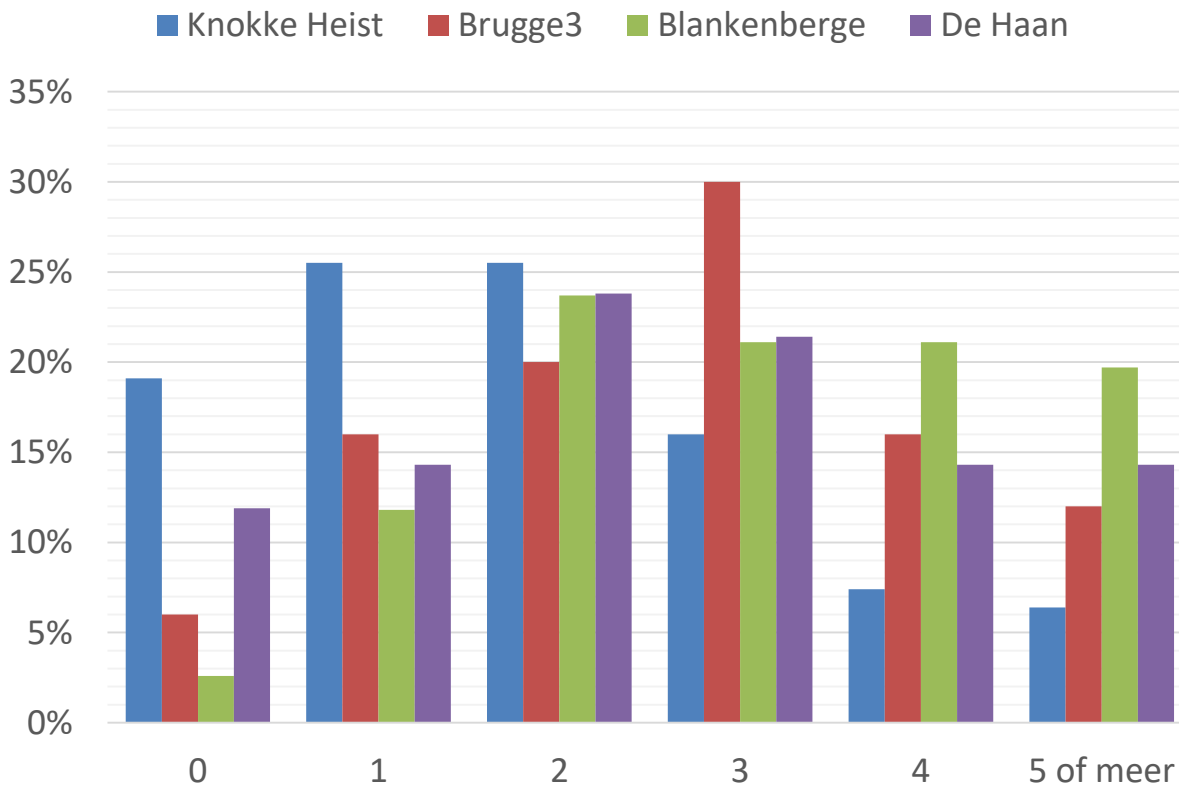
5 = scoort op 5 of meer van de indicatoren 'positief'

6. Survey aan de Oostkust

B. Kansarmoedeindicatoren

Kansarmoederisico (11) naar gemeente

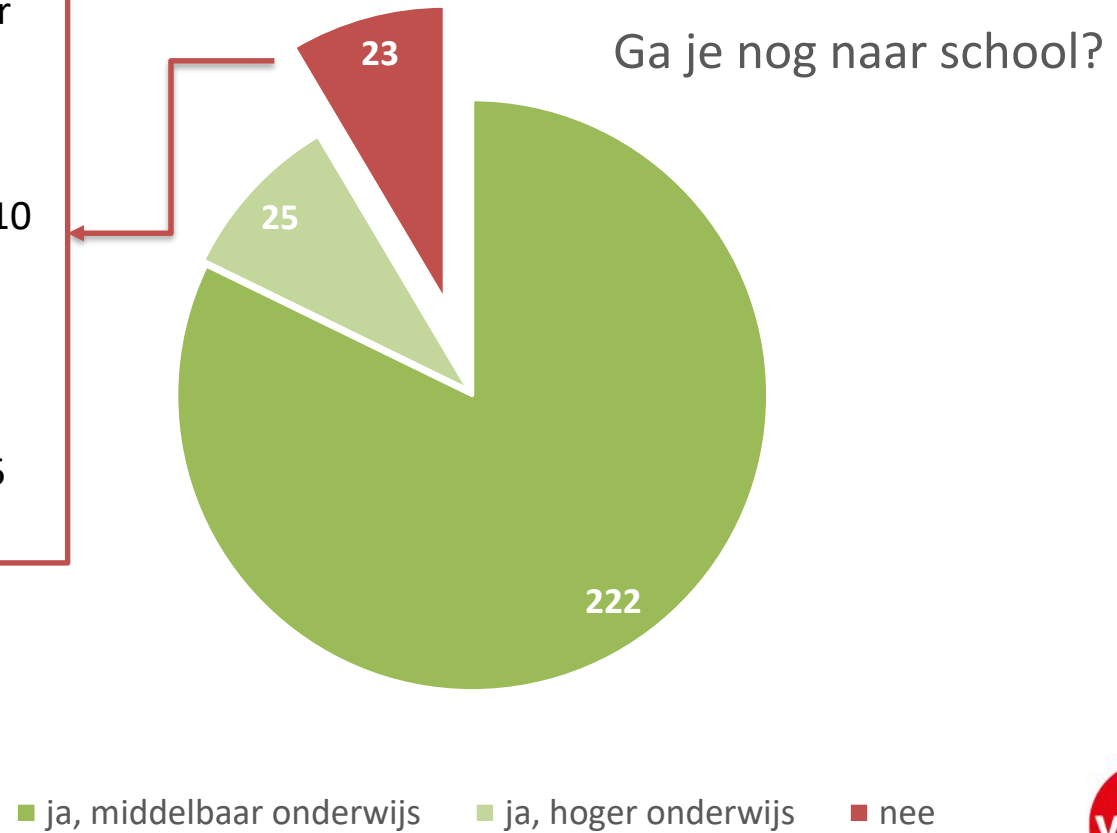
Minst bereikt in Knokke Heist, in de andere gemeentes meer jongeren die op minstens 2 indicatoren 'positief' scoren

6. Survey aan de Oostkust

C. Jongeren en onderwijs

23 respondenten gaan niet meer naar school, waaronder:

- Zonder diploma: 4
- Getuigschrift/diploma BSO: 10
- Voltijds werk: 12
- Deeltijds werk: 2
- Werkzoekend met WLU: 2
- Werkzoekend zonder WLU: 5
- Werkloos zonder zoeken: 2

6. Survey aan de Oostkust

C. Jongeren en onderwijs

Woonplaats	Waar ga je naar school?							Totaal
	Elders	Knokke Heist	Zeebrugge	Blankenberge	De Haan	Oostende	(niet Zeebrugge) Brugge	
Knokke Heist	0	66	4	5	0	2	6	83
	0,0%	79,5%	4,8%	6,0%	0,0%	2,4%	7,2%	100,0%
Brugge	1	12	14	8	0	0	6	41
	2,4%	29,3%	34,1%	19,5%	0,0%	0,0%	14,6%	100,0%
Blankenberge	1	4	7	41	0	3	3	59
	1,7%	6,8%	11,9%	69,5%	0,0%	5,1%	5,1%	100,0%
De Haan	2	3	1	16	1	5	3	31
	6,5%	9,7%	3,2%	51,6%	3,2%	16,1%	9,7%	100,0%
Totaal	4	85	26	70	1	10	18	214
	1,9%	39,7%	12,1%	32,7%	0,5%	4,7%	8,4%	100,0%

Als er een school in de gemeente is, liepen/lopen de meeste jongeren school in de eigen gemeente

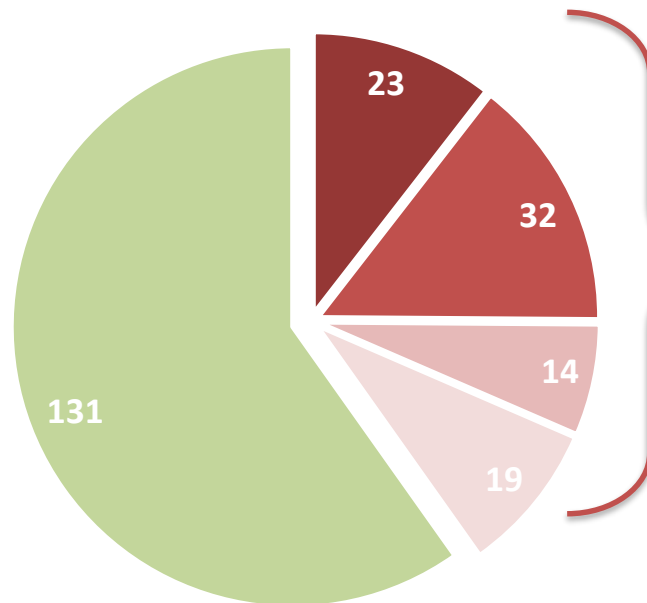
De jongeren van De Haan vooral in Blankenberge (52%) en Oostende (16%) Die van Brugge3 zitten hoofdzakelijk in Knokke-Heist, Zeebrugge of Blankenberge

6. Survey aan de Oostkust

C. Jongeren en onderwijs

Ben je dit jaar al eens van school weggebleven zonder geldige reden (spijbelen)?

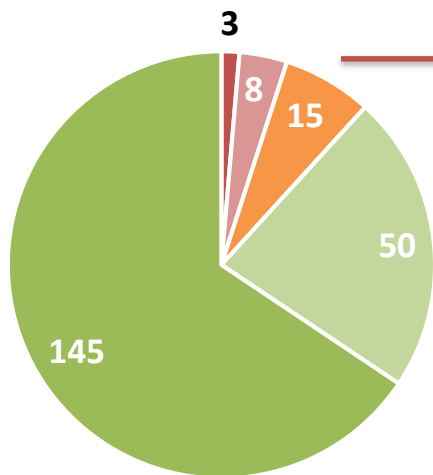
- ja, één keer
- ja, twee tot vijf keer
- ja, zes tot tien keer
- ja, méér dan tien keer
- nee

- 60% maximaal 1 opeenvolgende dag; 30% 1-3 opeenvolgende dagen; 10% langer dan 3 dagen
- Vooral thuis (61%) of op café (23%)
- Vaak alleen (48%) of met schoolvrienden (26,4%)
- Niet significant verschillend naar gemeente
- Er is een significant verband ($p < 0,01$) tussen spijbelen en het kansarmoede-risico: hogere scores op het kansarmoederisico gaan samen met hogere spijbel-frequentie.

6. Survey aan de Oostkust

C. Jongeren en onderwijs

Hoe belangrijk vind je het om een diploma/getuigschrift te behalen?

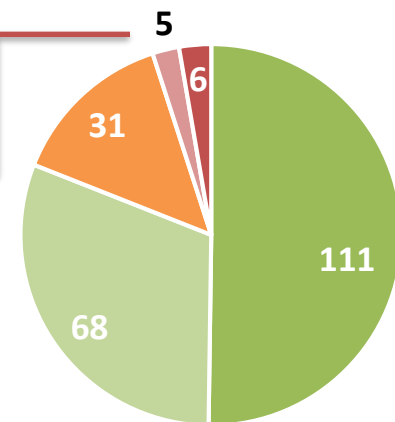
- Helemaal niet belangrijk
- Nogal onbelangrijk
- Tussen de twee
- Nogal belangrijk
- Heel belangrijk

- Geen verschil naar kansarmoederisico
- Leerlingen die vaker spijbelen vinden school significant minder belangrijk (*)

- Geen verschil naar kansarmoederisico
- Leerlingen die vaker spijbelen zijn hier significant minder zeker van (*)
- Leerlingen die school minder belangrijk vinden, zijn hier ook significant minder zeker van (*)

* Kleine aantallen, dus oppassen met interpretaties!

Hoe groot is volgens jou de kans dat je een diploma/getuigschrift zal behalen?

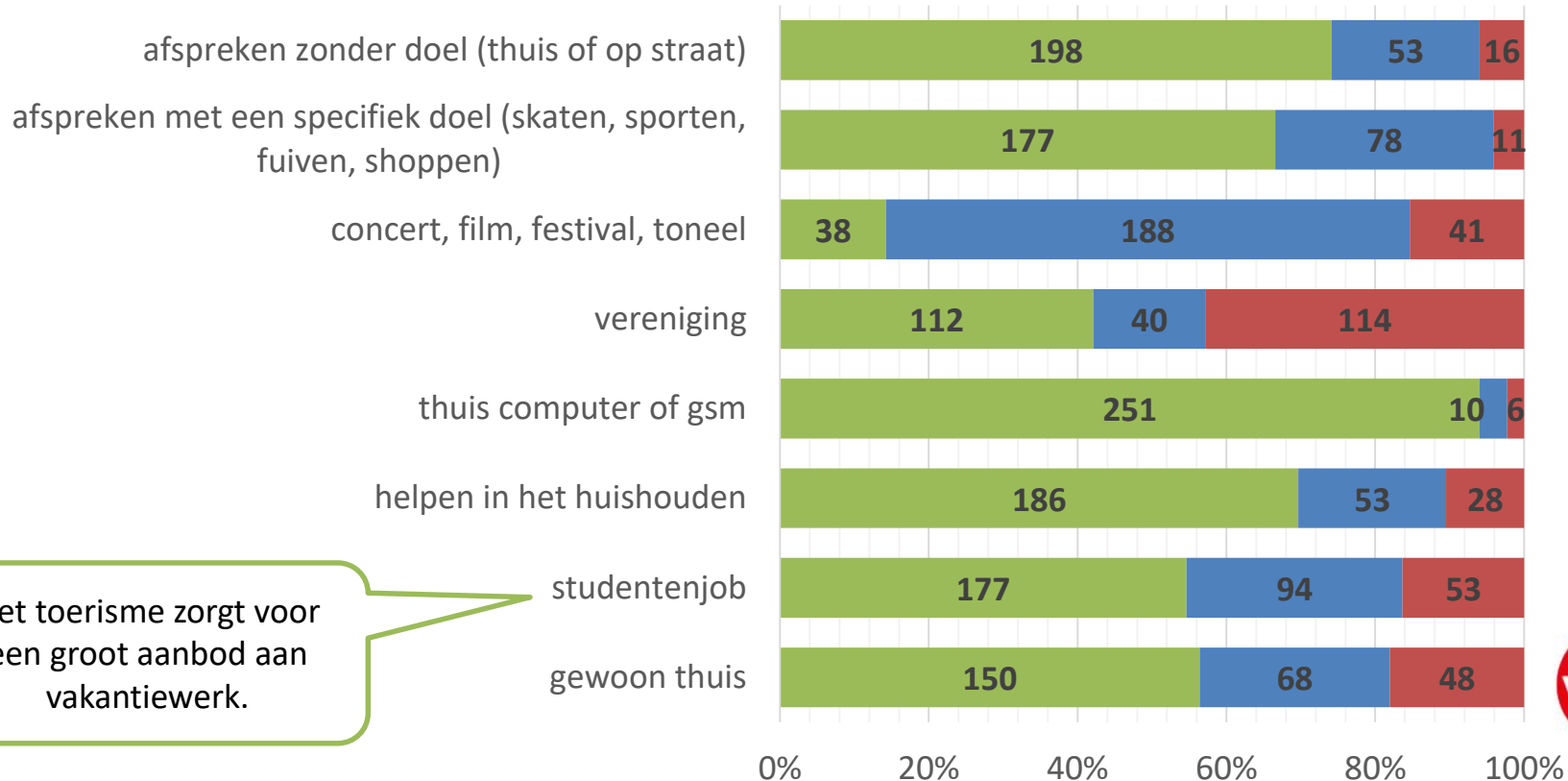
- Zeker
- Kans is eerder groot
- Tussen de twee
- Kans is eerder klein
- Zeker niet

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

Hoe vaak doe je volgende activiteiten?

■ dagelijks/wekelijks ■ maandelijks/een paar keer per jaar ■ niet (meer)

Het toerisme zorgt voor een groot aanbod aan vakantiewerk.

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

- Opvallend

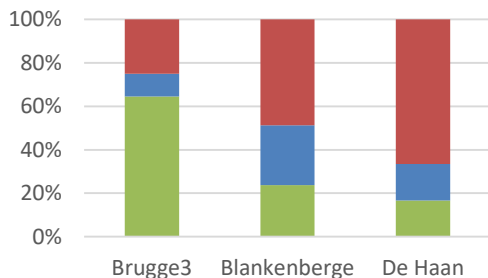
- Er zijn **significante verbanden** tussen het risico op kansarmoede enerzijds en 'helpen in het huishouden' ($p < 0,01$) en 'deelnemen aan het verenigingsleven' ($p < 0,05$) anderzijds. Hoe hoger je risico op kansarmoede, hoe minder je deze activiteiten doet.
- **Vrijwel iedereen** gaat dagelijks (86,0%) of minstens wekelijks (6,3%) **online**. Er wordt geen (negatieve) correlatie gevonden tussen 'online gaan' en het risico op kansarmoede.
- Een grote groep jongeren is geen lid van een vereniging (41,9%) en spreekt vaak af zonder specifiek doel (72,8%).

6. Survey aan de Oostkust

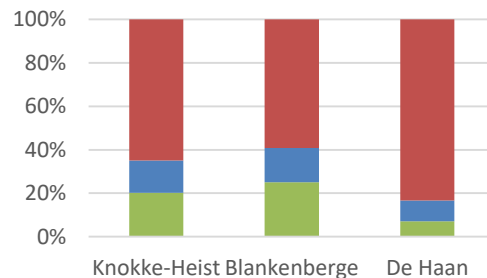
D. Jongeren en vrije tijd

Hoe vaak kom je in...

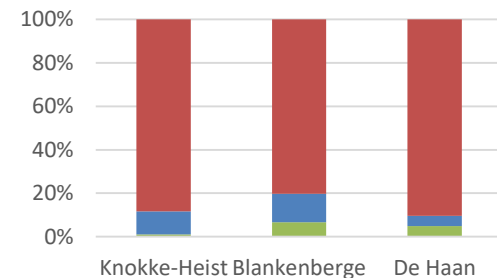
Knokke-Heist?

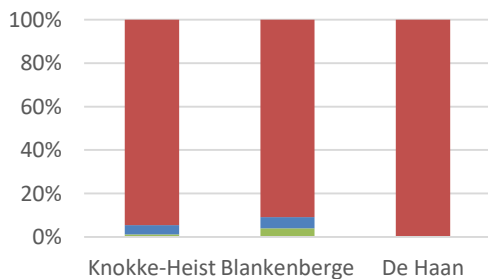
Zeebrugge?

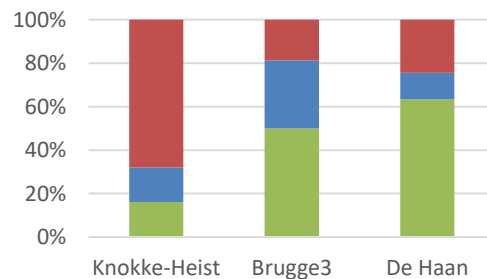
Lissewege?

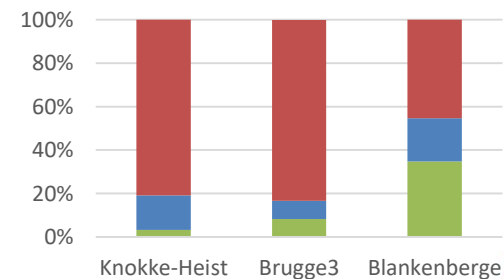
Zwankendamme?

Blankenberge?

De Haan?

■ Wekelijks tot meermaals per week

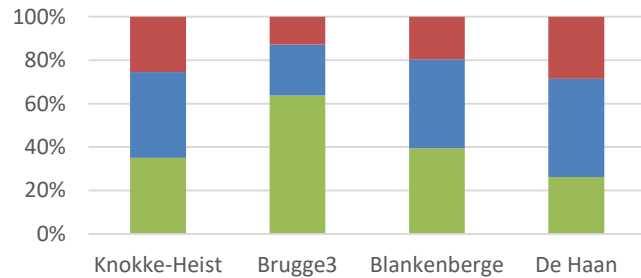
■ Maandelijks

■ Zelden tot nooit

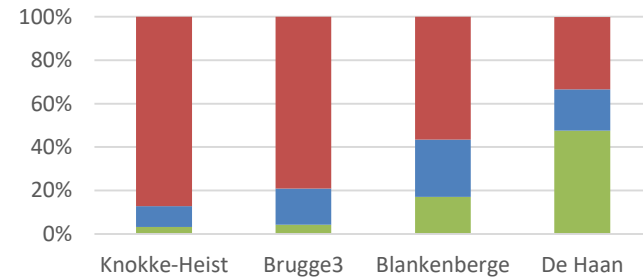
6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

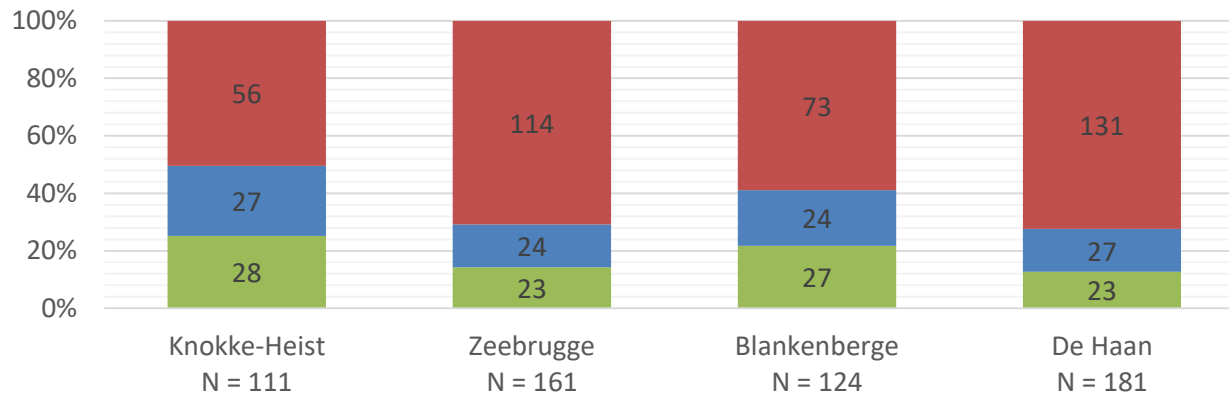
Brugge (maar niet Brugge3)?

Oostende?

Hoe vaak kom je in volgende gemeente, als je er niet woont en niet naar school gaat?

■ Wekelijks tot meermaals per week
 ■ Maandelijks
 ■ Zelden tot nooit

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

Opvallend

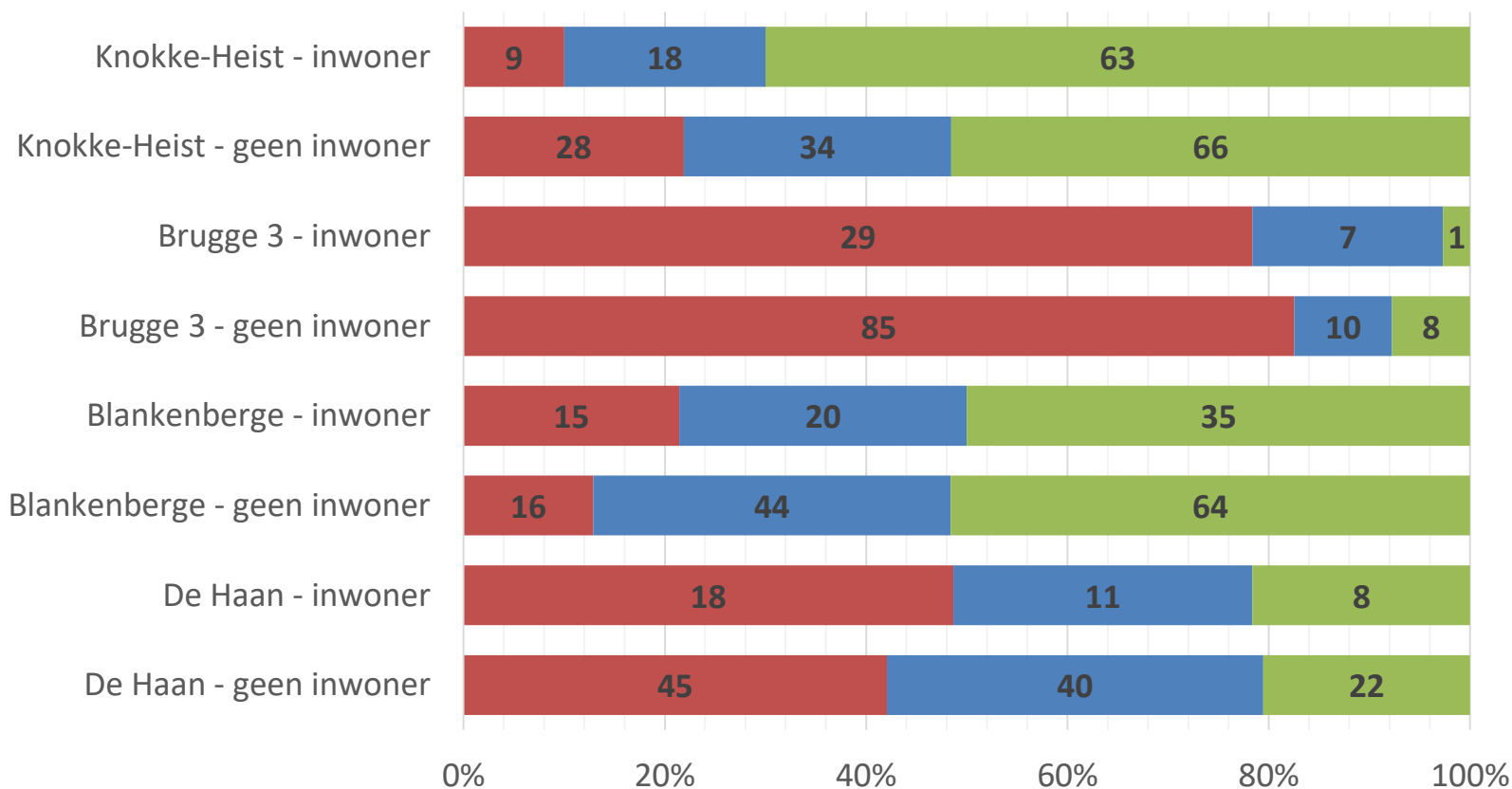
- Jongeren begeven zich voornamelijk **op het eigen grondgebied**.
- Jongeren uit Brugge3 trekken vaak naar Knokke-Heist, Brugge en Blankenberge. Jongeren uit De Haan komen regelmatig in Blankenberge, Oostende en Brugge.
- **Knokke-Heist** en **Blankenberge** hebben de **grootste aantrekkingskracht** op jongeren uit andere gemeenten (los van school): 49,5% van de jongeren die niet in Knokke-Heist wonen en er niet naar school gaan, komen er toch minstens maandelijks. Voor Blankenberge is dit 41,2%. De aantrekkingskracht van Zeebrugge (29,2%) en De Haan (27,6%) ligt iets lager.

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

Hier valt veel te beleven

■ (helemaal) niet akkoord ■ tussen de twee ■ (helemaal) akkoord

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

Wat zeggen de jongeren zelf?

Over Knokke-Heist...

- Meer gelegenheid om vrij te sporten
- Niet veel te doen voor de jeugd
- een nieuw skatepark
- Voor de jeugd valt er weinig te beleven!
- Meer in jeugd investeren!
- In de zomer is er veel te doen, dit valt weg in de winter.

Over Brugge3...

- Meer plaatsen voor jongeren, we hebben nu amper iets
- Er is nood aan een jeugdhuis in Zeebrugge!
- Ook is er nood aan meer activiteiten / sport voor jongeren!
- Er moeten meer dingen te doen zijn voor jongeren.
- Jeugdhuis of café voor jongeren

6. Survey aan de Oostkust

D. Jongeren en vrije tijd

Over Blankenberge...

- *Minder gebouwen, meer plaats voor jongeren*
- *Het jeugdhuis heeft een goede invloed maar het mag gerust wat meer zijn*
- *Er is niets voor jongeren, om 24u is alles dicht*
- *Meer winteractiviteiten voor jongeren graag!*
- *Buiten de zomermaanden en vakanties is er niet veel te beleven. Er wordt vooral ingezet op toeristen.*

Over De Haan...

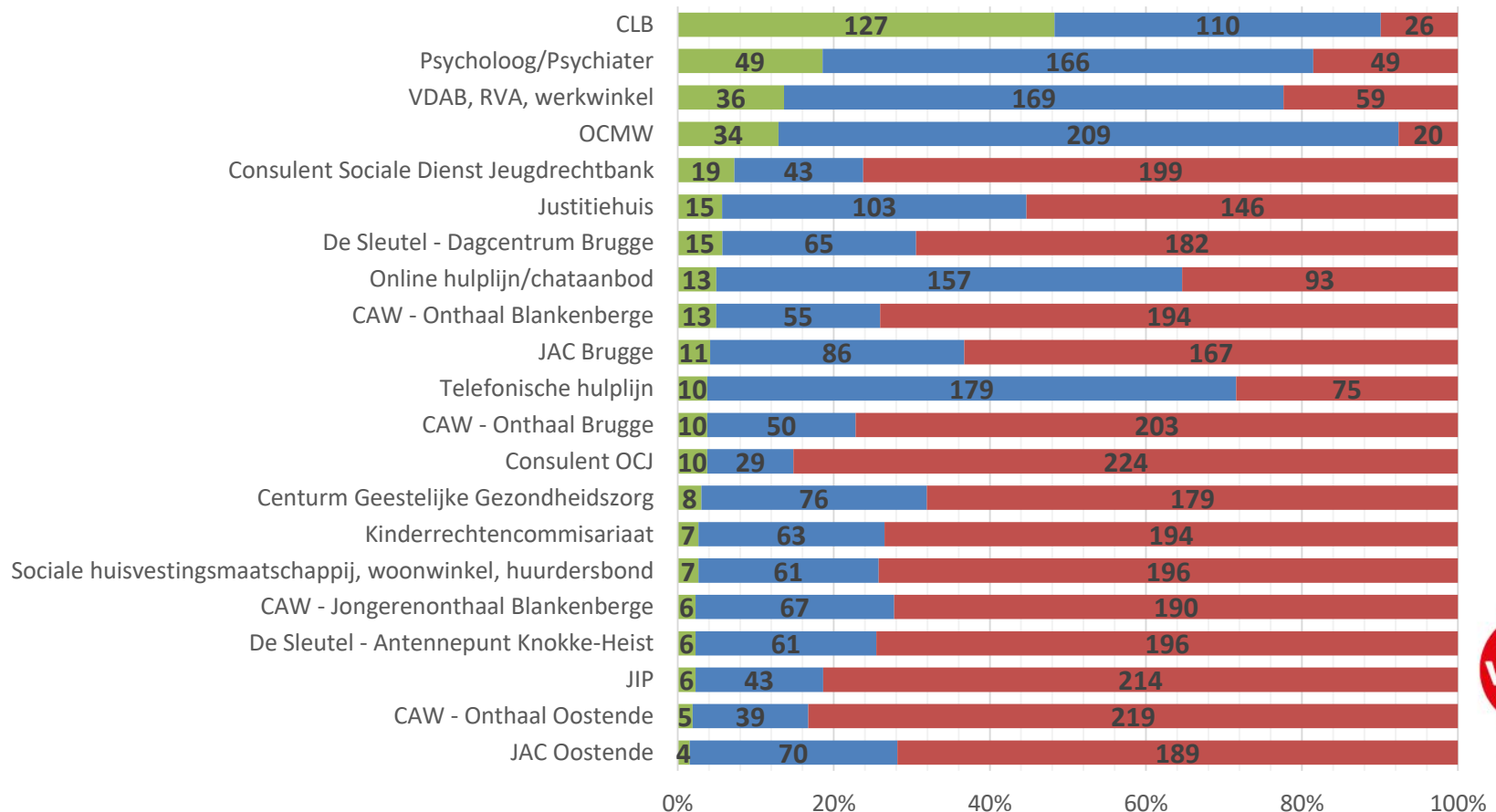
- *Jammer dat er zo weinig te beleven valt*
- *Er moeten meer dingen gedaan worden voor de jeugd*
- *Er zijn hier totaal geen uitgaansmogelijkheden voor jongeren*
- *De Haan is een mooie gemeente om er op vakantie te komen, maar als inwoner is er niet veel te doen.*
- *De Haan is niet zo groot en daarom zijn we vaak genoodzaakt ons te begeven naar buurgemeentes voor bepaalde zaken.*

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

Kennis & gebruik van (hulpverlenings)diensten

■ daar heb ik al gebruik van gemaakt ■ ken ik wel, maar ik maak er geen gebruik van ■ ken ik niet

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

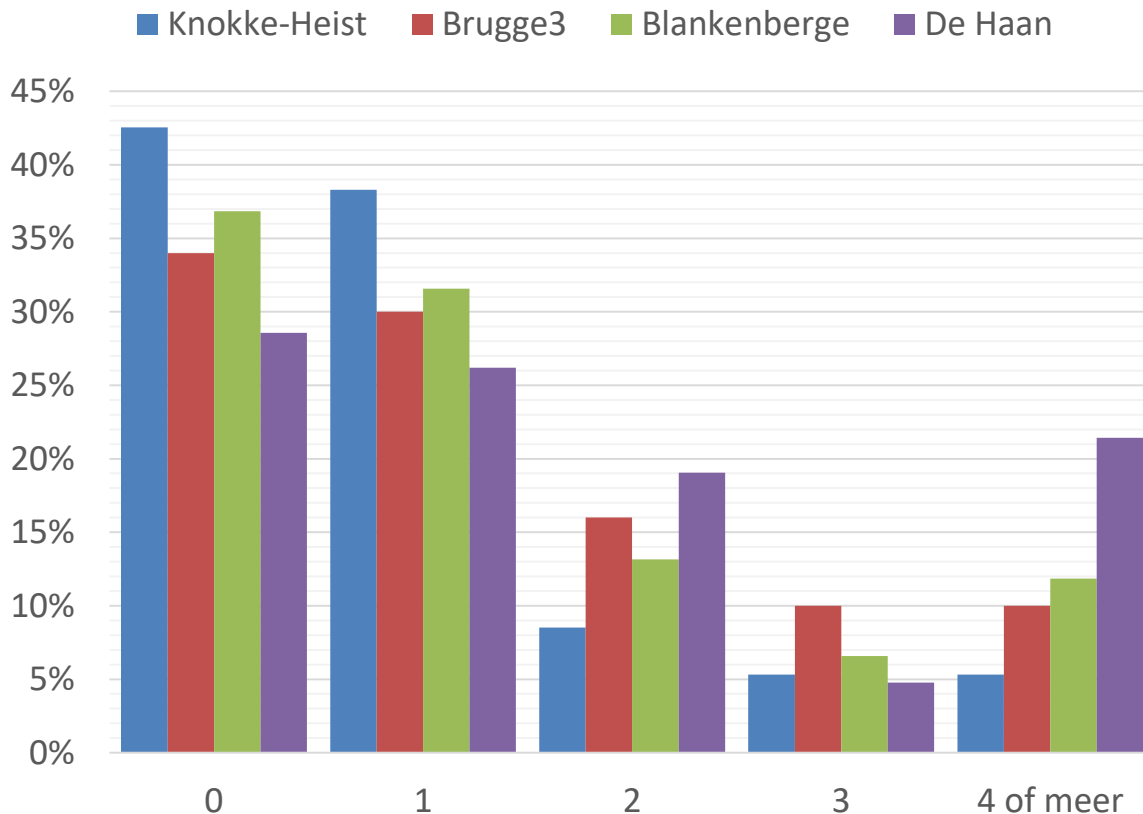
Opvallend

- Algemeen: vrij beperkte kennis en beperkt gebruik van hulpverlenende diensten aan de Oostkust
- Het vrij **frequent gebruik van psychiater/psychologen** staat in contrast met het relatief beperkt gebruik en **beperkte kennis van Centrum Geestelijke Gezondheidszorg**
- Enkele diensten die zich specifiek richten tot (kwetsbare) jongeren behoren tot de minst gekende en/of gebruikte diensten: JAC Oostende, JIP, CAW Jongerenonthaal Blankenberge, JAC Brugge

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

Hulpverleningscore* naar gemeente

Minst bereikt in Knokke Heist, in de andere gemeentes meer jongeren die minstens 2 hulpverleningsdiensten hebben gebruikt.

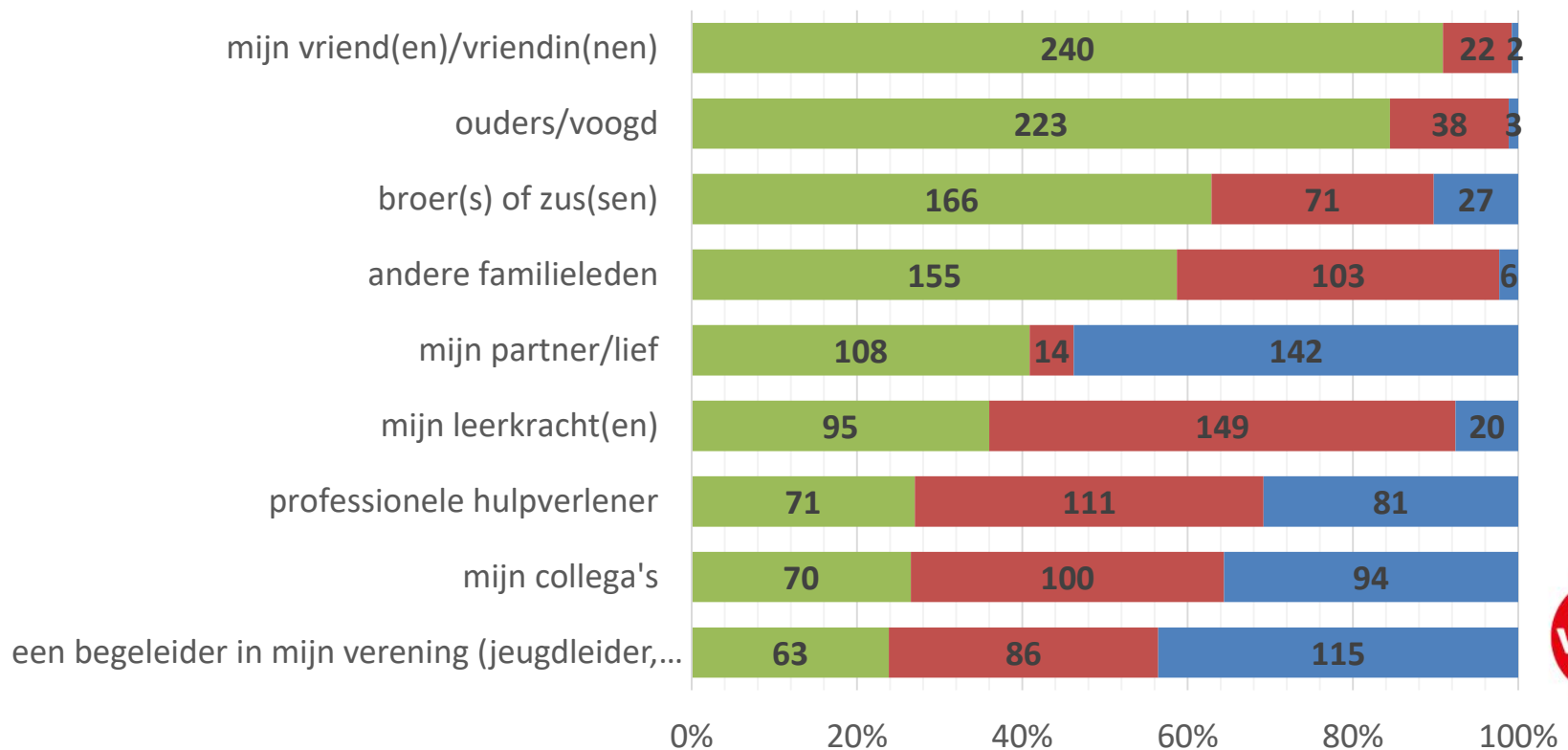
* Noot: samengestelde variabele, met name de som van het aantal organisaties waarvan een respondent te kennen gaf dat hij/zij er reeds gebruik van had gemaakt.

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

Heb je het gevoel dat je bij de volgende personen terecht zou kunnen met een probleem?

■ Ja ■ Nee ■ Niet van toepassing

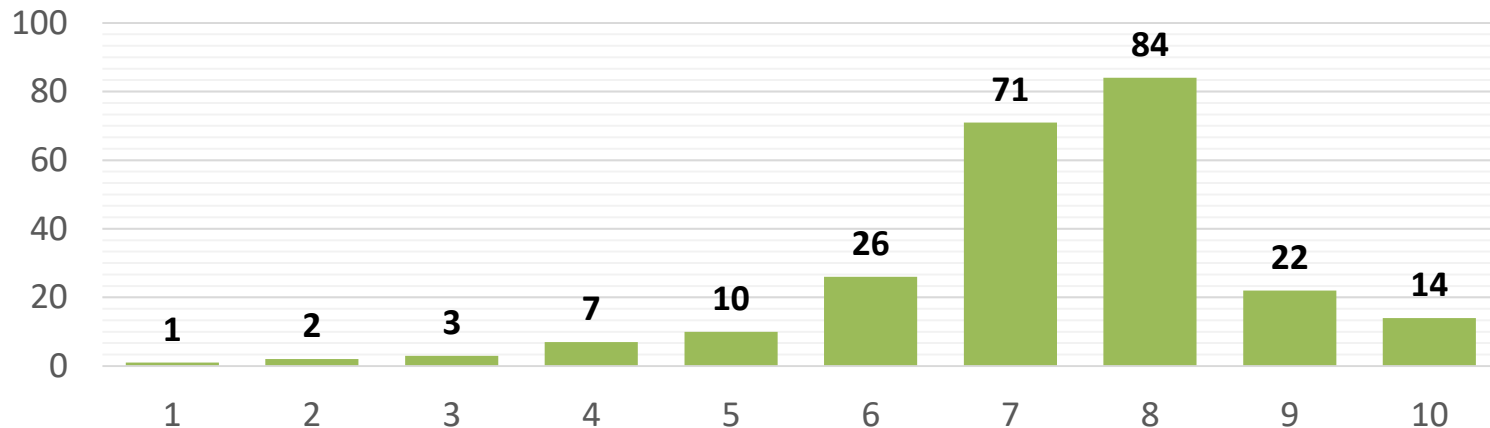
6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

We vinden negatieve significante verbanden tussen het risico op kansarmoede en de hulpverleningsscore enerzijds en de score die men aan zijn of haar leven geeft:

- Jongeren die meer risico lopen op kansarmoede, percipiëren hun leven als negatiever
- Jongeren die meer in aanraking kwam met hulpverlening, scoren ook lager op deze vraag

Welk cijfer geef je aan jouw leven, van 0 tot 10?

Er valt niets
goeds te
zeggen over
mijn leven

Mijn leven
loopt
perfect.

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

3. Hulp- en dienstverlening

Sociale ontplooiing: minimumvoorwaarden waaraan dienst- en hulpverlening moeten voldoen zodat mensen beter sociale posities kunnen innemen → gevat onder 5 B's (Bron: Hubeau & Parmentier, 91)

1. **Bereikbaarheid**
2. **Beschikbaarheid**
3. Betaalbaarheid
4. **Bruikbaarheid**
5. Begrijpbaarheid

De jongeren in ons onderzoek verwijzen vooral naar **bereikbaarheid**, **beschikbaarheid** en **bruikbaarheid** als drempels om gebruik te maken van de hulp- en dienstverlening

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BEREIKBAARHEID =

a. Informatie: weet je waar je moet zijn voor wat?

- Veel jongeren geven aan de verschillende diensten niet te kennen
- In de open vraag geven veel jongeren aan dat ze vinden dat de diensten moeten werken aan bekendheid.
- Sommige jongeren maken de link naar het onderwijs

Meer reclame over de soorten hulp-of dienstverlening. Wat bestaat er allemaal?

- *Meer reclame maken en infodagen op school*
- *Info dichterbij studenten brengen, drempel als scholier is groot*

Meer bekendheid en overzicht van hulpinstaties en hun locaties.

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BEREIKBAARHEID =

b. Fysieke bereikbaarheid: raak je er?

- Weinig opmerkingen over fysieke bereikbaarheid
- Vooral opmerking over politie, brandweer, hulpdiensten: ze moeten sneller ter plaatse kunnen raken

De brandweer moet dichterbij de kust zitten

De politie moet meer helpen, ze wachten te lang bij een vechtpartij

De hulpdiensten moeten rapper ter plaatse raken bij een ongeval

Meer rode kruis kotjes

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BEREIKBAARHEID =

c. Psychologische bereikbaarheid: durf je er naartoe te gaan?

- **Drempels** om op dienst -en hulpverlening af te stappen blijven aanwezig
- **Angst** om scheef bekeken te worden, niet serieus genomen te worden als jongere, wantrouwen...

Ze moeten meer openstaan voor alles. Ik heb ervaren dat ze soms blokkeren bij bepaalde vragen die je stelt. Ze weten soms niet hoe ze er op moeten reageren. Ook heb ik ervaren dat het moeilijk is om de stap naar de hulpverlening te zetten.

*Ik denk dat ik scheef bekeken zal worden
Ik heb het moeilijk om ernaartoe te stappen, ben bang om uitgelachen te worden...*

Ik moest naar de psychiater maar wilde niet omdat het doorverteld wordt aan mijn ouders

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BESCHIKBAARHEID = de mate waarin goederen en diensten daadwerkelijk voorhanden zijn voor alle potentiële gebruikers. Hierin kan tekortgeschoten worden omwille van wachtlijsten, toelatingsvoorwaarden of de persoon van de persoon die je voor je hebt

- Jongeren geven aan dat ze **dienst- en hulpverlening op maat van de jongeren missen**. Veel opmerkingen gaan over het aanbod van vrije tijd, maar ook over begeleiding naar werk, financiën, studies en een plek waar ze terecht kunnen met hun vragen
- Er zijn ontstaan vooral noden eens men ouder is dan 16.

Zoiets als het WUK-kot, iets voor als je 16+ bent, geen idee of er iets bestaat...

Meer plaats waar we kunnen samenkomen zoals een jeugdhuis. We hebben nu een eigen jeugdhuis moeten oprichten omdat er niets is

Ik mis een centrale plaats waar jongeren met hun vragen naartoe kunnen. Ofwel dicht bij huis of 1 hulppunt per vereniging of een online plek

Ik wens een vast betrouwbaar persoon dicht in de buurt voor als het minder gaat. Of een soort locatie voor jongeren die het moeilijk hebben

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BESCHIKBAARHEID =

De mate waarin goederen en diensten daadwerkelijk voorhanden zijn voor alle potentiële gebruikers. Hierin kan tekortgeschoten worden omwille van wachtlijsten, toelatingsvoorwaarden of de persoon van de persoon die je voor je hebt

- Wachtlijsten/beperkt aanbod binnen de GZH en GGZ
- Veel jongeren missen een plek om hun tijd door te brengen, zowel specifieke infrastructuur als activiteiten - Niet alleen in de zomer.. Maar ook in de winter

'Meer psychiaters voor jongeren, dit is echt wel nodig want de wachtlijsten zijn enorm.' 'Zorgen dat we minder lang moeten wachten op hulp.' 'Er zijn lange wachttijden bij psychologen.'

'Wekelijkse activiteiten, ook in de winter. In de zomer is het goed, maar in de winter lijkt het hier wel dood.' 'Uitgaan ook voor jongeren, nu is het vooral gericht op ouderen.'

'Meer sport en andere activiteiten voor jongeren!' 'Nieuw skatepark, dichterbij school' 'Meer te doen voor de jeugd, vooral de oudere jeugd'

6. Survey aan de Oostkust

E. Welbevinden en hulp- & dienstverlening

BRUIKBAARHEID =

De mate waarin individuen het aanbod ervaren als zinvol en ondersteunend en de mate waarin ze geloven in het nut ervan voor hun persoonlijke ontplooiing, alsook de mate waarin het aanbod wordt ervaren als rechtdoend aan de concrete vraag en rekening houdt met de **concrete context** van de gebruiker.

- *Jongeren missen vooral een jeugdbeleid, zowel als het gaat om vrije tijd als wanneer het gaat over hulpverlening (cfr beschikbaarheid).*

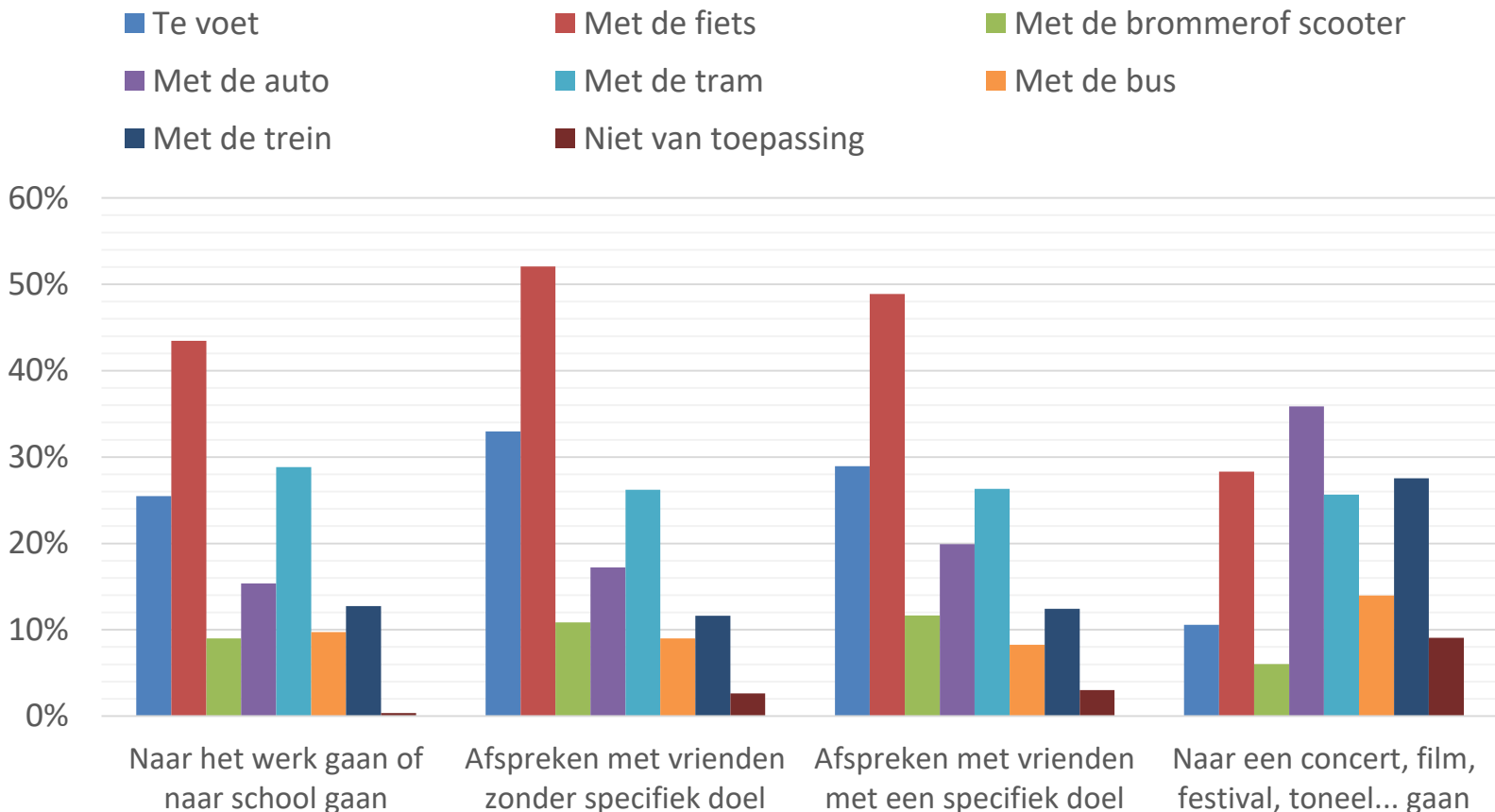
*Er moet meer rekening
gehouden worden met de jeugd.
We willen niet uitgelachten
worden en willen ook geen
nutteloze hulp. We zijn geen
kinderen meer en kunnen wel
tegen een stootje. Ze mogen ons
als volwassenen zien*

*Meer hulpdiensten die enkel
voor de jeugd zijn
Meer jeugdgerichte
werkingen
Meer hulpverleners die
rechtstreeks contact opnemen
met jongeren met problemen
of zelf opzoeken*

6. Survey aan de Oostkust

F. Jongeren en mobiliteit

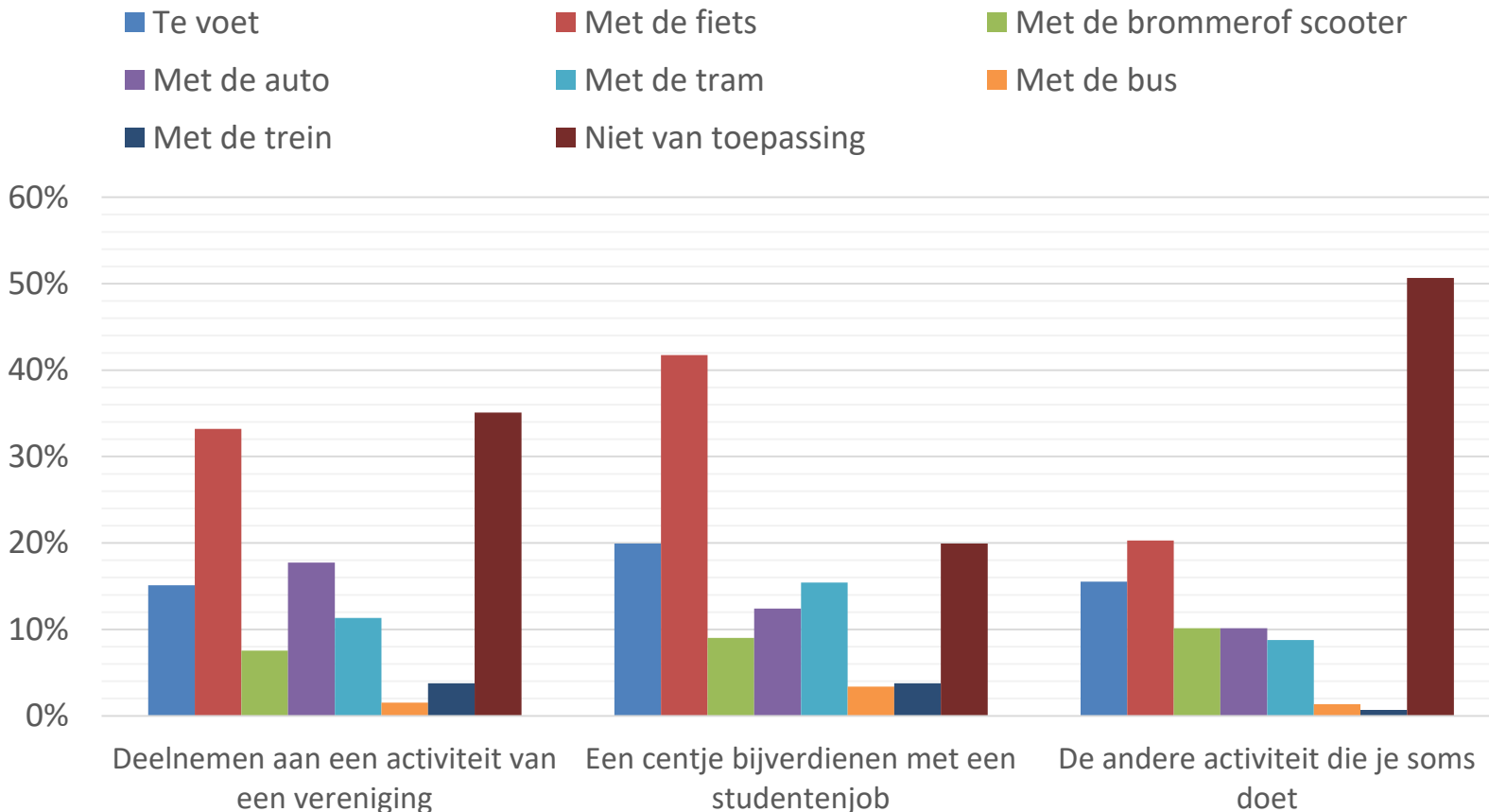
Hoe verplaats je je voor volgende activiteiten?
(meerdere antwoorden mogelijk)

6. Survey aan de Oostkust

F. Jongeren en mobiliteit

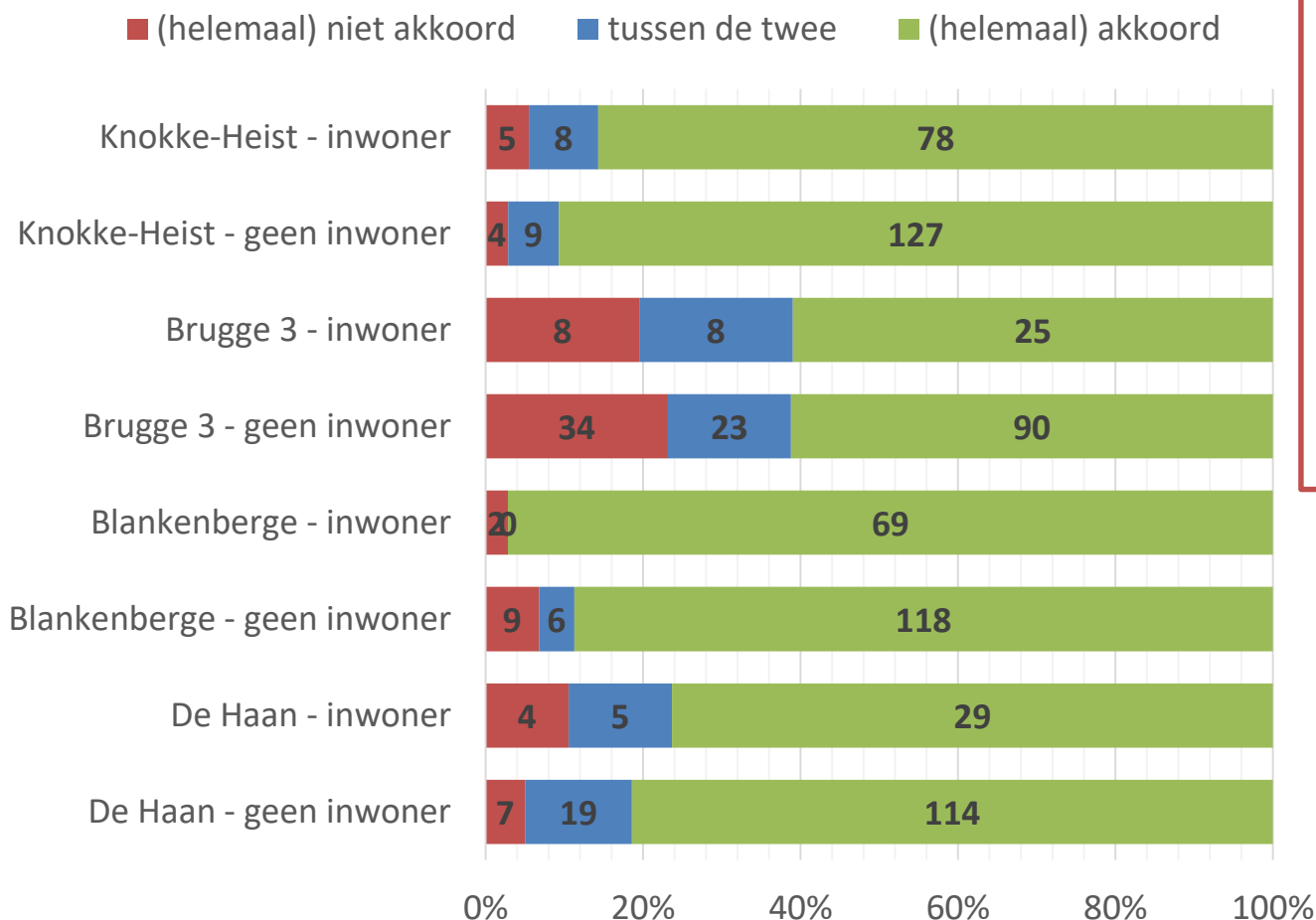
Hoe verplaats je je voor volgende activiteiten?
(meerdere antwoorden mogelijk)

6. Survey aan de Oostkust

F. Jongeren en mobiliteit

Deze gemeente is makkelijk te bereiken

Alle gemeenten scoren **goed tot zeer goed**. Enkel Brugge3 scoort iets lager. Tijdens het afnemen van de vragenlijsten werd regelmatig de opmerking gegeven dat **Lissewege en Zwankendamme** moeilijk(er) bereikbaar zijn met het openbaar vervoer, vooral 's avonds en in het weekend.

6. Survey aan de Oostkust

F. Jongeren en mobiliteit

- Jongeren gaan voornamelijk **te voet** of met de **fiets** als dit kan
 - 78% van de jongeren wandelt of neemt de fiets om naar school/werk te gaan
 - 60% van de jongeren heeft een studentenjob op wandel- of fietsafstand
- De **tram** wordt voornamelijk gebruikt voor school, afspreken met vrienden (met en zonder doel) en om naar een concert, film, festival... te gaan (25-30%)
- De **bus** wordt minder frequent gebruikt
- De Oostkust is goed bereikbaar: jongeren geven aan dat ze zich vlot kunnen begeven 'langs de tramspoor'. Het 'binnenland' is een stuk moeilijker bereikbaar. Zo wordt vaak aangegeven dat Lissewege en Zwankendamme (vooral in het weekend en 's avonds/'s nachts) moeilijk te bereiken zijn.

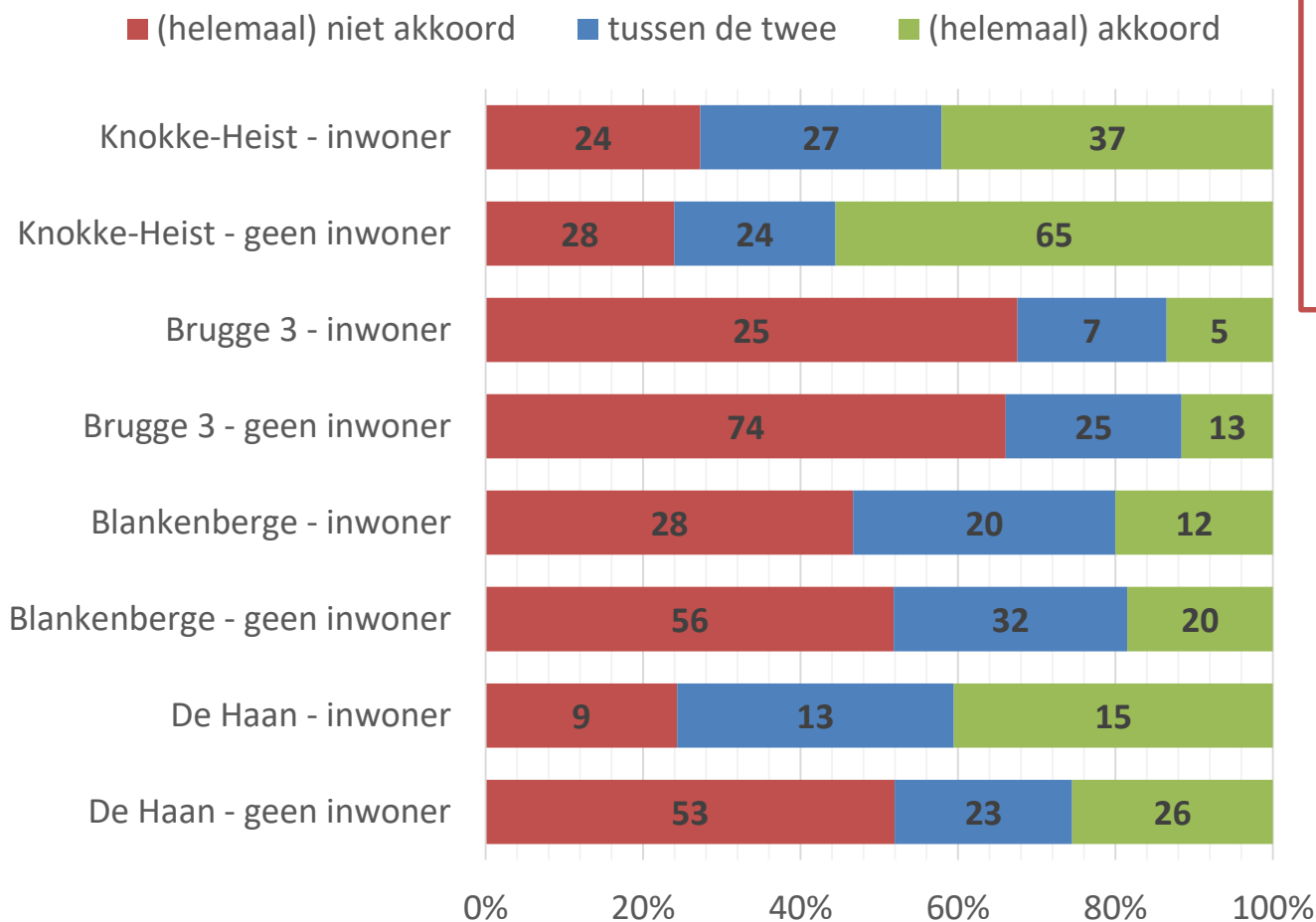
De fietspaden zouden verbeterd moeten worden...

De busverbindingen zijn moeilijk, vooral naar het 'binnenland': een bus naar Brugge kost 3 euro, op sommige dagen slechts om de twee uur een bus naar Lissewege.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

Deze gemeente is onbetaalbaar

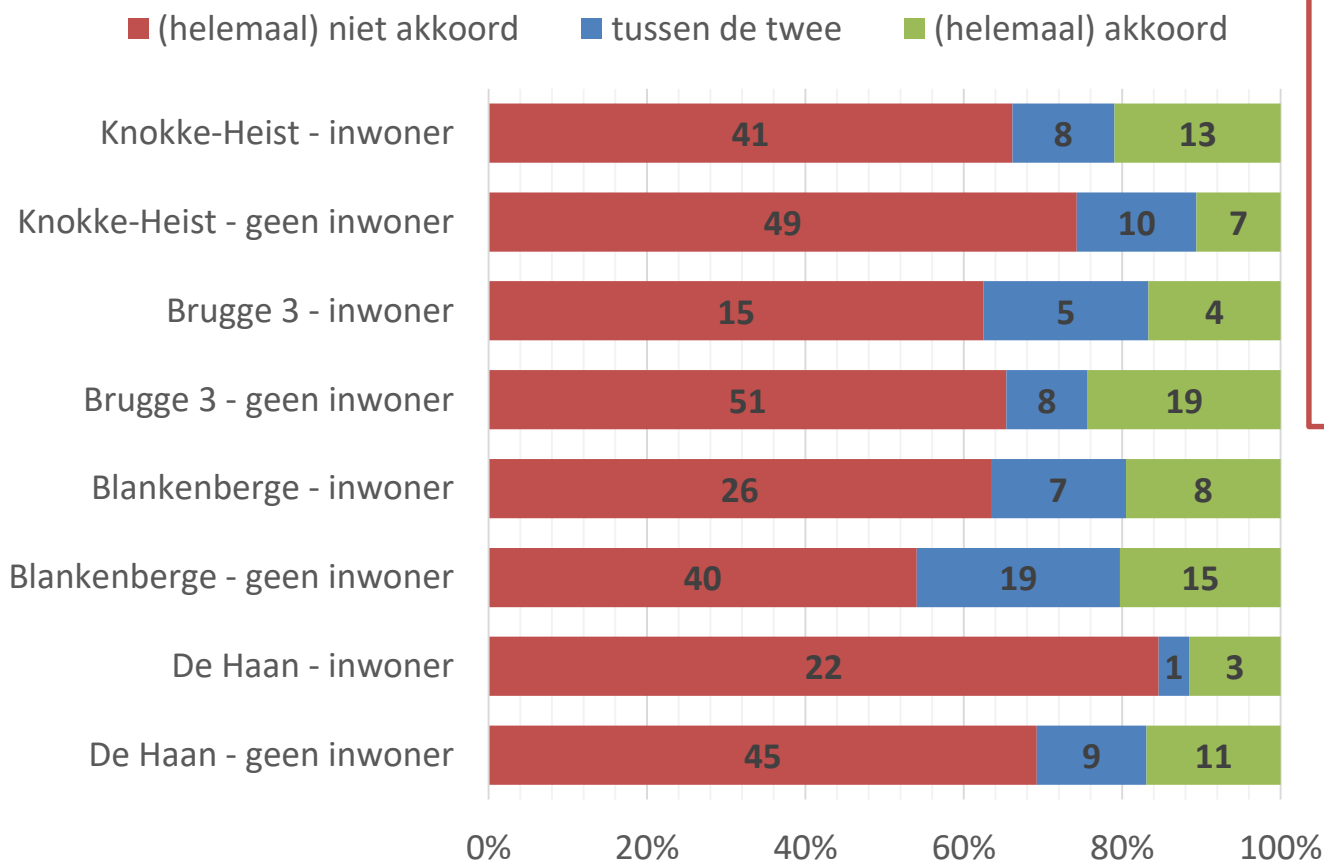

De Brugse deelgemeenten kampen het minst met een imago van onbetaalbaarheid, gevolgd door Blankenberge. **Knokke-Heist** lijkt voor niet-inwoners het **meest onbetaalbaar**.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

In deze gemeente heb ik al signalen opgevangen van radicaliserende jongeren

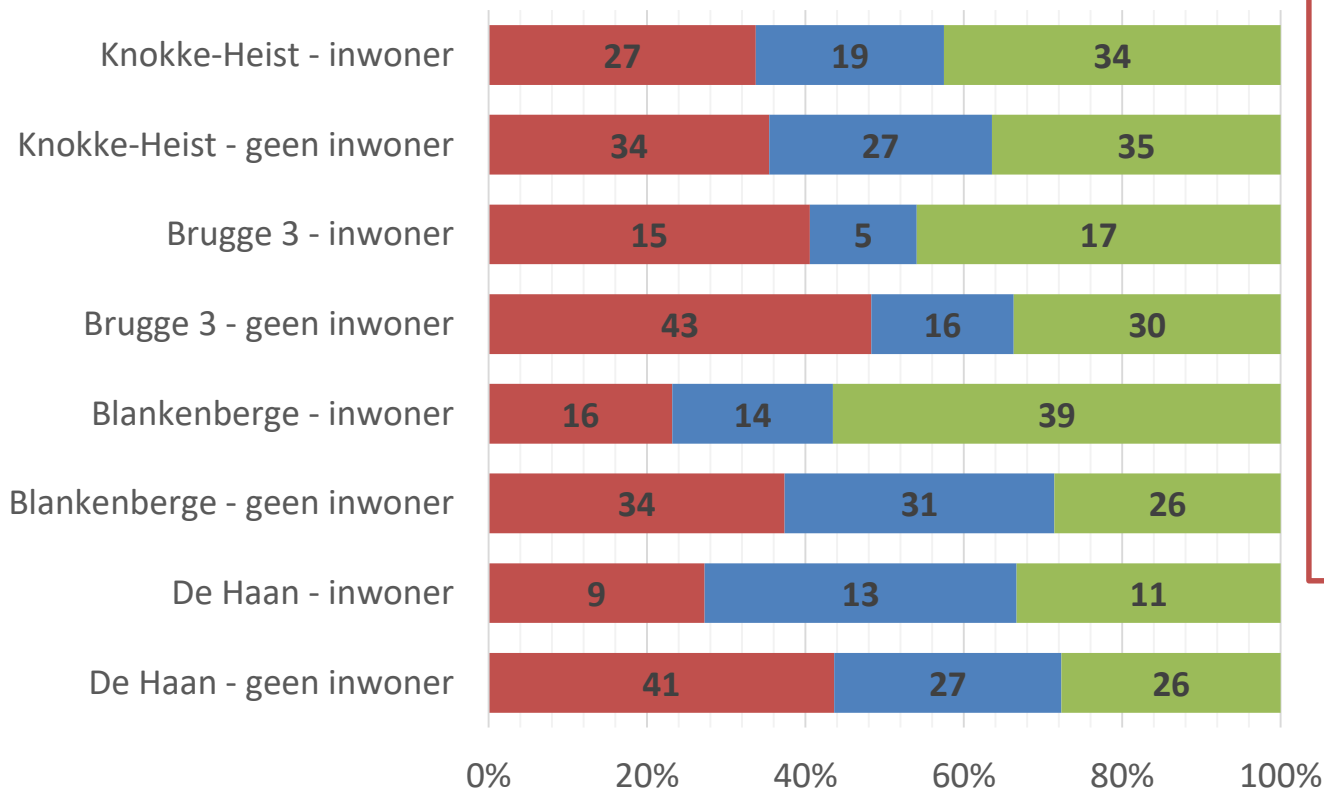
Nergens werden duidelijke signalen opgevangen van radicalisering. Opvallend: bij de afname van de vragenlijst diende deze vraag regelmatig verhelderd te worden, veel jongeren bleken de term niet te kennen. Kwalitatief onderzoek lijkt aangewezen om dit dieper te exploreren.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

Deze gemeente zou beter meer aandacht besteden aan z'n eigen inwoners in plaats van aan toeristen.

■ (helemaal) niet akkoord ■ tussen de twee ■ (helemaal) akkoord

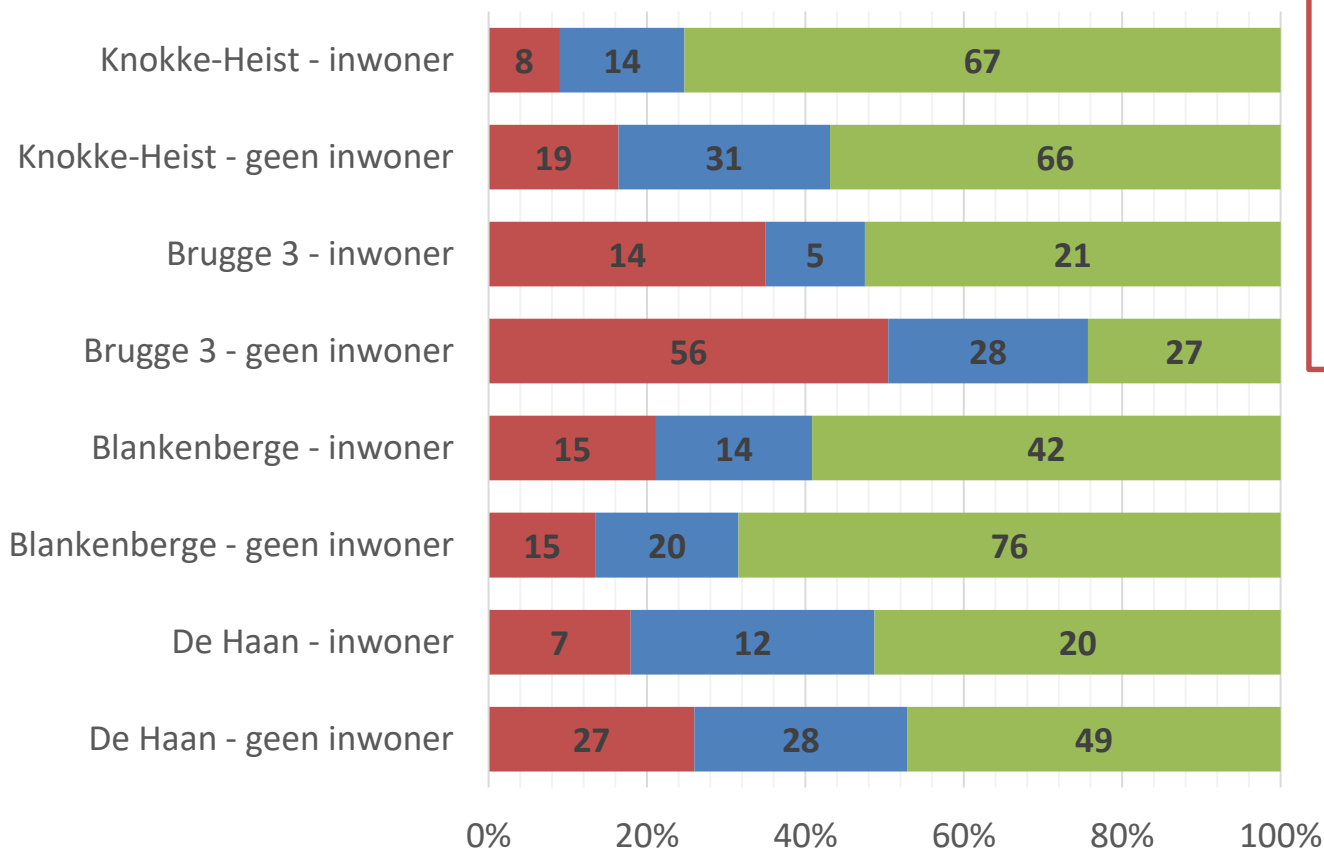
Voor- en tegenstanders houden elkaar in evenwicht. Jonge inwoners van **Blankenberge** vinden het meest uitgesproken dat ze er meer aandacht naar de eigen inwoners zou moeten gaan. Tijdens de afname van de vragenlijsten werd vaak meegegeven dat toeristen een troef zijn, 'ze brengen **leven in de brouwerij**'. Wel vindt men het jammer dat in de **wintermaanden** met de toeristen ook de evenementen verdwijnen.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

Als jongere is het goed leven in deze gemeente

■ (helemaal) niet akkoord ■ tussen de twee ■ (helemaal) akkoord

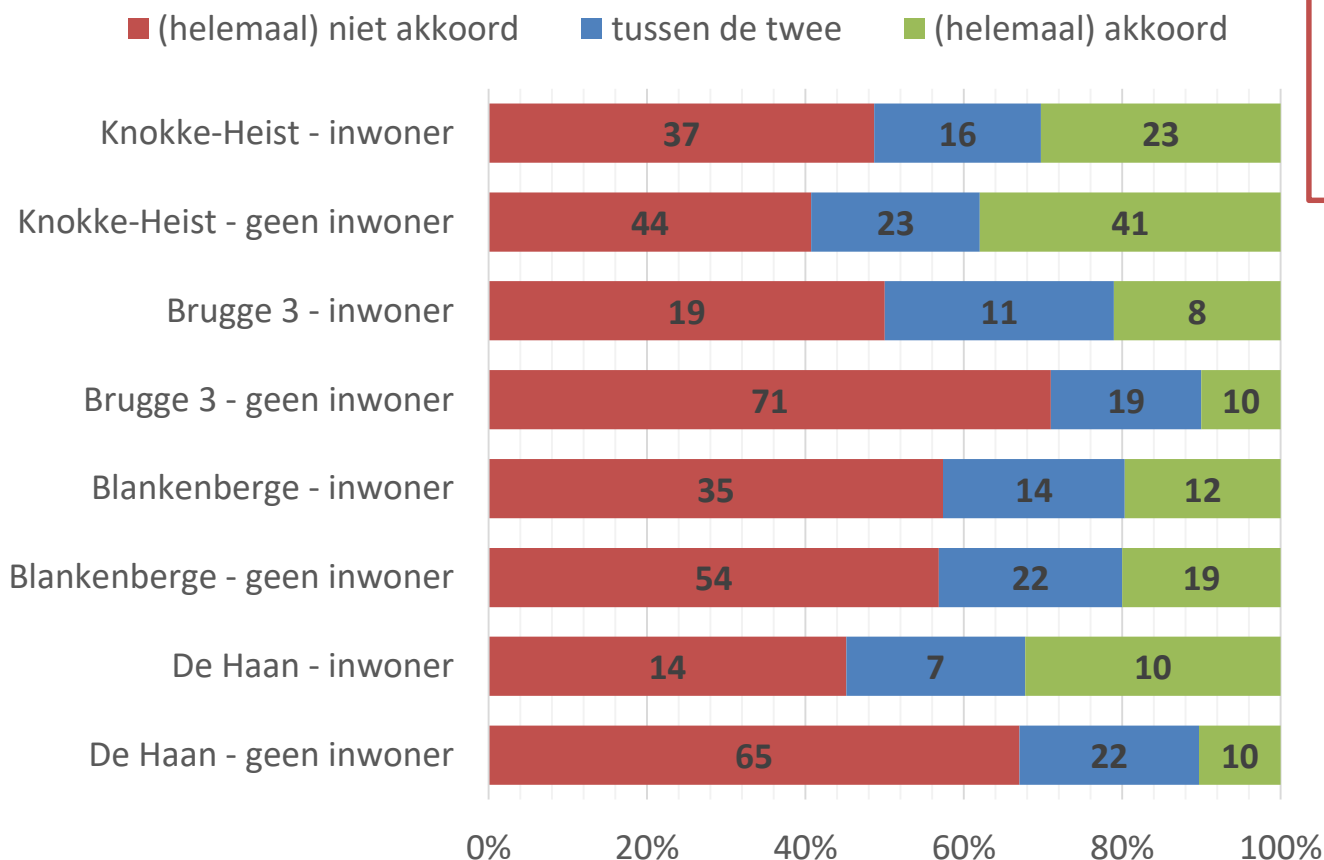

Jongeren uit Knokke-Heist beschouwen hun gemeente het meest als 'goed leefbaar', gevolgd door Blankenberge. Blankenberge scoort dan weer best bij niet-inwoners. Brugge3 wordt zowel door de eigen jeugd als door niet-inwoners minst positief bekeken.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

In deze gemeente wordt neergekeken op mensen zoals ik

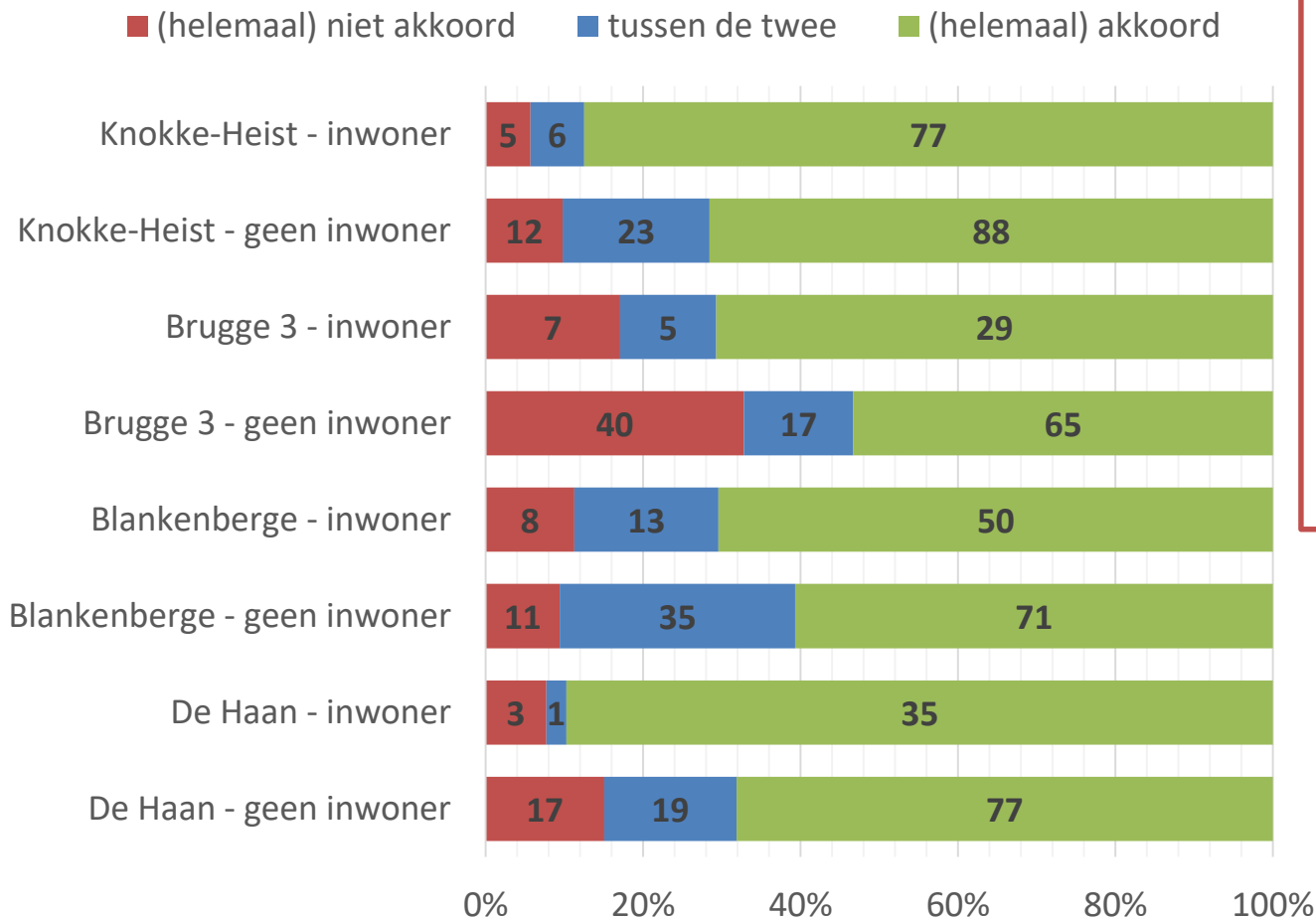

In Knokke-Heist en De Haan ervaren inwonende jongeren het meest dat op hen wordt neergekeken. Voor Knokke-Heist leeft dit gevoel ook bij niet-inwoners.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

In deze gemeente voel ik me veilig

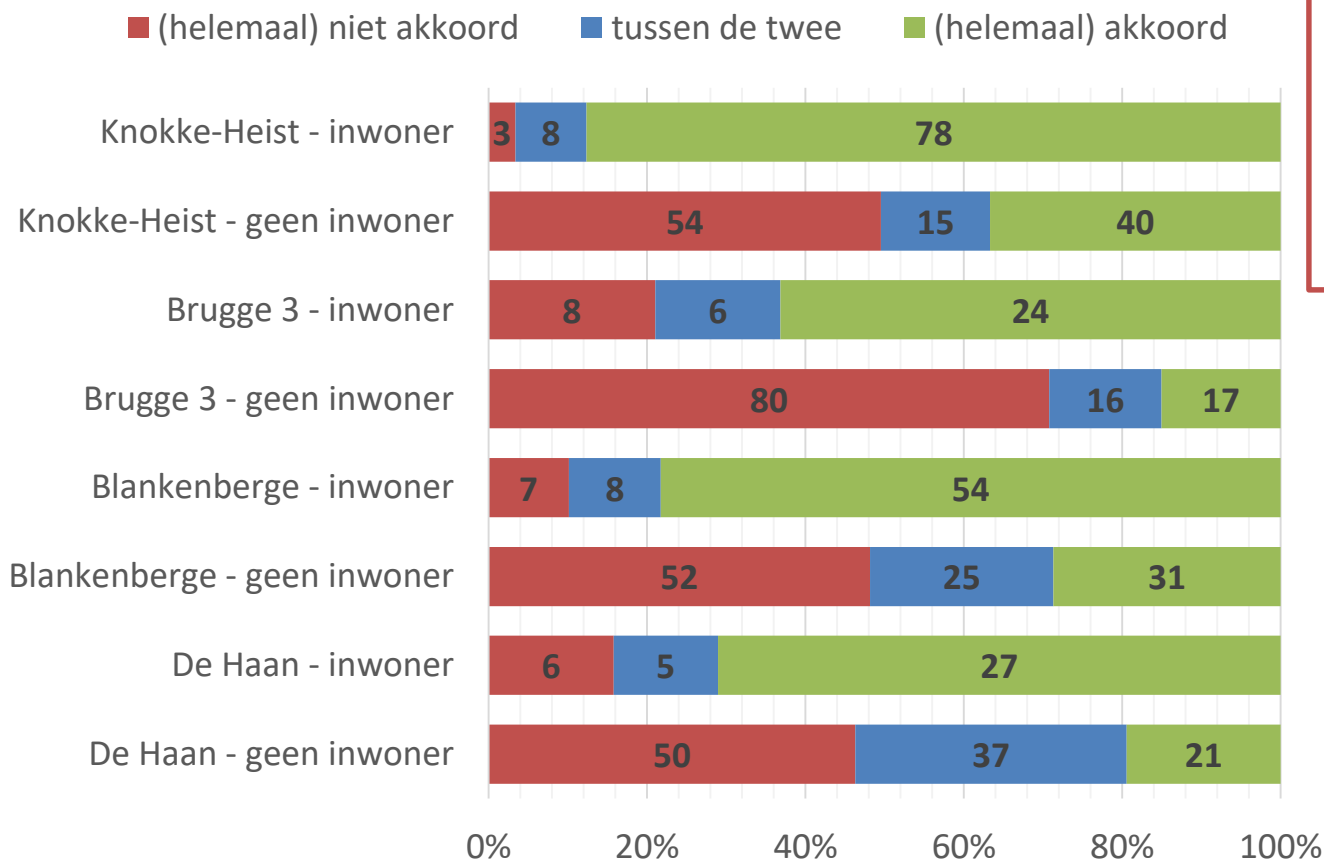

De Oostkust wordt als veilig ervaren. Enkel in **Brugge3** (32%) voelen jongeren zich vaker onveilig. Tijdens de afname van de vragenlijsten gaven nogal wat jongeren te kennen dat de aanwezigheid van **vluchtelingen** rond de kerk van Zeebrugge dit gevoel versterkt. Ook het **drukke verkeer** wordt hier als negatief ervaren.

6. Survey aan de Oostkust

G. Jongeren en leefbaarheid/leefomgeving

Ik woon graag in deze gemeente of zou er graag wonen

Oost west, thuis best, lijkt het wel. Iedereen houdt van zijn gemeente. Ondanks enkele negatieve klanken geeft ook in Brugge3 63% van de ondervraagde jongeren aan er graag te wonen.

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

7. SWOT

7. SWOT

A. Knokke-Heist

- + Knokke-Heist is een **rijke gemeente** met veel hoge inkomens. Er zijn dus veel kansen om te investeren in de gemeente.
- + De **niet-Belgen** in Knokke-Heist hebben een **sterk profiel**: 72,5% van hen komen uit landen met een (zeer) hoog HDI, bij jonge niet-Belgen (-25 jaar) is dat 68% (ter vergelijking: in West-Vlaanderen is dit respectievelijk 61,5% en 58,1%).
- + Knokke-Heist is de **grootste gemeente aan de Oostkust** en heeft op vele vlakken dus een **groot 'aanbod'**. Zo vind je er alle onderwijsvormen (ASO, BSO, KSO, TSO).
- + Het aandeel **jonge niet-werkende werkzoekenden** in Knokke-Heist (6,6%) ligt het laagst van alle Oostkustgemeenten en lager dan in West-Vlaanderen (7,2%).
- + Jongeren over de hele Oostkust geven trouwens te kennen dat in Knokke-Heist **veel te beleven** valt.
- + Van alle Oostkust-gemeentes scoort Knokke-Heist het sterkst op de vraag of jongeren er **graag (zouden) wonen**.
- + **Jongeren komen vaak in Knokke-Heist**: ook de helft van de jongeren die er niet wonen of school lopen komt er minstens maandelijks. Vooral jongeren uit Brugge3 vinden vlot de weg naar Knokke-Heist.

7. SWOT

A. Knokke-Heist

- De **vergrijzing** slaat in Knokke-Heist harder toe dan in de andere Oostkust-gemeenten: slechts 19,5% is 25 of jonger (27,3% in West-Vlaanderen), 42,5% is 60 of ouder (28,9% in West-Vlaanderen)
- Knokke-Heist telt het **minst aandeel huishoudens met kinderen** (14,5%) in vergelijking met de andere Oostkustgemeentes. 16,1% daarvan is een **éénoudergezin**.
- Ondanks het feit dat er, in vergelijking met West-Vlaanderen, minder werkloosheid is onder de jongeren in Knokke-Heist, zien we wel dat het **aandeel gezinnen met kinderen met een werkzoekende referentiepersoon (9,9%)**, hoger ligt dan in West-Vlaanderen (9,0%).
- Net als in alle Oostkustgemeentes stijgt ook hier het aandeel **geboortes in kansarme gezinnen** naar 15% in 2016 (11,7% in West-Vlaanderen)
- In Knokke-Heist hebben jongeren het vaakst het gevoel dat op hen wordt **neergekeken**. Zowel de eigen jeugd (30,3%) als jongeren uit de andere gemeentes (38,0%) ervaren dit als een probleem.
- Knokke-Heist kampt met een imago van **onbetaalbaarheid**. 42,0% van de eigen jeugd en 55,6% van de jongeren uit andere gemeentes vinden Knokke-Heist onbetaalbaar.

7. SWOT

B. Brugge3

- + Brugge3 lijkt het minst onderhevig aan de vergrijzing: 25,7% van de bevolking is 60+, waar dit aan de Oostkust gemiddeld 39,1% is. Daarmee scoort Brugge3 zelfs beter dan West-Vlaanderen (28,9%). Relatief gezien is een groter deel van de Noord-Brugse **bevolking** dus **jong** (0-25 jaar) en **actief** (26-59 jaar).
- + 22,3% van de **huishoudens heeft kinderen**. Ook dit is hoog in vergelijking met de andere gemeentes uit dit onderzoek. Met de inplanting van een nieuwe wijk in Lissewege mag verwacht worden dat dit aandeel in de toekomst nog zal toenemen.
- + Het **profiel van de niet-Belgen bij geboorte is vrij sterk**: 74,1% van de niet-Belgen komt uit landen met een hoog tot zeer hoog HDI, bij 0-25 jarigen gaat het om 70,3% (ter vergelijking: in West-Vlaanderen gaat het om 61,5% en 58,1%).
- + De Brugse deelgemeentes hebben een **betaalbaar** imago onder de jongeren van de Oostkust.
- + Met het **WUK-kot** heeft Zeebrugge een (vrij goed gekend) initiatief dat specifiek inzet op kwetsbare tieners. Jongeren ouder dan 15 jaar worden jammer genoeg niet bereikt.

7. SWOT

B. Brugge3

- Door de inplanting van de A11 en de uitbreiding van de haven lijken de noordelijke Brugse deelgemeentes nog meer **'afgesloten' van de rest van Brugge**.
- Dit blijkt ook bij de vragen die we stelden over bereikbaarheid: Brugge3 lijkt vlot **bereikbaar**, als het over Zeebrugge gaat, **Lissewege en Zwankendamme (landinwaards dus) is een stuk moeilijker**.
- Vooral Zeebrugge kent een **zeer groot aandeel kansarme geboortes**: 18,2% in 2015 t.o.v. 10,1% in West-Vlaanderen en 8,2% in fusiegemeente Brugge.
- Een groot aandeel 18-25-jarigen staat geregistreerd als **niet-werkende werkzoekende**: 10,2% ten opzicht van 7,2% in West-Vlaanderen.
- Zeebrugge biedt middelbaar onderwijs aan, maar **enkel BSO en TSO**. Opvallend is dat veel jongeren uit Zeebrugge deze richtingen volgen (respectievelijk 24,7% en 18,7% ten opzichte van 17,5% en 20,6% in West-Vlaanderen).
- De **haven** biedt voor de hele Oostkust (en de omliggende regio) vele kansen. De **lasten** zijn hoofdzakelijk voor Zeebrugge, Lissewege en Zwankendamme: druk verkeer, ongezellig imago, aantrek van vluchtelingen... Dit weerspiegelt zich ook in de perceptie van de leefbaarheid: Brugge3 is het minst in trek bij jongeren uit andere gemeentes en wordt **het minst als veilig** bestempeld.
- In Noord-Brugge is nood aan een **ontmoetingsplaats** voor jongeren: initiatieven als het WUK-kot richten zich op -16-jarigen, jongeren voelen zich genoodzaakt een eigen jeugdhuis in te richten in een garagebox van grootouders.

7. SWOT

C. Blankenberge

- + Op vlak van **ongekwalificeerde uitstroom** is er een **dalende trend** waar te nemen, hoewel het aandeel nog steeds vrij hoog ligt.
- + Blankenberge ligt **centraal** aan de Oostkust en wordt over het algemeen beschouwd als een gemeente '**waar veel te beleven valt**'. Dit gaat op zowel voor inwoners (50,0%) als voor niet-inwoners (51,6%). Dit vertaalt zich in een **relatief grote aantrekkingskracht**, vooral uit De Haan en Brugge: 41,1% van de jongeren die er niet wonen of school lopen, komen er minstens maandelijks.
- + Jongeren kunnen er een **breed gamma aan studierichtingen** volgen (ASO, BSO, TSO).
- + Op vlak van **hulp- en dienstverlening** kent Blankenberge een **breed aanbod**:
 - + CAW en JAC (Jongerenonthaal) houden er dagelijks onthaalmomenten
 - + Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Prisma (inclusief programma ViDA = Vroeginterventie Drugs & Alcohol)
 - + Vrij CLB Oostkust & vestiging CLB GO! De Klaver
 - + Huis van het Kind Blankenberge - Zuienkerke
- + Blankenberge investeert relatief veel in **sport en recreatie**: 2,3% van de totale bodembezetting gaat naar gebouwen voor sport en recreatie. Ter vergelijking: 0,6% in Knokke-Heist en 0,7% in de fusiegemeente Brugge

7. SWOT

C. Blankenberge

- Blankenberge lijkt – met **heel wat indicatoren waarop ze de minst gunstige score** halen van de vier gemeenten – een speciale plaats in te nemen langs de Oostkust:
 - Relatief veel **niet-Belgen met een zwak profiel** (laag tot zeer laag HDI): veruit het hoogste cijfer aan de Oostkust maar toch nog minder dan West-Vlaanderen
 - Het grootste aandeel **éénoudergezinnen** (19,8%) bij de gezinnen met kinderen (West-Vlaanderen: 12,3%)
 - Een groot aandeel **alleenstaanden**, ook bij jongeren van 18 tot 25 jaar (11,5% (West-Vlaanderen: 5,5%))
 - Al jarenlang een alarmerend hoog (en stijgend) percentage **kansarme geboortes**
 - Relatief veel scholieren (22,6%) volgen **BSO** (West-Vlaanderen: 17,5%)
 - 13,7% van de 18-25-jarigen zijn **niet-werkend werkzoekend** (West-Vlaanderen: 7,2%)
 - Een relatief groot aandeel 18-24-jarigen geniet van een **(equivalent) leefloon** (29,0‰ in 2016 t.o.v. 19,4‰ in het Vlaams Gewest)
- Blankenberge is bij uitstek de gemeente waar jongeren met het gevoel zitten dat er **teveel aandacht gaat naar toeristen** en te weinig naar de eigen bevolking. Hoewel er veel te doen valt, **verdwijnt dit aanbod tijdens het laagseizoen**.
- Ook het vroege **sluitingsuur** in de uitgangsbuurt wordt als negatief ervaren.

7. SWOT

D. De Haan

- + De **beperkte groep niet-Belgen** in De Haan kent een vrij **sterk profiel**: een groot deel komt uit regio's met een **hoog tot zeer hoog HDI** (onder meer uit de directe buurlanden).
- + De Haan investeert in **sport en recreatie**: 2,9% van de totale bodembezetting gaat naar gebouwen voor sport en recreatie. Dit is het hoogste aandeel aan de Oostkust. Ter vergelijking: 0,6% in Knokke-Heist en 0,7% in de fusiegemeente Brugge
- + Jongeren uit De Haan volgen **relatief vaak ASO** (33,9%) en **relatief weinig BSO** (15,6%). Ter vergelijking: in West-Vlaanderen bedragen deze aandelen respectievelijk 26,3% en 17,5%. Daarnaast is er een **beperkte niet-gekwalificeerde uitstroom**.
- + De Haan kent een relatief laag aandeel jonge (equivalent) leefloongerechtigden (18 tot 24 jaar): slechts 8,1‰ t.o.v. 19,4‰ binnen het Vlaams Gewest.

7. SWOT

D. De Haan

- De **vergrijzing** slaat hard toe in De Haan: 40,0% van de bevolking is 60+, slechts 20,9% is jonger dan 26. In West-Vlaanderen liggen deze cijfers respectievelijk op 28,9% en 27,3%. De grotere **aandacht voor de oudste leeftijdsgroep** die dit met zich meebrengt is één van de verzoeken die vaak te horen was tijdens het afnemen van de vragenlijsten. Uitgaan in De Haan is moeilijk
- Opvallend is de **plotse stijging** – van 9,8% in 2015 naar 16,2% in 2016 – van het aandeel **kansarme geboortes**
- Het aandeel niet-werkende werkzoekenden is hoger dan gemiddeld in West-Vlaanderen. Vooral het aandeel kinderen in **huishoudens met een werkzoekend gezinshoofd** valt op: 11,1% ten opzichte van 9,0% in West-Vlaanderen
- Er is een **stijgende trend verhoogde tegemoetkoming** binnen de ziekteverzekering: van 12,5% in 2010 tot 14,16% in 2016
- Jongeren uit De Haan maken zich zorgen om de **betaalbaarheid** van hun gemeente. Tegelijk worden ze vaker dan in andere Oostkustgemeenten geconfronteerd met het gevoel dat op hen wordt neergekeken.

7. SWOT

E. De Oostkust

- De Oostkust kampt met een groot probleem op vlak van **vergrijzing**: 40% van de inwoners zijn +60, slechts 21% is 25 of jonger. Bovendien: de voorbije 10 jaar nam het aandeel 60+ in alle gemeentes (behalve Brugge3) feller toe dan in West-Vlaanderen. Voor het beleid wordt dit hink-stap-springen: kan een ouderenbeleid gekoppeld worden aan een sterk jongerenbeleid?
- Er zijn relatief **weinig huishoudens met kinderen** (15,9% t.o.v. 23,6% in West-Vlaanderen) en relatief **veel eenoudergezinnen** (16,9% t.o.v. 12,3% in West-Vlaanderen)
- Over de hele Oostkust vindt men een hoog percentage (8%) **alleenstaande 18-25-jarigen** (5,5% in West-Vlaanderen).
- Er is een **relatief grote groep niet-werkende werkzoekenden**: 9,1% t.o.v. 7,2% in West-Vlaanderen. Vooral huishoudens met kinderen vallen hier op: 12,3% kinderen leven in een huishouden waar het **gezinshoofd werkzoekend** is (9% in West-Vlaanderen).
- Er is een groot aanbod aan hulp- en dienstverlening maar we kunnen niet naast de vaststelling dat een aantal **succesvolle projecten op vandaag niet meer bestaan**. Zo lezen we in het gemeenterapport van Blankenberge dat in 2014 niet langer werd geïnvesteerd in een vindplaatsgerichte medewerker van het CAW; de werkwinkel van VDAB in Knokke-Heist sloot begin 2017, in de gefusioneerde werkwinkel Oostkust (Blankenberge) werkt men enkel op afspraak.
- Naast enkele positieve kanten brengt het toerisme ook minpunten met zich mee: jongeren leven met het gevoel dat de **aandacht die aan toeristen wordt besteed ten koste gaat van de eigen bevolking**. Na het hoogseizoen valt alles wat stil.

7. SWOT

E. De Oostkust

- + Het **profiel** van **niet-Belgen bij geboorte is relatief sterk**. Het aandeel met een hoog tot zeer hoog HDI is vrij hoog: 70,9% t.o.v. 61,5% in West-Vlaanderen
- + De **ongekwalificeerde uitstroom is dalend** over de hele Oostkust en volgt daarmee de West-Vlaamse trend. Enkel in Blankenberge zien we een stagnatie.
- + Het toerisme is een troef waar jongeren van profiteren tijdens het hoogseizoen: er zijn dingen te doen, er zijn tal van vakantiejobs beschikbaar...
- + Met het **havengebied** heeft deze regio een sterke economische troef.
- + Er wordt gretig gebruik gemaakt van de **tramlijn** die langs de (Oost)kust loopt. Hierdoor zijn jongeren zeer mobiel en de gemeentes makkelijk bereikbaar.
- + Jongeren ervaren de Oostkust doorgaans gezien als **veilig**: enkel Brugge3 kampt (vooral bij niet-inwoners) met een onveiligere imago, wat door de jongeren vooral gelinkt wordt aan de aanwezigheid van vluchtelingen.

7. SWOT

F. We vragen ons af...

... hoe het komt dat het zo moeilijk was om **jongeren te pakken te krijgen** voor het afnemen van de survey in **Knokke-Heist**. Er werd – tevergeefs – beroep gedaan op hulp- en dienstverleningsorganisaties. Worden jongeren voldoende gehoord?

... hoe men **kansarmoede** wil aanpakken in een rijke gemeente als **Knokke-Heist**.

... hoe men in Brugge omgaat met haar deelgemeente **Zeebrugge** en – in ruimere zin – met Noord-Brugge. De cijfers kleuren opmerkelijk rood en de **geografische afstand** tussen Brugge Centrum en de noordelijke deelgemeenten lijkt **beleidsmatige afstand** te creëren.

... het **hoge aantal jongeren** in **Blankenberge** en **Brugge3** dat kiest voor **BSO** wel op hun plaats zitten binnen deze onderwijsvorm. Een BSO-opleiding volgen is op zich niet problematisch. De vraag is echter of er hier sprake is van een sterker watervaleffect. Daarnaast kan men de vraag stellen of scholieren kiezen voor een bepaalde onderwijsvorm in functie van de geografische nabijheid van een welbepaalde school met een welbepaald aanbod. Om deze vraag te beantwoorden lijkt verder onderzoek aangewezen.

... waar de **plotse piek** vandaan komt in het aantal **kansarme geboortes** in **De Haan**. Zet zich dit de komende jaren door?

... hoe het komt dat de onderwijsindicator '**schooltoelage**' aan de Oostkust opvallend lager scoort dan in West-Vlaanderen. In hoeverre wijst dit op een **non-take-up** van rechten?

... hoe men aan de Oostkust jongeren aan zich wil binden. De vergrijzing slaat hard toe, wonen is er duur...

Kustze!

onderzoek naar kwetsbare jongeren
aan de Oostkust

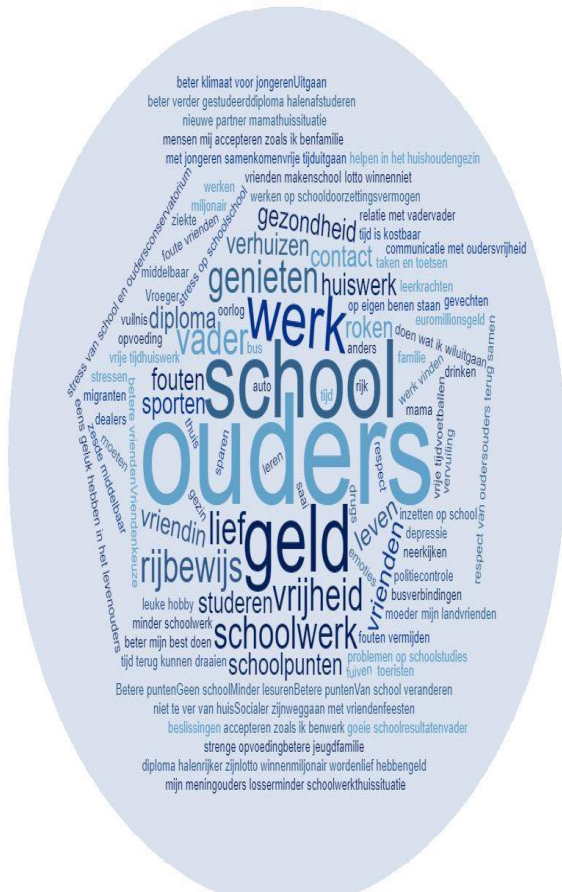
8. Terug naar de onderzoeksvragen

8. Terug naar de onderzoeksvragen

A. Kwetsbare jongeren: wat is hun profiel?

Gedeelde interesses, gedeelde aspiraties.
Gedeelde (leef)wereld?

- Thema's als ouders, school, werk, vrienden, liefde, gezondheid, vrije tijd... kwamen in onze gesprekken met jongeren steeds terug en vormen de rode draad doorheen de antwoorden op de open vragen.
- Deze thema's verschillen niet naar gelang de eventuele kwetsbaarheid van jongeren.
- Toch stellen we vast dat kwetsbare jongeren door de specifieke context waarin zij opgroeien op een aantal drempels botsen die door andere jongeren niet gelden.
- Deze drempels manifesteren zich op diverse terreinen en variëren in grootte, ze zijn met andere woorden niet onder één noemer samen te vatten.
- Aan de hand van twee fictieve profielen proberen we een beeld te schetsen van de in dit onderzoek meest ervaren drempels die kwetsbare jongeren kunnen tegenkomen in hun zoektocht binnen de hulp- en dienstverlening aan de Oostkust.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

A. Kwetsbare jongeren: wat is hun profiel?

- Emma, 16 jaar
- Woont bij haar mama (poetsvrouw) – huren een appartement in Zeebrugge (Mijn)
- Zit in het **derde jaar** in MAKZ-Atheneum in Heist, volgt er de opleiding Haarzorg
- Wil graag haar **diploma** halen, droomt van haar eigen zaak
- Haar **smartphone** is haar belangrijkste bezit
- Ging graag naar het **WUK-kot**, maar vindt dat nu wat kinderachtig worden
- Spreekt graag af met en bij **vrienden** in Heist, vooral tijdens de **zomermaanden**. In de **winter** valt er **minder te beleven**
- Heeft afgelopen zomer voor het eerst gewerkt als **jobstudente** in een restaurant in Heist
- Neemt vaak de **fiets**, op koude of regenachtige dagen gebruikt ze de **tram**
- **Problemen** kan ze goed bespreken met haar **beste vriendin**. Ook haar **mama** staat altijd voor haar klaar.
- Op school wordt ze vaak **gepest**, en sprak hierover met één lerares met wie ze goed kan babbelen. Zij raadde haar aan om contact op te nemen met het **CLB**, maar dit vond ze niet evident. Ze **schaamde** zich: wat zouden haar vrienden daarvan denken?
- Geeft haar leven een dikke 7/10, maar zou graag een **beter contact** hebben met haar papa.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

A. Kwetsbare jongeren: wat is hun profiel?

- Bilal, 19 jaar
- Verliet enkele maanden geleden het ouderlijk nest en **woont sindsdien alleen** in Blankenberge (Centrum)
- Komt uit een **groot gezin** (2 broers, 3 zussen)
- Vader en moeder zijn 35 jaar geleden verhuisd **uit Turkije**. De thuistaal was een lokaal dialect om het contact met de grootouders te kunnen onderhouden.
- Zat vorig jaar nog op school (Maerlant Atheneum) maar is gestopt **zonder getuigschrift** of diploma. **Spijbelde** regelmatig met zijn oudere broer
- **Niemand toonde hem ooit de weg** naar het aanbod van hulp- en dienstverlening
- Houdt ervan om te **gamen**
- **Veel vrienden heeft hij niet** maar voor problemen kan hij terecht bij zijn broers of zussen
- In zijn zoektocht naar hulp vond hij de weg naar het **OCMW**. Van daaruit wordt hij begeleid in zijn **zoektocht naar werk**.
- Soms vindt hij **moeilijk zijn weg in het kluwen** van diensten, instellingen, regeltjes en voorschriften.
- Ontvangt momenteel een **leefloon** maar zou graag **werken in de haven**. Dit zou goed te doen zijn met zijn **fiets**.
- Geeft zijn leven een 3/10: hij heeft een moeilijke relatie met zijn ouders (en is dan maar zo snel mogelijk alleen gaan wonen met een klein financieel duwtje van een oudere zus).

8. Terug naar de onderzoeksvragen

B. Welk aanbod zet in op deze jongeren?

1. Mobiliteit

- Jongeren blijven graag op het **eigen grondgebied**. Dit is logisch gezien hun leeftijd en hun favoriete vervoersmiddel: **te voet** of **per fiets**. Ook de **tram** is een vaak gebruikt vervoersmiddel.
- De bus is minder populair en wordt in het kwalitatieve deel geregeld gelinkt aan ‘te duur’, ‘te weinig frequent’ en ‘te weinig afgestemd op de noden van de jongeren’. De moeilijke bereikbaarheid van **Lissewege** en **Zwankendamme** verdient de nodige aandacht.
- De volledige Oostkust wordt als ‘goed bereikbaar’ beschouwd. Blankenberge en Knokke-Heist zijn – als grotere gemeentes – de populairste trekpleister voor jongeren. Hier valt ook het meest te beleven, vooral in de zomer.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

B. Welk aanbod zet in op deze jongeren?

2. Vrije tijd

- Geheel conform andere onderzoeken nemen kwetsbare jongeren in dit onderzoek minder deel aan het **verenigingsleven**. Enkel @4us (Blankenberge) en het WUK-kot (Zeebrugge) richten zich specifiek op deze doelgroep maar jongeren van 16 jaar of ouder worden niet bereikt.
- Er is duidelijk sprake van een 'online-generatie': 88% gaat minstens dagelijks online, 94% minstens wekelijks.
- Afspreken met vrienden 'zonder doel' (om rond te hangen) is ook bij de jongeren aan de Oostkust een favoriete bezigheid. Ze missen echter voldoende faciliteiten in hun gemeente.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

B. Welk aanbod zet in op deze jongeren?

3. Onderwijs en werk

- Er wordt **relatief vaak gespijgeld**. Vooral de meer kwetsbare jongeren geven aan (problematisch) te spijbelen. Spijbelende jongeren vinden een diploma minder belangrijk en schatten hun slaagkansen lager in.
- Veel jongeren lopen school **in hun eigen gemeente**. De vraag kan gesteld worden of jongeren een school (en richting) kiezen in functie van de richting zelf of in functie van de (geografische) nabijheid van een school.
- Veel jongeren combineren school met een **studentenjob**. 80% deed dit minstens enkele keren voorbij jaar. Het toerisme biedt hier veel kansen (voor studenten),
- Slechts 23 jongeren uit de survey hadden de schoolbanken verlaten, dus uitspraken over werk(gelegenheid) zijn moeilijk. Toch zien we dat werkzoekende jongeren vaak niet over een diploma beschikken.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

B. Welk aanbod zet in op deze jongeren?

4. Dienst- en hulpverlening

- Zeer weinig jongeren kennen het aanbod aan hulpverleningsinstanties of maken er gebruik van. De grootste noden situeren zich op vlak van **bereikbaarheid**, **bruikbaarheid** en **beschikbaarheid**:
 - Wat is er voor ons?
 - Waar kunnen we informatie gemakkelijk en duidelijk terugvinden?
 - Waar is er een vertrouwenspersoon die er 'is' als we ze nodig hebben?
 - Wanneer investeren ze in ons jongeren? We willen meer openbare ruimte, meer 'te doen' te hebben, meer gehoord worden
- Jongeren ervaren een **leemte in het aanbod voor 16- tot 20-jarigen**. Naar hun aanvoelen wordt met hen te weinig rekening gehouden: ze missen hun stekje in de openbare ruimte waar ze hun ding kunnen doen, jong kunnen zijn.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

B. Welk aanbod zet in op deze jongeren?

5. Leefbaarheid

Jongeren wonen graag waar ze wonen, maar de Oostkust kampt met **twee moeilijke evenwichtsoefeningen** en de jongeren hebben vaak het gevoel dat zij vaak aan **het kortste eind** trekken:

1. De evenwichtsoefening toerisme ↔ eigen bevolking

Jongeren gaan niet voorbij aan de **positieve aspecten** van het toerisme met zich meebrengt (werkgelegenheid in de vakanties, evenementen...). Toch wordt – in hun beleving – vanuit het beleid **te veel aandacht** besteed aan het toerisme **ten nadele van de eigen bevolking**.

2. De evenwichtsoefening ouderen ↔ jongeren

De Oostkust heeft te kampen met een zeer **hardnekkige vergrijzing**. Jongeren hebben het gevoel dat ze minder een 'plek' krijgen, dat hun stem minder belangrijk is.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

Vooraf: Het **Oostkustverhaal**

1. Voer een **actief jeugd(welzijns)beleid**
2. Zet in op **proactief handelen**
3. Werk **drempelverlagend** via **outreaching** handelen
4. Werk **drempelverlagend** via **blended hulp- en dienstverlening**
5. Denk na over een **onderwijsbeleid**

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

Vooraf: het **Oostkustverhaal** (1)

Vooraf: drie rapporten aangaande de leefwereld van (het kwetsbare deel van) de jongeren op het grondgebied van drie gemeentes.

→ Initiële vraag van dit onderzoek: **wat is de draagwijdte het begrip 'Oostkust'?** Wat zijn de gemeenschappelijkheden van de jongeren uit deze gemeenten, hun grootste gemene deler?

Jongeren zien zich in eerste instantie niet als 'Oostkust'-jongeren, geven aan graag te wonen waar ze wonen. Toch: grote gelijkenissen over de gemeentegrenzen heen.

Eenzijds: parallellen bij diverse indicatoren in **omgevingsanalyse** en **SWOT Oostkust**:

- een enorme vergrijzing
- roodgekleurde indicatoren op vlak van onderwijs, tewerkstelling, huishoudstructuren...

Anderzijds: uit **survey** blijkt dat jongeren bijzonder mobiel zijn:

- leefwereld beperkt zich niet enkel tot (straten en pleintjes rond) de ouderlijke woning
- Jongeren verplaatsen zich – te voet, met de fiets of met de tram – vlot *langs de kustlijn*.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

Vooraf: het **Oostkustverhaal** (2)

De Oostkust mag dan nog geen vertrouwd begrip zijn, in het dagelijkse leven van deze jongeren krijgt het alvast vorm. Willen we een beleid voeren gericht op deze jongeren – op welk beleidsdomein dan ook: onderwijs, werk, vrije tijd, hulp- en dienstverlening – lijkt het zinvol om het **Oostkust-begrip ook te installeren in de hoofden van beleidsbepalers, hulpverleners en jeugdwerkers.**

Dit is uiteraard geen evidente oefening. Vaak is men – bij het ontwikkelen of uitvoeren van beleid – verbonden aan het grondgebied van zijn of haar gemeente. Het vraagt de nodige durf en overtuiging om hiervan af te stappen.

De idee ‘we staan ten dienste van alle Oostkust-jongeren’ (in plaats van werken voor jongeren uit de eigen gemeente) komt in de eerste plaats **ten goede van alle jongeren, ook van de jongeren uit de eigen gemeente.** Daarnaast zijn we er van overtuigd dat deze manier van denken ook ten goede komt van de beleidsbepalers, hulpverleners en jeugdwerkers zelf (zie aanbeveling 2).

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

Vooraf: het **Oostkustverhaal** (3)

Bijzondere aandacht gaat hier uit naar de situatie in **Noord-Brugge**. Jongeren zijn ook daar zeer mobiel langs de kustlijn en vormen dus een deel van het Oostkust-verhaal. Sterker: bewegen langs de kustlijn lijkt makkelijker dan de verplaatsing van en naar Brugge Centrum.

Daarnaast blijkt dat Noord-Brugge (en Zeebrugge in het bijzonder) een apart hoofdstuk vormt binnen het Brugse verhaal. De omgevingsanalyse en de SWOT leren dat er niet alleen sprake is van een **fysieke afstand** tussen Brugge Centrum en de noordelijke deelgemeenten, maar ook een **inhoudelijke afstand**: het profiel van de bevolking lijkt nauwer aan te leunen bij dat van de Oostkust.

In de SWOT werd reeds de vraag gesteld in hoeverre men binnen Brugge aandacht wil besteden aan Noord-Brugge. Deze extra aandacht lijkt broodnodig. Gezien de vlotte mobiliteit langs de Oostkust en gezien het Oostkust-profiel van zijn inwoners lijkt het daarnaast aangewezen om Noord-Brugge als **volwaardig onderdeel te beschouwen van de Oostkust**.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

1. Voer een actief **Oostkust-jeugdbeleid** (1)

Eerste vaststelling: dubbele evenwichtsoefening, eigen aan de Oostkust

- Jongeren vs ouderen
 - Eigen bevolking vs toerisme
- Jongeren langs de Oostkust hebben vaak het gevoel aan het kortste eind te trekken en zijn in de eerste plaats op zoek naar **erkenning**: een plaats waar ze volop jong mogen zijn, een stem naar wie geluisterd wordt.
- ➔ **Beleidsverantwoordelijken dienen over de gemeentegrenzen heen actief aandacht te schenken aan de jeugd die zich langs de Oostkust begeeft.**

Tweede vaststelling: 'jongeren zijn jongeren'

→ De **leefwereld van jongeren verschilt niet** naar gelang de eventuele kwetsbaarheid van jongeren: ouders, school, vrienden, werk, liefde... zijn thema's die iedereen raken

➔ **Beleid gericht op alle jongeren komt ook kwetsbare jongeren ten goede, en vice versa**

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

1. Voer een actief **Oostkust-jeugdbeleid** (2)

→ Bouw een **jeugdtoets** in bij elke te nemen beslissing

Bij elke te nemen beslissing die invloed kan hebben op de leefwereld van jongeren dient men **na te gaan** of de beslissing **invloed** heeft op de positie van **jongeren** (financieel, participatie aan de samenleving...) met **bijzondere aandacht voor kwetsbaarheid** .

Naar analogie met *armoedetoets* (Dierckx, 2012)

= inschatten wat de gevolgen van beleidsmaatregelen kunnen zijn voor armoede, in vroeg stadium van de beleidscyclus.

= via **dialogoog en samenwerking tussen en met diverse actoren** – (vertegenwoordigers van) doelgroepen, middenveldorganisaties en beleidsverantwoordelijken – komen tot verbreding van inzichten, wat moet leiden tot beter geïnformeerd beleid en meer doelmatige maatregelen

→ Installeer een **regionale jeugdraad Oostkust**

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

1. Voer een actief **Oostkust-jeugd**beleid (3)

Regionale Jeugdraad Oostkust

- Naast de gemeentelijke jeugdraden: een **Oostkust-overleg** die elke gemeente jaarlijks aandoet (op die manier 4 Oostkust-jeugdraden per jaar)
- Helpt om het idee van de Oostkust te installeren in de geesten van de Oostkust-jongeren
- Jongeren leren elkaar en elkaars werkingen kennen wat kan resulteren tot een bundeling van middelen en inzet. Hieruit kan tevens een **Oostkust-aanbod** groeien.
- Via vertegenwoordiging uit en terugkoppeling naar de gemeentelijke jeugdraden kunnen de aanbevelingen uit de regionale jeugdraad opgepikt en opgevolgd worden op gemeentelijk niveau.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

1. Voer een actief **Oostkust-jeugdbeleid** (4)

Extra aandacht voor de kwetsbare groep: hoe doe je dat?

- *Universalistisch beleid* = voor iedereen toegankelijk.
 - + *voordeel*: men creëert een draagvlak bij sterkere groepen voor overheidsinterventies
 - *nadeel*: sterkere groepen profiteren méér van het aanbod (Mattheüseffect)
- *Categoriaal beleid* = gericht op specifiek doelgroep
 - + *voordeel*: nadelige effecten van Mattheüseffect worden opgevangen
 - *nadeel*: draagvlak dreigt uitgehold te worden

➔ **Onze visie: progressief universalisme**

= een beleid gericht op een **kwaliteitsvol aanbod** dat **voor iedereen beschikbaar** is maar waarbij **meer ondersteuning** geboden wordt aan **groepen met de meeste noden** (Eeman & Nicaise, 2011)

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (1)

“Als Moses niet naar de berg komt...”

Eerste vaststelling: over de hele Oostkust kleuren tal van indicatoren onder het West-Vlaamse gemiddelde. Opvallend is dat de onderwijs-indicator ‘studietoelage’ deze trend niet volgt, wat het **vermoeden** doet ontstaan dat sprake is van een grote **non-take-up van rechten**.

Tweede vaststelling: veel jongeren lijken de weg naar dienst- en hulpverlening niet te vinden

→ **sociale onderbescherming** = situatie waarin gerechtigden de rechten en diensten waarop zij aanspraak kunnen maken niet realiseren (Steenssens, 2014)

Het gaat dus niet alleen over het financieel aspect maar – ruimer – over het volledig realiseren van hulp- en dienstverlening

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (2)

Proactief handelen verlegt het **initiatief tot het realiseren van rechten en diensten** van de rechthebbende burger naar **de aanbiedende overheid of organisatie** (Steenssens, 2014).

Eeman, Steenssens & Van Regenmortel (2013) formuleren een kader om op lokaal vlak de strijd tegen onderbescherming aan te gaan door proactief te handelen, vertrekkend uit **twee kernprocessen**:

- 1) **Participatie en dialoog**: de reeds voorgestelde **Regionale Jeugdraad Oostkust**
- 2) **Samenwerking en netwerking**: bestrijden van onderbescherming is een gedeelde verantwoordelijkheid en gebeurt dus binnen een breed netwerk aan partnerorganisaties

➔ **Installeer een Regionaal Jongeren netwerk Oostkust**

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (3)

Regionaal Jongeren­netwerk Oostkust

Suijs (1999): Een netwerk is

- specifieke vorm van **samenwerking** tussen **meerdere organisaties** of **sleutelfiguren**
- **onderlinge afhankelijkheid** op vlak van elkaars **hulp- en machtsbronnen**
- samenwerking vanuit **vrijwillige basis**
- bepaalde **voordelen te bereiken** of bepaalde **nadelen te vermijden**

→ *Gemeenschappelijk belang*: het welzijn van jongeren langs de Oostkust

→ *Gemeenschappelijk voordeel*: meer **efficiënte** en **effectieve** hulp- en dienstverlening

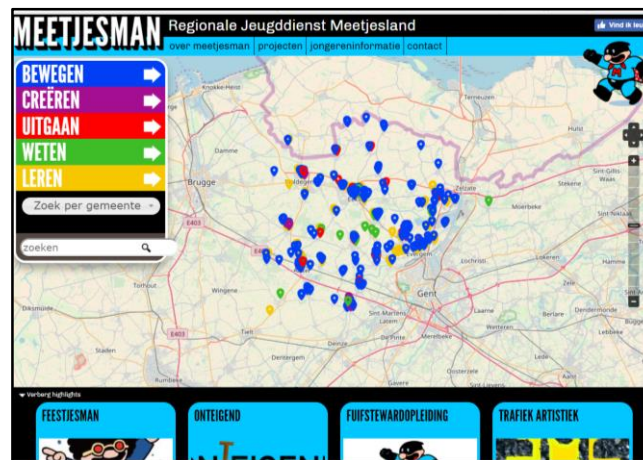
“In een sterk netwerk kunnen organisaties immers elkaars aanbod aanvullen en versterken om een geïntegreerd en kwalitatief hulp- en dienstverleningsaanbod te voorzien voor de gebruiker” (Eeman, Steenssens, & Van Regenmortel, 2013)

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op proactief handelen (4)

Netwerk-voorbeeld 1: **Meetjesman**, regionale jeugddienst Meetjesland. Doel: organiseren van intergemeentelijke initiatieven, ondersteuning van de gemeentelijke jeugddiensten, ontwikkelen van een netwerk binnen de jeugdsector en de Meetjeslandse regio en het vervullen van een signaalfunctie

www.meetjesman.be

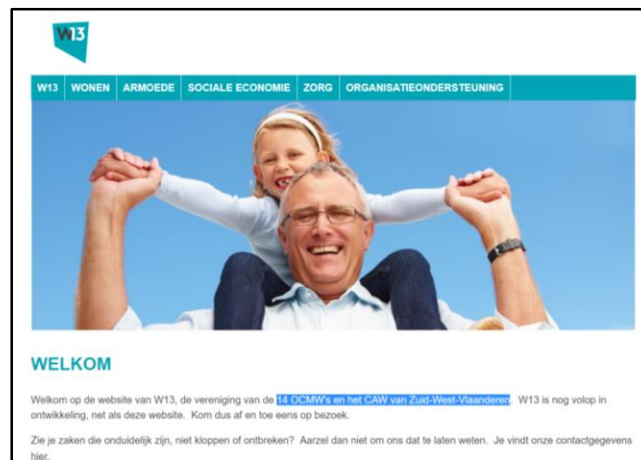
8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (5)

Netwerk-voorbeeld 2: **Welzijn13**, vereniging van de 14 OCMW's in Zuid-West-Vlaanderen en het CAW Zuid-West-Vlaanderen met als doel het voeren van een gezamenlijke sociaal welzijns- en zorgbeleid voor de regio.

“Met respect voor de eigenheid van alle spelers in de regio neemt W13 de rol op als regisseur binnen het sociaal, welzijns-en zorglandschap van Zuid-West-Vlaanderen. W13 behoudt het overzicht, gaat op zoek naar verbindingsmogelijkheden en faciliteert afstemming en samenwerking waar mogelijk.”

www.welzijn13.be

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (6)

Netwerkgericht werken in de **gemeenterapporten**:

Knokke-Heist:

‘Diensten, organisaties, scholen, ... die nood hebben om overleg te plegen in kader van betere ondersteuning naar de kwetsbare doelgroepen toe, kunnen dit opstarten’

Brugge(n) voor Jongeren:

‘Het samenwerkingsverband dat opdracht gaf tot dit onderzoek kan de kiem vormen voor een jeugdwelzijnsoverleg. Dit overleg neemt de sturingsrol op zich. Het jeugdwelzijnsoverleg kan aangevuld worden met een werkveldoverleg, dat minder frequent samenkomt.’

Blankenberge:

‘Het is aan te bevelen de kennis en expertise in het werken met kwetsbare groepen te bundelen en geregeld uit te wisselen met verschillende betrokken actoren. Dit kan door het organiseren van een actiegericht (jeugd)welzijnsoverleg, met één of meer themagerichte werkgroepen.’

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (7)

Eeman, Steenssens & Van Regenmortel (2013): naast twee kernprocessen ook **zes werkpijlers**

- 1) Verruimen van informatie en kennis: proactief informeren van doelpubliek omtrent hun rechten en aanbod
 - ➔ **Ontwerp een Rechtenverkenner Oostkust met opname van alle hulp- en dienstverlening die inzet op jongeren**
 - 2) Toepassen van automatische rechtentoekenning
 - ➔ **Denk na over de mogelijkheid om bepaalde rechten automatisch toe te kennen**
- (voor good practices op lokaal niveau: zie [Eeman & Van Regenmortel, 2013](#))

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

2. Zet in op **proactief handelen** (8)

3) Optimaliseren van de kwaliteit van hulp- en dienstverlening

➔ **Voorzie vorming en opleiding omtrent maatschappelijke kwetsbaarheid en (kans)armoede voor alle medewerkers**

4) Voorzien van geïntegreerde basisvoorzieningen

5) Uitbouw van informele netwerken

6) Inzetten op outreachend handelen

➔ **Zet in op drempelverlagend werken via de methodiek van het 'outreachend werken' en 'blended hulp- en dienstverlening'**

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

3. Werk drempelverlagend via outreachend werken (1)

“Als Moses niet naar de berg komt...” (bis)

Eerste vaststelling: tijdens dataverzameling in dit onderzoek moeilijke toelevering van respondenten door het werkveld. Vaak klonk de boodschap: ‘jongeren worden sowieso moeilijk bereikt, hen laten meewerken aan een onderzoek is al helemaal onmogelijk’.

Tweede vaststelling: organisaties die specifiek inspelen op noden van jongeren (JAC, JIP, Jongerenonthaal CAW...) zijn weinig bekend of jongeren vinden de weg niet

- **Belangrijk:** outreachend werken is **geen synoniem voor vindplaatsgericht werken of straathoekwerk**. Outreach is de koepelterm voor alle welzijnswerkvormen die de eigen organisatie verlaten om hun aanbod te brengen in de leefwereld van maatschappelijk kwetsbare mensen. Straathoekwerk & vindplaatsgericht werk zijn specifieke outreachende werkvormen.

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

3. Werk drempelverlagend via outreachend werken (2)

Outreachend werken (De Maeyer e.a., 2012)

- a) gaat uit van een **actieve benadering**
 - b) gericht op het **bevorderen van welzijn**
 - c) vertrekt vanuit de **participatieve basishouding**
 - d) gericht op mensen die **niet of ontoereikend bereikt worden**
 - e) vanuit hun **leefwereld** met erkenning van de daar geldende waarden en normen
 - f) strevend naar een **wederzijdse afstemming**
-
- a) Actieve benadering
Geen hulpvraag vanuit de cliënt zelf maar een proactieve attitude: erop af!
 - b) Bevorderen van welzijn
Mensen ondersteunen met het oog op zelfredzaamheid & participatie
 - c) Participatieve basishouding van de werker
Gekenmerkt door echtheid, betrokkenheid, gelijkwaardigheid, openheid, onvoorwaardelijkheid, positieve attitude, professionele nabijheid, betrouwbaarheid en respect

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

3. Werk drempelverlagend via outreachend werken (3)

d) Mensen die niet (genoeg) worden bereikt

2 categorieën (Van Doorn e.a., 2008)

- Mensen die (nog) niet in beeld zijn geweest omwille van schaamte, trots, moeite met bureaucratische regels en omgangsvormen
- Uitvallers die al (vaak) in contact zijn gekomen met hulp- of dienstverlening maar onvoldoende baat hadden bij het aanbod, onvoldoende werden geholpen, geschorst werden...

e) In hun leefwereld met erkenning van de daar geldende waarden en normen

Leefwereld is de plek waar mensen verder moeten nadat ondersteuning werd afgebouwd/stopgezet

f) Wederzijdse afstemming tussen de doelgroep, het netwerk, het maatschappelijk aanbod en de ruimere samenleving.

Met het oog op (herstel van) verbinding tussen doelgroep, organisaties, maatschappij

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

3. Werk drempelverlagend via outreachend werken (4)

Outreachend werken in de **gemeenterapporten**:

Knokke-Heist

‘Er is veel qua aanbod voor de jeugd maar de doelgroep vindt blijkbaar de weg niet of onvoldoende. Elke dienst werkt een beetje op zijn eiland, meer zaken linken en constructievere samenwerkingen aangaan. Meer vindplaatsgericht werken, outreachend werken.’

Blankenberge

‘Het is aan te bevelen om sterker in te zetten op eerstelijns werkers in verschillende contexten en werkomgevingen. (...) Voor velen werkt het ‘loket-model’ immers niet.’

‘Het lijkt ons aangewezen in te zetten op de taken van een ankerfiguur, basiswerkers rechtstreeks in eerste lijn, die outreachend met de maatschappelijk kwetsbare kinderen, tieners, jongeren en gezinnen kunnen werken. We denken daarbij aan personeel dat vanuit onderwijs, sport, vrije tijd werkt.’

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

3. Werk drempelverlagend via outreachend werken (5)

'Outreachend werken doe je nooit alleen' (van Doorn e.a., 2008)

Van Doorn e.a. (2008): voorwaarden op diverse niveaus, nl. werker, leidinggevende, collega's, organisatie, netwerkpartners. I.f.v. dit onderzoek schenken we aandacht aan:

→ de organisatie

- Ondersteunend beleid, i.e. duidelijke taakomschrijving van 'outreachend werken'
- Overzicht bewaren op werkbelasting
- Vertrouwen schenken aan de (discretionaire bevoegdheid van de) werker
- Outreachend werken faciliteren: gsm, dienstfiets, wagen...
- Afspraken i.f.v. eventuele regievoering indien diverse netwerkpartners op pad gaan met de cliënt

→ de netwerkpartners

- Bereidheid om samen verantwoordelijkheid te dragen i.f.v. het gezamenlijk belang
- Duidelijke afspraken omtrent onderlinge verwachtingen, expertise, taken, belangen...

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

4. Werk drempelverlagend via **blended hulp- en dienstverlening (1)**

“Als Moses niet naar de berg komt...” (tris)

Vaststelling: uit de survey bleek dat jongeren massaal online gaan, ongeacht kwetsbaarheidsprofiel.

- Goede hulp- en dienstverlening **volgt de ontwikkelingen in de samenleving en past zich daaraan aan**, zo ook binnen digitaliserende samenleving (Steyaert, 2008). Daarom: **online hulp- en dienstverlening als specifieke vorm van outreachend werken**. Naast ‘erop af!’ dus ook ‘ga online!’
- **Onlinehulpverlening** voor welzijn en gezondheid omvat **elke interventie** waarbij gebruik gemaakt wordt van **informatie- en communicatietechnologie (ICT)**, met het oog op het **bestendigen of verhogen van welzijn en gezondheid** in de ruime zin van het woord (Bocklandt, Adriaensens, De Zitter, Sap & Vandecasteele, 2014)

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

4. Werk drempelverlagend via **blended hulp- en dienstverlening** (2)

Blended hulpverlening = combinatie van offline (face to face) en online

→ Is niet 'meer tijd met je pc, minder met mensen', geen doel op zich. Eigenlijke doel: bereikbare hulp- en dienstverlening aanbieden, ook aan mensen die niet over de drempel geraken. Niet alleen chat en mail, ook sms, blogs, internetfora, sociale netwerksites... (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 2010).

- Organisaties zijn al online, maar te weinig vanuit hulpverlening (wel informatie & bekendmaking)
- Doelgroep (zeker jongeren) is en zoekt online
- Doelgroep zoekt online over welzijn en gezondheid
- Aanbod wordt (te vaak) overgelaten aan niet-professionelen

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

4. Werk drempelverlagend via **blended hulp- en dienstverlening** (3)

Beelen, Bocklandt, Stas & Van den Meerschaute (2011): zes bouwstenen

2 Draagvlak creëren	3 Deontologische keuzes maken	4 Medewerkers beleid	5 Middelen beleid	6 Van ontwikkelen naar consolideren
1. Visie en positie van onlinehulp				

1. Fundament

Ontwikkel een **visie** omtrent onlinehulp en bepaal welke positie onlinehulp kan innemen binnen de organisatie

2. Pijler 1

Creëer **draagvlak** bij hulpvragers, hulpverleners, directie & bestuur, netwerkorganisaties

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

4. Werk drempelverlagend via **blended hulp- en dienstverlening** (4)

3. Pijler 2

Maak goede **deontologische keuzes**. Denk na over privacy, beroepsgeheim, betrouwbaarheid.

4. Pijler 3

Welke **medewerkers** schakel je in (vrijwilligers of beroepskracht)? Welke **competenties** worden verwacht? Welke **vorming/opleiding** is noodzakelijk?

5. Pijler 4:

Welke **middelen** staan ter beschikking? Tijd, budget, ICT-infrastructuur

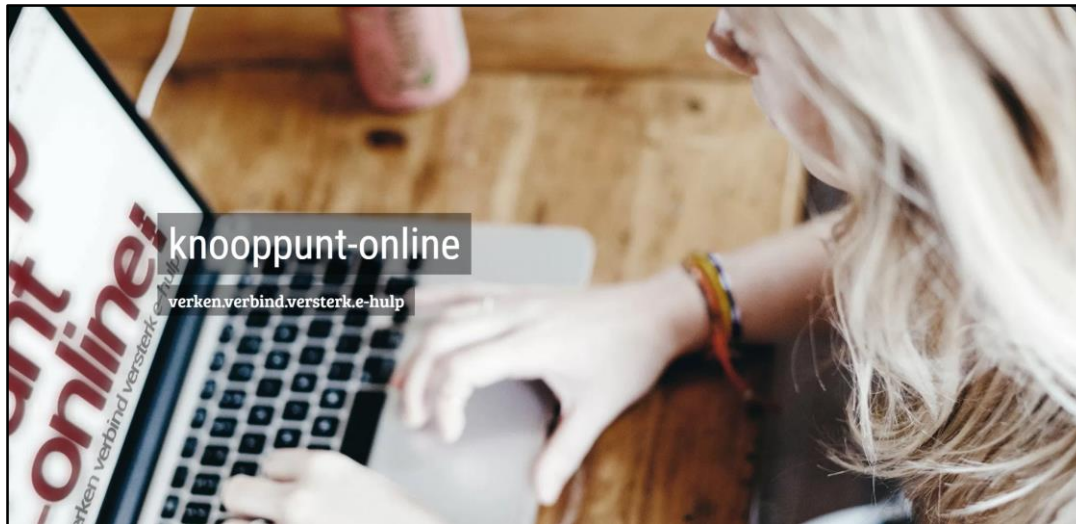
6. Pijler 5:

Coherent implementeren om te komen tot een duurzaam en kwaliteitsvol aanbod

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

4. Werk drempelverlagend via **blended hulp- en dienstverlening** (5)

www.knooppunt-online.be

centraal intersectoraal aanspreekpunt
ondersteund door Vlaamse regering

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

5. Denk na over een **lokaal onderwijsbeleid** (1)

Eerste vaststelling: heel wat indicatoren op vlak van onderwijs, opleiding en tewerkstelling in de omgevingsanalyse kleuren rood. Waar onderwijs een hefboom zou moeten betekenen naar een kansrijke toekomst, lijkt het **kwetsbaarheid en kansarmoede te reproduceren**.

Tweede vaststelling: uit het gemeenterapport van Blankenberge

*“Vroeger heeft de school nog samengewerkt met het CAW in het project “A thin Line”. Van 2012 tot 2014 had het CAW een **vindplaatsgerichte werker** op de scholen, die ook **jeugdadviseurs** opleidde. Dit project werd gefinancierd door de provincie en de stad. Het project werd gestopt doordat beide CLB’s vonden dat vindplaatsgericht werk niet door het CAW moest gebeuren binnen de school.*

*Over de **effectiviteit van het project** zijn de meningen verdeeld. De leerlingenbegeleidster van Sint Jozef Sint Pieter had de indruk dat het project niet helemaal goed werkte, omdat het voor onduidelijkheid zorgde over de rol de vindplaatsgerichte werker en de rol van de CLB’s. Het CAW daarentegen merkt dat de aanwezigheid op school tot een stijging heeft geleid van hun jong publiek, en dat dat nog steeds zichtbaar is in de cijfers.”*

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

5. Denk na over een **lokaal onderwijsbeleid** (2)

Bovendien: **vakoverschrijdende eindtermen** en ontwikkelingsdoelen secundair onderwijs vallen uiteen in 7 contexten, waaronder:

- **mentale gezondheid:**
 - de leerlingen erkennen probleemsituaties en vragen, accepteren en bieden hulp
 - de leerlingen stellen zich weerbaar op
- **socio-relatieve ontwikkeling:**
 - de leerlingen uiten onbevangen en constructief hun wensen en gevoelens binnen relaties en stellen en aanvaarden hierin grenzen
 - de leerlingen zoeken naar constructieve oplossingen voor conflicten
- **socio-economische samenleving**
 - de leerlingen kunnen het eigen budget en de persoonlijke administratie beheren

→ Onderwijs heeft belangrijke rol te vervullen binnen dit verhaal!

8. Terug naar de onderzoeksvragen

C. Welke aanpassingen zijn nodig?

5. Denk na over een **lokaal onderwijsbeleid** (2)

→ **Faciliteer en ondersteun brede scholen**

Een **brede school** is (Joos & Ernalsteen, 2010):

- een samenwerkingsverband tussen verschillende sectoren waaronder één of meerdere scholen
- die samen werken aan een brede leer- en leefomgeving in de vrije tijd en op school
- met als doel maximale ontwikkelingskansen
- voor álle kinderen en jongeren

Mogelijke partners voor een samenwerkingsverband: jeugdwerk, buurtsport, culturele organisaties, volwasseneneducatie, bibliotheek, bejaardentehuis, buurtwerk, politie, sportvereniging, kinderopvang, kunsteducatieve organisaties...

Literatuurlijst

- Beelen, S., Bocklandt, P., Stas, K., & Van den Meerschaute, K. (2011). Onlinehulp kwaliteitsvol opstarten - zes bouwstenen. In P. Bocklandt (Red.), *Niet alle smileys lachen. Onlinehulp in eerstelijns welzijnswerk* (pp. 91-147). Leuven: Acco.
- Beelen, S., De Maeyer, J., Dewaele, C., Grymompmez, H., & Mathijssen, C. (2016). *Reach Out! Praktijkboek voor outreachend werken*. Leuven: Lannoo.
- Bocklandt, P., Adriaensens, E., De Zitter, M., Sap, H., & Vandecasteele, A. (2014). *Bouwstenen voor een Vlaams Actieplan Onlinehulp*. Opgehaald van Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: <https://steunpuntwvg.be/images/rapporten-en-werknotas/bouwstenen-voor-een-vlaams-actieplan-online-hulp>
- Colruy, V., & Verbist, G. (2010). *Inkomen en diversiteit: onderzoek naar de inkomenspositie van migranten in België*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- De Maeyer, J., Dewaele, C., & Beelen, S. (2012). Outreachend werken. *Praktijk in ontwikkeling. Alert*, 38(5), 31-39.
- Dierckx, D. (2012). Een toetsing van de armoedetoets. In D. Dierckx, S. Oosterlynck, J. Coene, & A. Van Haarlem (Red.), *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2012* (pp. 181-191). Leuven: Acco.
- Driessens, K., & Geldof, D. (2009). *Individu en/of structuur? Of wat wil het sociaal werk aanpakken?* Opgeroepen op juli 12, 2017, van Canon Sociaal Werk: <http://www.canonsociaalwerk.be/essays/Driessens%20Geldof%20-%20Individu%20en%20of%20structuur.pdf>
- Eeman, L., & Nicaise, I. (Red.). (2011). *Studio Kinderarmoede*. Opgeroepen op augustus 18, 2017, van Armoedebestrijding in Vlaanderen: https://armoede.vlaanderen.be/sites/default/files/media/documenten/Conclusies_studio_kinderarmoede.pdf

Literatuurlijst

- Eeman, L., Steenssens, K., & Van Regenmortel, T. (2013). *Een kader voor lokaal proactief handelen ter bestrijding van onderbescherming*. Brussel: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
- Eeman, L., & Van Regenmortel, T. (2013). Automatische rechtentoekenning en proactief handelen. Een verkenning op lokaal niveau met bijzondere aandacht voor mensen met een laag inkomen. Antwerpen: Vlaams Armoedesteunpunt.
- Hubeau, B., & Parmentier, S. (1991). *Preadvies rechtshulp. Aanbevelingen voor het armoedebestrijdingsbeleid*. Brussel: Interdepartementale Commissie voor Armoedebestrijding.
- Joos, A., & Ernalsteen, V. (2010). *Wat is een bredeschool? Een referentiekader*. Gent: Steunpunt Diversiteit & Leren.
- Sierens, S. (2006). Immigratiesamenleving, onderwijs en overheid in Vlaanderen: een gespannen driehoeksverhouding. In S. Sierens, M. Van Houtte, P. Loobuyck, K. Delrue, & K. Pelleriaux (Red.), *Onderwijs onderweg in de immigratiesamenleving* (pp. 9-32). Gent: Academia Press.
- Steenssens, K. (2014). Proactief handelen als middel in de strijd tegen onderbescherming. Een verkenning van de concepten en de huidige beleidscontext. *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, 56 (1), 21-64.
- Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. (2010). *Toegankelijke hulpverlening: online!?* Opgeroepen op augustus 19, 2017, van Kennisplein.be: <https://www.kennisplein.be/Documents/Toegankelijke%20hulpverlening%20online%20-%20Beleidsdossier.pdf>
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, b. e. (sd). Opgeroepen op augustus 13, 2017, van http://www.armoedebestrijding.be/cijfers_onderwijs.htm

Literatuurlijst

Steunpunt tot bestrijding van armoede, b. e. (sd). NonTakeUp_1-2-3NL [Online video]. Opgeroepen op augustus 18, 2017, van <https://vimeo.com/170965851>

Steyaert, J. (2008). De digitalisering van het sociaal werk. *Alert*, 34(4), 12-25.

Studiedienst van de Vlaamse Regering. (sd). *Vlaamse armoedemonitor 2017*. Opgeroepen op juli 12, 2017, van Studiedienst Vlaamse Regering: <http://regionalestatistieken.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/vlaamse-armoedemonitor-2017.pdf>

Suijs, S. (1999). De magie van (interorganisationele) netwerken. *Gids sociaal-cultureel en educatief werk*, 119-141.

Uit De Marge. (2012). *Brugge(n) voor jongeren. Maatschappelijk kwetsbare jongeren in Brugge: Waar staan we? Waar willen we naartoe?* Opgeroepen op februari 12, 2017, van Stad Brugge: <https://www.brugge.be/rapport-brugge-voor-jongeren-juli-2013>

Uit De Marge. (2015). *Maatschappelijk kwetsbare kinderen, jongeren en gezinnen in Blankenberge 2015*.

van Doorn, L., van Etten, Y., & Gademan, M. (2008). *Outreaching werken. Handboek voor werkers in de eerste lijn*. Bussum: Coutinho.

Van Robaeys, B., Vranken, J., Perrin, N., & Martiniello, M. (2007). *De kleur van armoede. Armoede bij personen van buitenlandse herkomst*. Leuven: Acco.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2009). *Voet@2010. Nieuwe vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs*. Brussel: Ministerie van Onderwijs en Vorming.

